

THE
ACTS OF THE APOSTLES,

TRANSLATED INTO

The Arrawack Tongue;

BY THE REV. THEODORE SHULTZ,

IN

EIGHTEEN HUNDRED AND TWO.

NEW YORK:

PUBLISHED BY THE AMERICAN BIBLE SOCIETY,

INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1850.

ACT APOSTELNU.

CAP. I.

ATENENNUATTU bumün, Dansissia Theophilus! dabulitissiaru Kárta 'lukku dahakaka hidda tumaqua Jesus anissia amallikutassia muttu ukunnamün,

2. Luussünwaria mân kia kassakkabbuhü munirurén, kakunnattu aijumündahükai kassakku ullua ubannamuniruba, Likissidahüssiannu-Apostelnu ké-umüm üssatti üjahü abbu lanibenna amallikuttan lui kansissia namün ukunna.

3. Lui kaküttiwábu adittikittoakubá, lakünnekunnua kakün hiddabia ukunnamünnije lanssiannu umün, juhun manswattu lanissia abbu luparrükittunnuabenna, lürajattoakuba biama lukkuhu kassakkabbuhü ukuñamânje nannakkannirukkumün, ladiaka baddia Gott adaijahükoana ukunnamün namün.

4. Ika lahürkidakuttunbennaje laddikoa, ladiaka namün, mákunnunnanibia Jerusalemwaria, nawábaddünnibia jumün bânja, Awawa—aijumünkundi—assikahittissia namün ubura, Jesus adiassia ukunnamün nakannabün ullukudi.

5. Johannes assukussakuba lukkunnu Wuniabu abbu rubuün, kañ hui assukussahüpa üssatti üjahü abbu, mébenan tuhu kassakkabbuhü adikki. La Jesus namün.

6. Kañ nai ahürkedati nabbukoawa Jesus amün, ahadakuttai hiddiamañ: Wadaijahün, bussikipa baha ika diarru Israelinu umün, nadaijanassiakoana bia hidda ba? Na lumün.

7. Kañ Jesus aonnabaka namün: hui kurru umün adit-

tikittahüssiabiattu kia Wijua kassakkabbuhü diarru, Awawa—ajumünkundi rubuün adittissia lumonnua tur-
raha, lóaja ladaijahünniwani uduma :

8. Kañ hui kabbuküpa üssatti üjahü ütattahü ukunna, andittipa hukunnamün ; ahakati bia baddia hui dakuñamün namün, Jerusalem mün bânja, ika Judea ukuñamân, Samaria baddia ukuñamân, tumaqua Wunabu ubañamân ku—La Jesus.

9. Gidia lanibenna adian : aijumündahükai nakussi umükanna, abba wuraru ké annika aijumunirunakussi uria i.

10. Addika nanikai lukuña, lakunnunibu kassakkumuniru, hakannaba ! biamañu Wadîlinu halliratti kâken adinama namün, hiddiamañ adian :

11. Hui Wadîlinu Galliläakunnana, haña adinamakoaha addikin kassakkumuniru ? Liraha Jesus annikahükilli huuria kassakkumuniru, andipate ba, wakarruhu haddikin lakunnun aijumuniru dîn—Na Engel nu adian.

12. Gidikki nakujoa Jerusalem muniru ba, kia hurruru issîwaria, tiri Oli uhurrura, mawaikillettu Jerusalem uria.

13. Nandinbenna Jerusalem mün, nakudoa abba Bahü ullukkumün, namuda Surabandi hiddiamutti Jesus kansissiañu : Petrus, Jacobus, Johannes, Andreas, Philippus, Thomas, Bartholomeus, Mattheus mutti, Jacobus, Alpei aditti ku, ika Simon nassakilli Zelotes, Judas Jacobus uhukiti baddia.

14. Nai namaqua abbalüwai dia ré na kuba ikkaké nabukoawa, akujaboahü, aijintoahü ullukku naijuhuñu hiarunu uma, Maria Jesus uju uma ku, luhukijutti uma baddia.

15. Tuhu diarru kassakkabbuhü ukunna ahürküdananika juhulli Lansissiannu—Abbatiman lukku tuijuhu nabukoawa—, Petrus akünnekoa nannakannirukkumün, ladia-
ka namün hiddiamañ :

16. Hui Wadilinu, dahukijutti! tukkudaha Prophet David wakilli abullitissia, üssatti üja hü aijumudahüssia labbu, Judas, abukuttukuttâlî Jesus, ukunnamün, ullukudirén anihüssia hiddan.

17. Liraha—Judas—abba webennatti kuba i, Wamallitakoanti umüm assimakittuti kuba baddia i, ahakati bia i lukunnamün wama rén.

18. Lui ké annika lumakkuburukkuan üjauna kia—Doada âlin—uhurrurakan lumonnuan, lissipuddoa loaja hidda, lipiru attikiddoa aijumünneria, awakiddunnua annaküddiburén, tumaqua litte baddia ipilladdoa Wunabumün.

19. Tuhu kamaijana hiddan namaqua Jerusalemkunnana umün; kia uduña nassánin turraha—Doda âlin—uhurrurakan Akeldama,—aparrahü üjaunaru hurruru—maru lukku adian ullukku.

20. Prophet David abulitissia kuba wakilli tuburamüm lükârtan—Psalmu—ubanna hiddin: Lüssiqa amalluk-kududahüpa, hallikai kurru kassikoama tullukkumün baddia—La David. Ikka hiddaba: abba assikahüpa nannakannirukkumün Apostel bia i (Judas) üjalukkudawa, (biamakuttihibennanunibia hiddaba je nabbukoawa, naddikkoadiwa). La kubaru abuletin Prophet David ullukkudi.

21. Kiahanna ikissidan wappai, annuwân diarru abba Wadili, addikittikubali Wadaijahün Jesus Christus aijahaddün wannakannirukkumün,

22. Assukussahü Johannes uwaria rén, kia kassakkabuhü kakunnamünkurru aijumündahüka wauria i, muniru mân; gidiamutti wamattikubali ahakatibiapa wama rén Jesus Christus akünnekuñua ukunnamün.

23. La Petrus. Ika nadinamukittaje biamannu namükanna, Joseph, Barsabas nahüssia umün, aboakâ Justus baddia, Matthias mutti.

24. Kiänibenna nakujabuaka Wamallitakoanti umün nai biamañu ukunnamün hiddiamañ adian abbu: Bui Wadaijahün! adittiti nallua, budukuttaté u, hallikainai biamañu ibennatti—bui boaja bikissidaka,

25. Ahakati bia i—Apostel ké—, Judas amassikandoa-killi üjalukkuduwa biai baddia.

26. Adittikittahünnanika, Matthias ké adittikittahüka hidda assikoati Apostel bia nai abbakuttihibeñakuñu uijuhuwa, kiahanna lui añikahüpa hidda nannakanniruk-kumün dañuhuwaria.

C A P. II.

KIA ipirrukuru Sondaka—tiri Pingsten—andamanika, abbalüwai dia ré na kuba (Jesus kansissiannu) nabukoawa.

2. Kaimattu awadulli ahuñadün, dia ta baddia ikkaké aussa abbákarén ahuñadün kassakkuwaria, kia ebekitta bahü tumán, kallukkumünkusru nabaltin.

3. Ika addikahüka Jesus kansissiannu ukunna naije akullebetahüssia hikkihi eheludun dia ma, majauwakoan namaqua namân ádi.

4. Namaqua lansissiañu ebekittoa üssatti üjahü abbu, na-ussa baddia abbânu adian ullukku ahakan, üssatti üjahü assikissia namün ullukkudirén.

5. Ikka Jerusalem münnikuba kassikoan assikati Juduñu, namaqua kassakku abbumünti ükkürküahü ibennatti.

6. Kamaijananibenna tuhu kakañakükumuttu adian, naijuhu ahürküelaka baddia, mallukkun ti dia na kuba hiña, namaqua nakannabün nawaja nadianiwa ullukku nahakan ukunnaria.

7. Kiahanna namaqua abukoa üja, pahia, Gallileakuña-na manina naha namaquakebé ahakatibu baha? na namunnikoawa.

8. Hallikakebéwa wai akunnabün wawaja wadianiwa wamaqua, wibikiddussiakubá ullukku :

9. Haruwai Parthiakunnana, Meduskunnana, Elamkunnana, nai kassikoátti Mesopothamiamün, Judeamün, Capadociamün, Pontusmün, Asiamün baddia,

10 Phrýgiamün, Pamphýliamün, Egýptenmün, Libýamün mawaikilletti Cýrenen uria ku, abbawariátti Romamün kassikoattibe baddia, Juduñu, annikahüssiannu Juduñu uijuhuwa mutti,

11. Cretakunnana, Arabiakunnana ku ; wai wamaqua akannaba nahakassiabu wawaja wadianiwa ullukku Gottmanswattu anissia ukunnamün-na namünnikoawa Apostelnu amün.

12. Kiahanna pahia—na abukunnua üja abbu tukunamün ; kia uduña abbanu : hammahü kebépa turraha ? Abbanu imitákaje hiddiamuttu adian abbu ba.

13. Somoleje semetu winu abbu, na ; gidîn hürrüküka kubá kurru nadian namüñikoawa Apostelnu ukunnamün.

14. Ikka Petrus, abbakuttihibennañu Jesus amallikutassiannu uma baddia akünnekoa hidda, hiddia ré la aussün adian namün : Hui Judunnu, dansissiannu Wadilinu, humaqua abbanu baddia Jerusalemkunnana, hadittoali, hakudukutta hukkujukku lukkuamonnu dadiassiapa.

15. Hikissin namün ullukkudi mámmolehüa je, keben wakarruhu haddalli maijumünkoatanika ;

16. Tumorraa Prophet Joel wakilli adiassiakubáru ullukkudi rubu ta tumaquakebé, hiddia ké la kubá :

17. Wahaddia tukuda addikittu kassakkabbuhü ukunna anihünnibiapan—hiddia ré la Wamallitakoanti loaja adian : Dai assonnukundappa daijawa namaquakebé wunabu ubañatti ádi, ika haditti utti hutunutti mutti aijumudápa mánikikoamuttu tuburamün ; hibikiddulliannu addikin mappa üraija, hü ebébenu awakai-uttubün nappa.

18. Kiakéwai kassakkabbuhü ukuña dassonnukupai (üssatti) daijáwa dassananutti Wadîlinu hiarunu mutti âdi, maddikikoamuttu nânti aijumudân wakil tuburamün.

19. Ikka manswattukebé dai anîpa aijumün kassakku ubanna, wunabu ubana baddia araijattikittin naddikinni-wa, üttennahü hikkihi ku, kullehelli (dia maru) baddia.

20. Haddalli ebessupa wullirukuhu bia, dia tuppa katti üttü bia ba, tukkudaha ipîrrukurru karaijarupa Adaijahü ükkassakkabbun andin ubura,

21. Ika namaqua akujabuati Adaijahü umün üssakebé nappa—maru. Gott loaja—La Prophet Joel kubá—La Petrus.

22. Ika Petrus aussa ba adian: Hui Wadîlinu Israelinu! hakannabaté hiddiamuttu dadian humün: Jesus Nazarethkundi, Gott uria andittikill, kamaijanakûmutti humün lütattahü ukunna, manswakûmuttu lanissia baddia, hadittikoanawa—hadittissiahüa tumaqua Gott anikubáru labbu hannakannirukkumün ba.

23. Luiké, adittissiakubá lumonnua ullukkudi, lóaja likis-situ assikunnua benna—heikanibiai—hui hóaja hubukut-takubai, humakkuburukkua uduña Heidinu umün howal-lakudikittoa kaballadarrâtu adda ukunnai, huparrükittin baddia i.

24. Kihia Gott ahannubukitta heikahü ullukkuwaria hiddabai, luübukutta baddia tumaqua ahudahü ükarrîn luuria; lui (kaküttiwâbu) mámmalikebéka majauquan ahudahü ullukkumün.

25. David ahaka hiña kubá luburamün hiddîn: kaijalukku ti dia la Adaijahün dâmün, düüssamariakai—jahaddiai da uria—hamña kurru aübukittoama luuria de.

26. Kiahanna dallua hallikebbe, daija akkoahüddoa bu-kunnamün ku: dipîru kebé baddia ahákubüntuppa awâ-baddün bubura abbu:

27. Mamallikebé ba hinnapa aübagebén hitti ullukku-mün de dallua ku, mansibupa baddia, bui üssattikill ipîru kullun wunabu ukkuburukkumün.

28. Kidduaheintu kakühü umamuniru waburukku badit-tikittakubá hidda de ; bübekittipa hallikebbéhü abbu bus-sibuamonnuade. La kubá David lukunnamün aijumudân.

29. Ikka Petrus hiddia ma adiássabun : Hui Wadîlinu, dahukiutti, missiré hali ahakakuttun humonnuade kubá-kaddi üssatti David ukunnamün, lui ahudakubá, lipîru ak-artahüka ba, lihittiättina wamunnika koa dannuhu baddia.

30. Prophet kuba lui, addittissia baddia hiddiamuttu Gott lumün assikakubáru tattakebémuttu adiahü : kid-duaheinikebé bui ükkürküa wâbu uria aputtîkidüpai Christus, badaijahükoana ahabula adiáku lanibia abaltin (badikkilukkumün)—Adaijahüwâbu biai—La kubä Gott David umün.

31. Kia adittin lanika, ladiâka baddia Christus akünne-kunnua ukunamün tuburamün hiddiamañ : lüja majau-quatuppa kurru lihittiättina ullukku, dia ta mamallikebé-pa lipîru kullun wunabu ukkuburukkumün—maru David.

32. Gott ahannubukittai lui Jesus ahudahü ullukkuwa-ria ; kiahanna waddikin ullukkudi wai wamaqua ahakâti-bu lukunnamünnihü.

33. Gidia lanibenna aijumündahün Gott üüssamaria, litti—aijumunkundi—adiassiakuba lumün ullukkudi, lui kabbukün üssatti üjahü luuria baddia, lussonnukubi tuhu haddikissiabu hakannabussiabu ku wâdi.

34. David mámudakuba kassakkumuniru, kihia la kubá adian hiddin : Adaijahü adiâka dadaijahün—Christus ké—umün :

35. Bubaltaté düüssamaria, dassikin uburamünnije—as-sikakuttun báme—kaimatti bumünbukutti ahabulawa—La David—La Petrus.

36. Ika lahakâka ba: Hui Israel ükkürküa umân, hadittoali kiahañ: hui umün kreusukunna aparrükittutikill Jesus, Gott lóaja assikakuba wunabu ubannamámutti adajahün wâbu, nüüssadakoantin biai ku—la Petrus.

37. Akannabün nanika gidiamuttu ladiân, manswakû ta aijakun nallua, nadiâka hidda Petrus umün, abbanu Apostelnu umün baddia: hañahü wanîpa kiahanna Wadilinu Wabukeinutti?—Na.

38. Ikka Petrus ma namün: hakuikittaté humawa mammalihü ukkuburukku abbu aboattu uria—Hüüssadakoanti ibiti—, hussukussukuttoalite Jesus îri ullukkmün, humassikân ahaikassia koanawa: ika kabbukün huppaî üssatti üjahü humonnuawa.

39. Hui ké umün, hüßsanutti mutti umün, namaqua waikilleriätti Gott assimakanupa tibiti umün baddia, assikahüssia húa tukkuda Gott ahakassia—dassikipa üssatti daijawa—maru ladiân. La Petrus.

40. Juhussábutukoan adiahü abbu Petrus ahakahakadünnije, aijumudân namün hiddin: hirékedikittoali naha makkuburukkuatti ujuhu uria—La.

41. Iménikuhu abbu annikitti gidiamuttu ladiâni wa namonnua, assukussukuttoa hidda nu. Kiakéwai abbaruwai rubuün kassakkabbuhü ukuña, assikahüka Jesus kansisiannu uijuhuwa: kabbuün tausend ibiti nabbukoawa.

42. Apostelnu ahakan äme assikawakoa rubuna hidda, nabbukoawa rubuna, nakarridabun mehli, akujabuahü amün na kubá baddia nabbukoawa.

43. Ikka hammarruhu anda namaqua ullua amün: juhuru manswattu, nadittikoanawa anihüssia hidda Apostelnu abbu.

44. Namaqua mahittiti Wamallitakoanti umün üsseikahü abbu nabbukoawa rubu hiña kubá hürüküren nakkuburukku nañikuhu tabbu.

45. Na ussa aijukarrân nassiquai nâni ku, allukkudân nawan namâmutti ümün namühittissia ullukkudi baddia.

46. Tumaqua kassakkabbuhü ukuñamân abbaruwai rel-luahü ti dia na ahürkedaka Gott üssiqua—kerhi—ullukkumün, akarridabun mehli jahamaria tahamaria nassiquamün, abujunnua baddia,

47. Ussanüwai rubu na Gott umün hallikebbetu jahakanduttu ulluahü abbu nabbukoawa, abbanu lukkunnu üsseikahü rubuün—ma namün. Adaijahü kassakkabbuhü mâ andikitta lanssiannu ujuhu ukkuburukkumuniru je juhussabutti nüüssadükittunnuanti.

CAP. III.

I KKA Petrus akunna Johannes uma Gott üssiqua—ketki ké—ullukkumuniru akujabuahü amün, haddalli allammadâmanika, jumün dissiänikuba je ullukkudi.

2. Jumüntu abba Wadîli beleti aputtikidinnikubâ, lañihükittoa abbanu umün, kassakkabbuhü mâ nassika baddia kerki issîbu—tiri üssabettuamünî, lukujabünti akudutti kerki lukku uria lamühittissia.

3. Addikin lanika andinnije Petrus Johannes mutti nakuduntti kerki ullukkumün baddia, luussa akujabünnije abba hammatalli ukunnamüntu na uria.

4. Kañ Petrus tattakûn addika libiti Johannes uma, ladiâka lumün : baddikaté wakunna ! La Petrus.

5. Belétikill addika hidda nibiti, awâbaddüti labbukünti lamühittissia na uria, ubura.

6. Lumorrua Petrus adiâka lumün hiddiamañ : platta, karrukulli üssaberu küssa mámünda ballîn ; kihia damüntu assikindappa bumün, Jesus Christus Nazarethkundi îri udüma bakünnekupa, buussupa aijahaddün—La.

7. Ika Pétrus abukutta lükkabbu uussamaria, lükün-

nekakutta hiddai, nikebén lukuttiwa, lukurru ku tatta-buddika hiddan ;

8. Lüddehidda, üssa ré la mallikun adinamün akunnun baddia, lakudoa hiña nai—biamañu Apostelnu—uma kerki 'lukku, lüjahadda, hallikebbeni uduña lüddehidda, üsanüwai la baddia Gott umün.

9. Namaquakebé jumünti addika lüjahaddün, akannaba ba üssanüwai—lân Gott umün.

10. Üssaré nadittissia hiddai, kiahañ—beletikubali lirra-ha sé! wakill üssa bettu kerki issibu amün abattinkill lui baddia húa ba i! jumünniké lannikinti lamünhittissia abattikuñu kerki 'lukku uria lumonnua, kidduaheinikebé lui-likéwai, pahia—ma abukunnua üja abbu manswattu lumün anihüssia ukunnamün.

11. Liraha belétikubáli wakarruhu üüssadükittulliäti Petrus Johannes mutti amün lanika, namaqua lukkunnu adallida nibiti (akaussânije) tukkudaha bahü üttakarra—tiri Salomonis—ullukku, pahia—na nabbukoawa.

12. Petrus addika manika tuhu, hiddia ré la aonnaban nadiân: Hui Wadîlinu Israelinu, hamma bia tumukütta-kahü? Nawaja ütattawa ukunna uîniku küssa umün aijahaddükitta baha lirraha! hui addikittibu wakuña—huk-kuburukkuamonnua wamün? La Petrus.

13. Ikka luussa ba: takurru ballîn! kañ hadittoalî, Lui Abraham, Isaac, Jacob mutti namallitakoanti, Waburatti umallitakoanti ku adajahükittoahinna i Jesum likinnikan ladditti, luilikéwai hui assikittin Pilatus issîbuamonnuaî, lihi apussidahittika ballini ;

14. Humorra amullidânibennai üssattiwabu üjalukku, akujaba rubu hâ abba kapparkatti lissikama apussidün humün lüjalukkudoa :

15. Kañ hui aparrakubai Wadajahün kaküttiwâbu; lihi akünekakutta Wamallitakoanti umün ahudahü ulluk-

kuaria ba, kiahāñ waddikin wadittin ku ullukkudi ré wahakabu baddia humün.

16. Lui îri uduña, wassikân läme, wattukkoân labbu uduña rubuün anihüssia kia manswattu lihi hadittissiaî beletikubáli ukuña wabbu : ika üüssadükittulliätti—kidduaheinikebé bui (Damallitakoanti) aburuwattüpade—lân kidduaheintu ullua abbu tattan assikan Jesus Christus äme uduña, lüüssadakubá hinna baddia hakussi umükanna.

17. Daditta ballin dahukijutti ! hui madittinmahüa gidiamuttukubá aninî hadainassiannu uma ré.

18. Lumorra Gott, lóaja wakill tuburamün kubáru ahakakuttun, aijumudân, namaqua lui Prophetenu umün, Jesus Christus amonaikatunnua aparrükittunnua ku ukunnamün, ullukkudirén anihîñakubá hiddan.

19. Üüssadükittunnua rubu hâli kiahāñ, hakuîkittate baddia mammalihü ükkuburukku abbu aboattu uria hüüssadakoanti ibiti, humassikân arradahünnibian huuria ;

20. Kia ahaikadakoanattu kassakkabbuhü andiparu Adaijahüwâbu umaria hibiti uburamün ; Lui iñékudun bennaî Jesus Christus, aijumudassia humün wakill luburamün, ubura ba :

21. Luilikéwai abukuttun luppa kassakku lumonnua, kia kassakkabbuhü kakunnamünnituppa tumaqua Gott ahakakuttussia wunabu aussün waria üssattikuba Prophetenu umün ullukkudi, anihün ubura.

22. Waburatti umün Moses kubá adiân hiddin : Adaijahü humallitakoanti abba dai diamutti Prophet iñékudupa huijuhunna ibenna hañakañirukkuaria hibiti, lui adiahüsiapa humün ullukkudi huppa anîn, assikân läme baddia.

23. Ikka namaqua massikânti likidaha andittipali Prophetni adian äme, abullehedawâbukebéhüpa harran Gott üssanutti ukkuburukkuaria—la Moses—ma Petrus.

24. Ikka ladiaka hiddaba : Gidia na namaqua Prophe-

nu, Samuel kakükoalanika uwaria, namaqua laddikitti Prophetenu mutti aijumujumudâkubá tukkudaha kassak-kabbuhü ukunnamün tuburamün.

25. Naha Prophetenu üssanutti húa hü, Gott ibet-tirahüssiätti üssanutti baddia hü, lui ké üwüsseikadahit-tikaje huburatti hiddia lanika adiân Abraham umün: ab-ba bui addikitti andittipali bui ükkürküa uria mün üüssa-dükittin mappa namaqua ükkürküahünnu Wunabu uban-namân—máru Gott lóaja Abraham umün.

26. Gott aküñekakuttun bennai ladittiwâbu Jesus ahudahü ullukkuwaria liñékudakubá bânja hibiti i, üwüssa-dün lanibia hü, lakuíkittakuttun aboattu uria libitiwa ab-buhü.

CAP. IV.

APOSTELNU gidiakoamanika adiân lukkunnu umün, Priesternu, kerki ipilti Adaijahün, Sadduceernu mut-ti anda nibiti:

2. Manswa kûmutti kaiman Jesus kansissiannu umün, namallikuttan ukuñaje lukkuñu, namaijanattoan namiin Jesus abbu aküñekunnua ahudahü ullukkuwaria ukun-namün ukunnaria.

3. Kiahaña nabukuttaje lansissiañu, nassika katattadü-koanattu bahü ullukkumün, mauttia uburaje, bakküllama hiddan uduña.

4. Juhulli akañabutti üssattu Apostelnu adiân ibenna, assikaka Wamallitakoanti äme, ika assikâti Wadîlinu uiju-hu abbâdakabbu tausend nabbukoawa kubá.

5. Mauttia ipilti nadaijahüñu, nai tujukûti, ahakahü ali-ninu mutti ahürrüküdaka nabbukoawa Jerusalemün:

6. Dia ta baddia ipillibetti Priester Añas, Caiphas, Jo-hannes, Alexander mutti, namaqua abbanu ipilti Priester-nu ibennatti ku.

7. Nai adinamukittinbenna nañakannirukkuwaje Apostelnu, nahadakuttaje hiddiamañ: hallikai ütattahü abbu, hallikai îri uduña küssa gidiamuttu hanissia? na Apostelnu umün.

8. Petrus ibé üssatti maribénti üjahü abbu aonnabaka nadian: hui Adaijahünnu, Israelinu tujukûti mutti hakanabate!

9. Hahadakuttuanikau, awahüddün üssaré diarru, kia üssattu anihüssia likidaha belétikubáli umün, kadumattu lui üüssadükittooa hiddaba ukunnamün:

10. Kiahaña adittikittahükahü, humaqua Israelinu umün baddia, likidaha Jesus Christus Nazarethkundi, aparrükittutikill kreu ukuna humün, lumorrua Gott umün assimakittuati ahudahü ullukkuwaria hiddaba uduña rubuün, lui îri tattan wassân udumma, lihi hissibumüntibu üüssadahüka lükarrîn uria ba.

11. Luilikewai, hui amutákubali ballîn, assikahükubá kihia namaqua Adaijahün bia, nüüssadakoantin bia ba i.

12. Abbâkurru üüssadakoana 'lukku Jesus Christus uriattu, abbâkurru îri, luuriattu, kassaku abbumüntu, kadummattunnibiaje üüssadükittunnua Wunabu ubannatti.—La Petrus namün.

13. (Adaijahünnu) addikin nanika Petrus Johannes mutti ukunna, hallika na mámmarrunnihüa, hallikebbétu ullua abbu gidiamuttu ahakân missirén namükanna, nakannaba ba kaínikuttiwâbu, ahakakü alininu ibenatti kurru naha, pahia!—ma nakunnamün, ika nadittissia hiña narraha Jesus umattikubánu.

14. Naddika baddia lihi üüssadükittulliäti adinamün Apostelnu amün, namorrua mañallîn rubu hiña hamma-talli adiân kia üjalukku.

15. Naputtikidikittinbenna nannakannirukkuwariaje Apostelnu, nadiâka nabbukoawa, nahakâka hiddiamañ:

16. Hallika wappa bahá narraha umün? tukkuda man-swattu anihüssia nabbu amaijanattoo hidda namaqua Jerusalemkunnana umün, üssa ré naditta tukunnamün ba, dia wai baddia mámmallîn rubu wa eberunnua na urian;

17. Kañ tattátu adiâhü abbu wahakâli namün, hallikai kurru umün nanibia ahakân likidaha (Jesus) îri ukunnamün, tuhu nanissia mânibia attabân tumaquadi baddia.

18. Na namünnikoawa. Nassimakinbennaje Apostelnu nibiti ba, tatta ré nadiâka namün: hallummünnikurru ahakânhuppa lihi (Jesus) îri ukunnamün, gidia mân huppa amallikuttân ukunna abbânu Jesus ukunnamün. Na Jesus kansissiannu umün.

19. Kañ Petrus Johannes mutti aonnabakan nadiân: hó-aja humonnua bahá hadittoabu, üssäma, Gott kansissia ullukkudikuma küssa baha, wassikâkuma baha hui äme Wamallitakoanti âdin?

20. Wai mammallipa aübunnua ahakân waddikissiaru wakañabussiaru ku ukunnamün uria—na Petrus Johannes mutti namün.

21. Namorrua Adaijahünnu—mámallipa kia tân—ma, nakujukutta na-urijaje ba, má-uttikin kebé na húa hammatalli, kadummattuma najjulattün Apostelnu ansi, namarruhü húa lukkunnu ubura, namaquakebé üssanüwai na Gott umün tuhu anihüssia ukunnamün.

22. Uüssadükittulliätikill biama lukku wijua aputtikidinnibennai.

23. Adaijahüñu akujukuttun benna na uria je, Jesus kansissiannu, nanda najjuhunnus ibiti hiddaba, nahakâka namün tumaquakebé ipillibetti Priesternu tujukûti mutti adiassia namün ukunnamün.

24. Tuhu diarru akannabün nanika, abbalüwai ti dia na hürrkürén akujabuân kakañakükû Gott umün hiddiamañ:

Wadajahün, bui kê Jehovah, amallitittikubá kassakku wunabu ba, bara turrakkumüntu baddia.

25. Bui ké ahakakuttakubá bussanti Prophet David umün hiddin : hañña uduñña bahá heidinu amassikandoa damün ? hañña bia lukkunu anihittin makuahürubumuttu ?

26. Ipilti Adajahünnu ahürüküdâka Wanabu ubannamün, gidia nadainassiannu uijuhu ahurruda nabbukoawaba ,Adajahüwâbu üjalukku, Christus erabuddikki ku,—la kubá Wamallitakoanti Prophet David abbu (Jesus ukunnamün wakill luburamün.)

27. Ikka naussün ba, Ehé ; kidduaheinikebé Herodes, Pontius Pilatus mutti, heidinu, Israelinu baddia uma ré kubá ahürküdün, likinnikan üssakebémutti bussa, likidaha üssatti üjahü abbu üssadüssiättikubáli Jesus erabuddikki,

28. Bui adittissia wakill luburamün bumonnua, bui bikissi báwa ullukkudi ku anihünnibian tumaquakebé.

29. Kiahanna bakannaba Adajahü, tattatu nadiân waijalukku, bussika bussananutti umün, máñarrunnihüa, hallikebbehü abbu ba nânti ahakahakadün üssattu bukunnamüntu adiahü.

30. Bukkabbu bakkillikabbuté wadiâkumün, buburuwattüntiu, juhulli karríti üssadunnua nanibia nakarrînuria, juhuru manswattu karajama üssakebémutti bussa Jesus udumma, nadittikoanawa.—Na nabbukoawa.

31. Gidia nanibeña akujaboân, bahü kallukkumüntu nahürüküdan arrukussân ; námaqua tullukkumünti âdi anda hidda üssatti üjahü, na-ussa baddia hallikebbehü abbu ahakân üssattu Gott ukunnamüntu adiâhü ukunnamün.

32. Ikka assikâti ujuhu abbalüwai ulluahü ti dia na kubá nabbukoawa, hürükürén kanniku baddia, kiahañ—

daiântuhu—abba küssa—daiân kia ba—mánina namüñi-koawa.

33. Manswattu ütattahü abbu Apostelnu ahakaka Jesus aküñekunnua ba ukunnamün, ipirrutu üsseikahü namân amün.

34. Abbâkurre mahallêti nañahannirukkumünkubá. Mamonaihati umân aijukarrâka nahurruru nassiqua ku, anda najukarrákü üjauna abbu, nassika Apostelnu ukutti amünnîn.

35. Kia ibennaria assikahüssiakubá namamutti umün namünhittissia ullukkudi.

36. Ikka Joses—Barnabas—Apostelnu mahüssia umün—ahaikadoahü ukkuburukku aditti—maru lukku adian ullukku—

37. Levi ükkürküa ibennatti, Cýpernkundi ba, kakubanikai, kañ lujukarrá luhurrurakan, landa luuttikaru platta abbu, lissika baddian Apostelnu ukutti amün.

CAP. V.

IKKKA abba Wadili Ananias, lireitu Sapphira mutti aijukarrá nakubân baddia,

2. Kañ lannikáru platta ibenna lui aijakattan lireitu aditahüá lumonnua, tuüba rubuün abbu lui anda, lissika baddian Apostel ukutti amün.

3. Petrus adiâka: Ananias, hañña redumma Jawahü ebekittoa bullua, bumullidânti üssatti üjahü umün, katti-kebbessiän tukkudaha aijukarrahüssiáru ukubân üjauna uria?

4. Tuhu bukubân bânihüan! üssanima buibânimân ika bumonnua; tuijukarráhü bennan, tüjauna bamünnikan kurru baha? Hamma uduña kiahanna gidiamuttu bulukkumünnikan? Lukkunnu—wai ké—umün kurru bu-

mullidibi, üssatti üjahü kéwai üjalukku.—La Petrus Ananias umün.

5. Ananias akannaba lanika Petrus adiân, attikida wunapuddi, luüboa ahákubün hidda. Kiahañ namaqua tuhu akannabuttin manswakû na hammarrun.

6. Abbanu ibikiddulliannu aküñekoa, annikan lipîru bahü ullukkuwaria, akarrata hiddai.

7. Kabbuin Stundu—kampanna akulattuñu—adikki, ahudáli ireitu akudoa baddia kia bahümün, mádittinta-hüa anihüssiäbi ukunnamün.

8. Petrus ahadakutta tumün: tikinniké hissikibi wamün huijukarráhüssia hukubân üjauna? bÿssa, bahakalitedé üssahuabu—la Petrus tumün. Toonnabaka ladiân: Ehé, tikiñ.—ta.

9. Ika Petrus adiâka tumün hidda: hañña bia hui biaman hürkürén amullidân, ikissidahittin diarru üssatti üjahü umün? Badittoalî, äkarratüttibi bireti ipîru—Wunabu ukkuburukkumün—bahassubuledelikahiddaje, nannikintibu jaharia luïnabbu.—La Petrus.

10. Nikebén ta attikida Petrus ukuttimün, tuhúda hidda. Ibikiddulliannukuñu akudoa nanika ba, auttikanin ahudáru, nannikan tipîru bahü ullukkuwaria, nakarrata baddianin tireti amün.

11. Kia uduña Jesus ükkürküanibuün, akannabutti tuhu manswattu ukunnamün ba, namarruntoa.

12. Ikka Apostelnu ükkabbu abbu juhurrukebe manswattu anihüssia namaqua umükanna. Abbalüwai ti dia na kubá baddia tukkuda bahü üttakarra—nassákurru Salomons—ullukkumün nabbukoawa.

13. Abbanu — kaimatti diarru namün — mañallika aijulattün nansi, lukkunnu umün kaijumüntinakubaje uduña.

14. Ika assikâti ujuhu hitté na auahüntunnua, añikahüs-

siakubá nannakannirukkumün baddia je juhulli Wadîlinu hiarunu mutti.

15. Karrîti naputtikidikitta baddia bahü ullukkuwaria waburukkumün, nassika nakurra ullukku nabukullu ullukku baddia je, Petrus aballin aijabuttanibia lüja karrîti âdi, nüüssadünti nakarrî uriaje, uburamün.

16. Tikiradditu üssiquawariätti uijuhu anda baddia juwaria karrîti abbu, aijulattahüssiannu jawahü umün abbuba Jerusalemmuniru nibiti, ika namamutti üüssadükitoa nakarrî uria hidda.

17. Kañ ipilti Priester, namaqua lumatti Saduceernu ibennatti.

18. Ku manswakû na simikan, aussün kiahanna nabukutta je Apostelnu, nassika Siba ullukkumün baddiaje.

19. Lumorrua abba Adaijahü Engel attulluda kassakuda ukunna kia katattadükoanattu bahü issîbu nabura, lakuñukutta tullukkuwariaje hiddiamuttu ladian abbu :

· 20. Hakunte, hudukuttoali Gott üssiqua—kerki—ullukkumün, jumünniké hâli ahakân kia tumaqua kidduaheintu kakü hü ukunnamüntu adiâhü lukkunnu umün. La Engel namün.

21. Gidia nanibenna akannabün, nakudoa hidda mautiaburén Gott üssiqua—kerki—ullukkumün amallikuttânije. Ika ipitli Priester, lumatti uma ré abalta nabbukoawa, nahürküdakutta baddia je Adainassiannu, namaqua Israelinu tujukûti mutti nibitiwa, nimékuda baddia siba ullukkumüniru je (nassananutti,) naonnakintije Apostelnu.

22. Ussapanutti andin nânika kia Siba ullukkumün, máuttikin na tullukkumünnije : kiahanna nakujoa Adainassiannu ibitiba, nadiâka hiddin namün :

23. Kia katattadükoanattu bahü issîbu üssaré atattadahüka ballîn, tikittakoananutti wauttika tamün baddia,

wamorra watulludunbennan, hallikai kurru tullukku-münnikan—na.

24. Gidia namükille akannabün ipilti Priester, Gott üs-siqua Capitainu ku, abbanu ipillibetti Priesternu mutti—pahia—na, madittinni rubuna hallikakebé tanibiapa.

25. Ikka abbalüwai anda nibiti, lumaijanattoa namün: haddittoalî! Miaka hissikabunanukunnu Siba ullukku-mün, adînamabu ipirrukurru kerki ullukku, amallikuttân ukunna je—la.

26. Kiahanna Capitain aussa hidda lüssananutti uma Apostelnu ibiti, aonnakinti tattahü kurru abbu je;—namarruntoa Judunnu ubura, naparrünnika Siba abbu uduña je.

27. Nakunnukuttun benna je Apostelnu, nadinamükitta ahürkedati Adaijanassiannu issîbumünnije; hiddia la ipilti Priester ahadakuttunnije:

28. Madiâniwakubá hü tatta rén, aübunnuakebé hâli amallikuttân lihi îri ukuñaje uria? mañ. Humorra humallikuttân ukunnaje abbu attabâka Jerusalem umân—Nai rubuün umün aparrükittoakubá i liraha Jesus—ha namaqua umün wakunnamün.—La ipilti Priester Apostelnu umün.

29. Petrus abbanu Apostelnu mutti aonnabaka ladiân: assikahüssia bia Wamallitakoanti, hui äme âdin.

30. Likidaha Jesus, huparrükubáli,—huijuhuddukuttun beña Kreuz ukunnai—, Gott Waburatti Umallitakoanti assimakaka ahudahü ullukkuwaria ba i.

31. Lui kewai aijumündahüka baddia Gott lütattáhü umün, Adaijahüwâbubiai, UUssadakoanti bia bai, Israelinu baddia akuíkittama makkuburukkuahü uria luduña, kiaké namassikân uria ahaikassiakoanawa nauttikinti lamün ba.

32. Kia ukunnamün ahakâti wai, dia la üssatti üjahü baddia, assikahüssia Gott uria namaqua läme assikati umün—Na Apostelnu.

33. Gidiamuttu nanibeña akannabün, manswakebé naimattoa, nadiâka nabbu koawa ba, hallika nanibia apar-rünnije ukunnamün.

34. Ika abba nebenti Phariseer, kakkuburukkuati aha-kahü âlin baddia, liri Gamaliel, namaqua Judunnu kansissia, aküñekoa, aputtikidikitta nauria je Apostelnu, ahakâka Adainassiannu umün hiddiamañ :

35. Hui Israelinu Wadilinu ! üssa ré hâli adittunnua narraha lukkunnu umün, hañahü hanissiabiapa.

36. Kebeña kurru karaija wannakannirukkui Theudas, lipirrutunnua hittiti loaja ballin, Wadilinu uijuhu bibiti hundred nabbukoawa aijuwedoa lukuñahidda, lumorrua heika hiña i, dia na baddia lumatti harran anebettunnua na urekoawa, kawandunnua diarru.

37. Lukkuñu ikissidin manika, araijattoa hiddaba lihi Theudas adikki, abbalüwai liri Judas Gallileus, littikidâka lukunnawaje juhullikebé, lumorrua lihi baddia amaraijattoa, namaqua assikati läme añebettoakubá baddia na urekoawa.

38. Kiahanna dabute humün : huüboalitê narraha lukkuñu uria ; lukkunnu uriattu turraha, ika toaja aübupa.

39. Kañ Wamallitakoanti umariattuparukan, hui mañalikebípa aübukuttunnîn, abbahün—Gott üjalukku amassikandunnua hittiti hui—manibia hü assâkuttunnua—La namün. Ikka namaqua—wappai—mañ.

40. Kiahanna nassimakaka nibitiwaje Apostelnu ; namakoalitedaje, nassika baddia tattatu adiahü namün : máhakânanibia Jesus îri ukunnamün abbanu umün ; ika nakujukutta nauruaje.

41. Apostelnu akujuñúa manika Adainassiannu issîbuwaria, habbuhiritalisi nauttikin abúrúkahü imiritáhü ku lui îri ukunnaria.

42. Kihia maübunnuaré na ahakahakadün kerki ulluk-

kumün, nassiquamün baddia jahamaria tahamaria amallikuttân Jesus Christus ukuñaje.

CAP. VI.

JESUS kansissiannu uijuhu hitté rubu manika, ikaké Graecenu aussün ahuñahuñadün Hebräernu üjalukku; Hebräernu aübunnua hiña aboakâ assikassikadün nañakannirukkutu kamonaikati meretiti—buttubatti hiarunu—umün, kamühittissia bia uria.

2. Kiahanna biamakuttihibennannu Apostelnu ahürküda-kuttaje assikâti najuhunnu, nadiâka namün hiddin: wai aijulattünnika wansiwa kia wipîru kamühittissia abbu rubuün, ika aboâkuma, waüboama Gott adiân uria.

3. Kiaké udumma, wahukijutti! howahüddaté biamati-mañ üssatti Wadîlinu, nassikân uduña kamaijanakûmutti, kabbüküssiannu üssatti üjahü namonnua baddia, hannakannirukkuwaria ibiti, ikittâkebénanibia gidiamuttu.

4. Wamorraa akujabuakoaréwappa wai, hittén amallikuttân ukunnaje, ikittân Gott ükkürküa üssattu adiâhü abbu—Na Apostelnu.

5. Ika ahürküdati—üssanüwai, wappai—ma, aonnaban hürküren: kiahanna nikissidâka hiddiamutti: Stephanus, assikatiwâbu, ibéti üssatti üjahü abbu baddia; Philippus, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmena mutti, Nicolaus añikittikubáli Judunnu ükkürküa ukkuburukku, Antiochia-kundi ba.

6. Nai biamattimanninu nadinamukitta Apostelnu is-sîbumün, ika nakujabunnua benna nakunnamün, nassika nakabbu nassî adiaku.

7. Ika Gott adiâhü auhüntoa; gidia Jesus kansissiannu uijuhu hittén Jerusalem mün manswakebén: ipirrutu uijuhu Priesternu assikâka Gott adiân äme baddia.

8. Stephanus, assikatiwâbukil, ibé tattahü ukuña abbu, lanika baddia ipîrrutu manswattu—Eméme diamuttu—lukkunnu umükaña, nadittikoanawa.

9. Jumuniru anda baddia hiddiamutti kakkuburukkuatti Libertinu, Cirenu, Alexandria mutti ahakâhü âlininu ahürkedakoana ullukkuwariätti, gidia na baddia Cilicia-kunnana, Assiakunnana ibennatti ku, nai ké ikissidahittikai Stephanus uíniku, nahakâka simikahü abbu lüjalukkukoawa.

10. Namorrua mañallirubuna Stephanus kakkuburukkuahü, üssatti üjahü uma ladiassia namün, üjalukku hamatalli adiân (amondarubuna).

11. Kiahanna nattikidâka abbanu Wadilinu lüjalukku; nai ahakâka hiddin: wai akannabünnikubái, wakaijät tu adiâhü assikin Moses üjalukku, Gott üjalukku ku—na Stephanus ukunnamün mullikahü abbu.

12. Gidia nanibenna aimedükuttunnije namaqua lukkunnu, ahakahü âlininu, tujukûti mutti Stephanus umün, naussa libiti, nabukutta i, najjuruka baddia Adaijahünnu ahadakuttakoana bahü ullukkumüni.

13. Naonnaka namawa naha nattikidâhüssiannu; nai amullikattooka lüjalukku hiddiamañ: lihi maübunnuarubu la assikin wakaijätu adiâhü üssakebémuttu kerki üjalukku, üssattu wabbukissia Statuta üjalukku, baddia.

14. Na. Ikka hiddiamuttu ladianuoa wakannaba ba: Jesus Nazarethkundi aboahüddupa tubu wahürkedakoana arradakebén, lissikin hinnapa wamün abba Statuta ba, tukkuda Moses wamün aübussiaru üjalukkuduwa—Na mullikahü abbu Stephanus amün.

15. Namaqua jumün ahürkedati nabbukoawa umün, addikin nanika Stephanus ukunna, abba Engel issibu dia ta araijattoo lissibu.

CAP. VII.

IKKKA ipillibetti Priester ahadakuttai Stephanus umün :
 I kidduaheinikétai bahá naha adiâbu kurru büjalukku? la.

2. Stephanus aonnabaka: Hui Wadîlinu, dabukeinutti, dattinutti mutti, hakannabaté: Gott, tumaqua ütattahü, manswattu ükkállemé—lamünkilli, araiattoa Wattinatti Abraham umün, Mesopotamiamün lanika, mádumkin koa lanika Charran mün: hiddia la lumün:

3. Buputtikidaté bükkürküa uhurrurawaria, bujuhunnu annakannirukkuaria ku, bakute tuhu dai dawaja dadukuttuparu hurrurumuniru—la Gott Abraham umün.

4. Kiahanna luputtíkida hidda Chaldeawaria, kassikoai Charranmün. Litti ahudunbenna, lui Gott kéwai andikitta tuhu hurrurumüniru i, kallukkumünnibu dannuhu hadumkin.

5. Jumünnike Wamallitakoanti massikiñima kubá lumün abba hurrurukan, lóaja lân bia tubannamün, kihia hiddiamañ la Abraham umün: wahaddia wai dai assikindappa bumün kiakéwai uhurruru, bóaja bñniwa, gidia kebé badikkiti, bussássiañu umün ba—la Wamallitakoanti Abraham umün massákoalanika.

6. Ikka Wamallitakoanti hiddaba lumün: badikkiti waikilleriätti dia nappa abba hurrurumün palettiju amüm, madittin nassia ukuña; jumünkunnana ahaiarudunnipaje, manswaku nappa aijulattün ansi baddia bibiti hundert wijua ukunnamânnije.

7. Damorra ahaiaruduttipaje badikkitiké umün, dai dáwaja aijaontindappa—la Gott Abraham umün. Ki-anibenna nallumussâpa juwaria, jahamuteru nassikânti dâme la Gott hiddaba.

8. Ikka Gott assika Abraham umün tuhu allükahü nas-sîn üdda ibenna naurua emeliattu nebettirakoanawa; ki-

anibenna Abraham kassâ hiddai laditti Isaac, lallüka lissîn üdda hiña luurua tekabbuintemannile kassakkabbuhü ukunna; dia la Isaac kassâ i Jacob, Jacob kassâ hiddabaje biamakuttihibeñakunnu kubákaddi.

9. Kañ naha kubakaddi simikarubunakubâ (nahukeinti) Joseph umün, kiahanna najjukarrân Egýptenkunnana umünî, lumorrua Joseph uma kuba i Gott.

10. Lupussida baddia tumaqua lamonaikan uria i, lissika luíniku abbui, kakkuburukkuahü ku, Egýpten münti ipilti Adaijahü—koning—Pharao issíbumün, lihi aonnakâ libitiwâi Joseph, Gouverneur biai Egypten uhurruru âdi, lüssiquamünti ádi ba.

11. Ikka ipirrutu hamussiahü, manswattu kamonaikahü ku aussa Egýpten uhurruru umân, Chanaan uhurruru mâ baddia, kiahañ abbâkankurru abujoahü auttikin na Wattinutti.

12. Jacob—Joseph itti ké—akannaba manika Egýpten mün kabujoanîn, limekudaje (lüssanutti) Wattinutti jumuniru attenénua.

13. Tibiamattedunnua Joseph adittahüka lükahukebimutti umün, ika gidia ré Pharao umün kamaijanân Joseph ükkürküa baddia.

14. Joseph iñekuda kianibenna nahurrurumünniruba je, naonnakinti hebetti natinutti Jacob—littiwâbuku ba—lumamonnurua, lumaré lükkürküa umân—kabbuin lukku abbamariakuttihibennatti tupaküttân nabbukoawa baddia.

15. Ikka Jacob anda Egýptenmün hidda, luhuda jumün, gidia na (lüssanutti) Wattinutti ahudun baddia.

16. Nabbunna andikittahüssiakuba, Sicheμμuniru, akártañüssia baddia kia hitti ullukkumün, Abraham wakill platta abbu aijaontakubáru Emor üssanutti uria Sicheμμmün.

17. Kia kassakkabbuhü kakunnamüntukubá Gott tatta rén adian Abraham umün, ubura maijuhutanika, wakkürküa manswakû na kauahünan Egýptenmün;

18. Abba Koning, mádittikoamuttî Joseph, andin muniru mân;

19. Lihî amullidâka wakkürküa umün, manswan la aijulatta waburatti ansi, lubulleheddükittaje nassanutti naurua, naübunnuanti ahákubün.

20. Ikka rén kubá Moses aputtîkidin, üssattiwâbu elontikan kubai, kabbuin katti ukunnamân rubu la ibikiddoakubâ litti lujû mutti üssiqa ullukku.

21. Lubulleheddunnuabeña (litti lujû mutti uwuria), Pharao uttu aonnakâ tumawai, tabbujani, tóaja tüssawa biai.

22. Ika Moses amallikuttukuttoakubá tumaqua Egýptenkundutu kakkuburukkuahü ukuña, mallikuikattiwâbu la kubá lanin abbu, ladiân abbu ba.

23. Biama lukku wijua aputtîkidin lanika—dahunnupa daddikântije dabukeinutti—Israel üssanutti—la Moses lukkuburukkuamonnua.

24. Jumünnike lui addika abbalüwai Egýptenkundi ausürubumutti bu aboattu anini Moses uijuhutti umün, kiahanna luijumüntînadaî, lüjaontoaî kaimattikill ümün, luparrai.

25. Likissika ballîn, lubukeinutti nanibia adittin, Gott amahaijarudukuttahittinnije lükkabbu umün ukunnamün, namorrua mánnikin rubu na namonnuan.

26. Abba kianibenna laddikaka namüñiba, aimaimadünrubunanika biamân namüñikoawa, kiahanna lüwüsseikadahittikaje hiddiamuttu ladiân abbu: Wadîlinu! haña uduña humaimaimadoaka humünnikoawa, kahukéti húa hü! la.

27. Kañ kaimattikill libiamatetti umün, attürküda luuria

i Moses, hiddia la lumün ba: hallikai adajahükittoaka wâdi bu?

28. Buparrahittékuma bahâ de, miaka buparrünbun-nali Egýptenkundi dîn? la Moses umün.

29. Gidiamuttu ladiân uduña, Moses attüdda juwaria, Madian uhurrurumuniru, abbawariätti dia la kubá jumün-niké, kassâniije biamân ladittiutti ba.

30. Biama lukku wijua rén tanibeña aballîn, Jehovah araiattoái tukkuda makunduttu hurrurumün, tiri Sina, hikkihi eheledunnua ibituttu kuñuka ukuburukku-waria.

31. Gidiamuttu addikin lanika Moses, pahia—la kia ür-ai-ja ukunnamün; akunnun lanika üssa ré addikintinîn ibiti, hiddiamuttu Jehovah adiahü assikahüssia lumün:

32. Dai buttinuttikubanu Umallitakoanti kéwai de, Abraham baddia Umallitakoanti dai, Isaac Umallitakoanti dai, Jacob ku Umallitakoanti dai—la Gott adian. Ikka Moses manswakú la akurrukussâ lukunna, mañalli-kún kiahañ laddikin lukunna.

33. Kañ Jehovah ahakâka lumünniba: bussappatun bupussidate bukutti uria, bumün attennakuttoabukurru uhurruru üüssadahükan (dai jahaddian uduña.)

34. Daddikissia ballîn dai ükkürküahü kamonaikanibu Egýptenmün, dakannaba ipirrun nahákübün baddia, attú-kudahiddade, dapussidüntibu tuuriaje: bakute kiahañ jahamaria, diñékudupa Egýptenmuniru bu—la Jehovah Moses umün.

35. Likida Moses, abulledutikubáli lui juhunnu uria gidiamuttu nadiân abbu: hallikai adajahükittoa wâdi bu? mañ, lihikéwai iñekudahüssiakubá Gott umün nibiti ba, nadajahün bia i, lupussidünti nahaijarudukuttunnua uria je, Jehovah araiattoáli ibituttukurru kuñukumün adiân ullukkudi, lütatta abbu baddia.

36. Lui—Moses akunnukutta Egýpten ullukkuwaria je, ipirrutu manswattu lanissiakubá baddia Egýptenmün, kuléru bara irrakkumün ba, makunduttu uhurrurumün ku biana lukku wijua ukunnamân, nadittikoanawa.

37. Lihikewai Moses, adiákubali Israelinu umün hiddîn : Adaijahü Humallitakoanti assikin mappa humün abbalü-wai dai diamutti Prophet hui ükkürküa ukkuburukkuwaria, likidaha äme assikân huppa—la kubá Moses Wüüssa-dakoanti ukunnamün.

38. Luilikéwaiba, naha mallukkunniaukillimün ahurrudakebémutti Israelinu ükkürküa annakannirukkukubáli, likidaha Jehovah umatti kuba i, adia lanika Sina hurrurumünî, Wattinutti umatti kubai Moses ba, labbuküka tukkuda kaküttu—Gott umariattu—adiâhü, luibussiabia wamüñinu.

39. Lihî äme mássikahittirubuna Wattinutti, nattürküda nauruai, nassipudâka nalluamonnua abbu (Namallitakoanti uria) Egýptenmün (dissiänikubáruje) ibitiba : nadiâka Aron umün hiddîn :

40. Bumallitaté wamallitakoananutti biau, nakunnunti wabburahü ; mádittinnirubuwa, hallikakebé akunnukuttutikill wahurruruwariau — Moses kewai umün anihüka bahá ? Na Aron umün.

41. Ikkaké namallitahiddan abba báka üssa diamuttu üraija—namallitakoantibian—nassika tumün Osser—nüwüsseikadakoanawa—hallikebbe kû na nakkabbuwa abbu amallitisiáru ukunnamün.

42. Ikka Jehovah akujoa nauria hidda, aübün nüwüssia diaru, na ussa kassakku karaijáru ukunna äme assikân ; hiddiamuttu Wamallitakoanti abulitikittakubáru Prophe-tinu ükârtan ubunamün nakunnamün ullukkudi : taha-wai mallukkunniaukillimün koa hanika kia biana lukku Wijua ukunnamân, hissikakubá hui Israelinu ibenti Osser

bahâ damün? dâme assikân tabbu diarru ba? mañ.
Takurru ballîn!

43. Kañ tukkudaha hóaja humallitissíáru úraiija Moloch Remphan ku, humallitakoananuttibia humonnua rubuün äme hissikâka, atturrudun tumün hukujaboan abbu; kiaké uduña tahawai Babylonia uhurrura tahamaria dawaikilledüpahü. La Gott Prophetinu abbu nai ukunnamün.

44. Wattinutti mallukkunniaukillimün nanika, kamünnika ballîn abba Gott umün akujaboakoanattu añikahüssia biaru bahükan, Gott adiân ullukkudi, ahaka lanika Moses umün, laddikissia üja ullukkudi rén lanibia aninin kia akujabuahü ibitittu bähü.

45. Kia kéwai Wattinutti kabbüküka baddia namonnuan, nanda tabbu ba Josua uma tuhu heidinu uhurrurumüniru, kia ullukkuwaria Gott akküddakubáje namaquakebé heidinu Wattinutti uburaddi, Prophet David kakün manika muniru mân.

46. Gott üsseikarubula kubái David, kiahanna lihi auttikahittika abba üssakebémuttu üssiqua Waburatti Jacob Umallitakoanti umün bia.

47. Ikka Salomon—David aditti—amallita Gott umün abba ipírrutu üssattu üssiqua.

48. Lumorrua namaqua wunabu ubannamámutti âditi-kill ipirrun (Gott ké) kassikoarubukurru i ükkabbuhü abbu amallitahüssiaru bähü ullukkumün, kiahanna la kubá Prophet abbu hiddîn:

49. Kassakku dabaltikoana hüakan Wunabu umân dakutti ahábula hüa ba! hamahü kiahann humallitama bahá damün, dassiqua bia? hallum dai ahákubakoana bahá?

50. Mammallitinmahüssia tumaquakebé dakkabbuwa uduña bahá?—la Wamallitakoanti Prophet Jesaias abbu. La Stephanus koaré. Ikka luussa ba hiddîn:

51. Massikânikoamutti hui, müwüßadükittoahittiti hullua hukkujukku muttu humalitakoanti umünnihü, hüttinutti amassikándunnua üßatti üjahü äme, dia ha wakarruhu koaré baddia.

52. Hallikai diäli Prophet uria hüttinutti aüboakubá baha maimahü abbu? kaimahü abbu nawahüddakubá hinna namaquakebé ibiti, naparra baddia je aijumudahalininu üßattiwâbukill ukunnamün wakill luburamün, wakarruhu kebérukubáli huuriai, huparrükittai.

53. Kia Gott assikissia Statuta lükkürküa umün habbuküßsia Engelnu abbu balliñihü ku, humorrua mánirubu ha kubá tullukkudi—la Stephanus küddüküßsinin adiân Adainassiannu umün.

54. Gidia namükille akannabün, nallua aijakoabute kaimahü abbu, attarradun narissibu naimahakandunnua lumün uduña.

55. Lumorrua Stephanus ullua ibé manika üßatti üjahü abbu, laddika aijumuniru, ika lumün araijattoa hidda manswattu Gott ükkallimé, Jesus adinamün Gott üüßsamaría baddia ;

56. Kiahanna la namün : haddittoali, daddikabute hidda kassaku atulluduttu, Lukku aditti—Wüüßsadaikoantiké—adinamün Gott üüßsamaría baddia—la.

57. Namorrua kakannakükû na assimassimadün, attakún nakkujukkuwa (ladian uria,) hürküéré na abukuttunni kaimahü abbu, attürküdüin Stadt ullukkuwaria i, aijukun Siba abbu i :

58. Ikka aijukuti Siba abbu i apussida näke na uria, nassika abba ibikiddulliätti—liri Saulus—ukuttimüñin.

59. Gidia na aparra hidda Siba abbu i Stephanus umün, akujaboá lanika kakannakükû hiddin : Adaijahü Jesus, daija boonnakalite bumamonnuruan.

60. Ikka lukkul lussibatoaka, manswa kü la kakannakün

assimakân: Adaijahü, máijaontinrububáli namün tuhu namassikanihü. Gidea lanibenna adian, luüboa hidda ahákubün.

CAP. VIII.

IKKKA Saulus hallikebbé baddia Stephanus heikanibu ukunnamün. Ikkaké manswattu aijulattahü ansi anda Jerusalemkundu Gott ükkürküa ukunnamün: kiahañ nañebettoa naurikoawa harran Judea ubannamân, Samaria ubannamân ba, Apostelnu uriatti.

2. Abbanu assikâti akarrata Stephanus ipîru, manswa kû na üwüssiatinî.

3. Kañ Saulus aboahüdda aübukuttun diarru Gott kansissiannu na urekoawaje, akudoa lanika tahamaria jahamaria nassiqua ullukkumün, luuttikissiannu Wadîlinu hiarunu mutti lui aijuruka nassiqua ullukkuwaria, assikin Siba ullukkumünnije.

4. Añebettoatikubanu (assikâti) naurikoawa kihia akuña hurruru ubandi, nahakaka (Jesus ukunnamüntu) adiahü namün.

5. Philippus anda abba Samariakundu Stadt ullukkumün, lahakaka Christus ukunamün namün.

6. Jumünti uijuhu, abbalüwai ti dia na namaqua namân, añika Philippus adiassia namonnua, nassikâka täme ba naddikin nakannabün ba manswattu lanissia namükana uduma.

7. Juhulli ajauditi á uria iribéti üjahünnu akujoa hinna manswattulissimassi madün abbu, juhulli mabbunâ ti dia mutti, hikkúli mutti üüssadoa hiddaba.

8. Manswattu hallikebbéhü Stadt ullukkumünti amünnika baddia.

9. Jumünnikubá abba Wadîli, liri Simon, ipilti Semetikubá i, lui aboahüddakebéje Samariakunnana ukkubu-

rukkuamonnua libbihikin abbu ; ipilti wâbu daila namün lukkuamonnua baddia.

10. Gideamuttu abbu, lüssemettihü abbu ba lanibenna amullikattünnije kebennakün aboahüddunnua nakuburukkuamonnua baddia.

11. Nân uduña ipilti, bassabanibetti mutti, namaqua-kebé ajuwedoä lumün—ipillibetti kewai lihi, Gott ütattahü ukunna kamünti ba lui ! na hürküré lukunnamün.

12. Namorrúa aussün manika assikân Philippus äme, ahakâtikill Gott adajahükoana ukunnamüntu Evangelium namün, Jesus Christus îri ukunnamün ba, Wadîlinu hiarunu mutti assukussukuttoä hidda (Philippus umün.)

13. Wamallitakoanti äme assikaka hidda Semettikill Simon baddia ikka, lussukussáhünbenna Philippus amüniwakoarekuba i. Addika lanika jumuntu manswattu anihüssia (Philippus umün) nadittikoanawa—pahia—la tukunnamün.

14. Jerusalemmünlikunnu Apostelnu umün manibeña kamaijanan, Samariakunnana assikan hidda nu Gott adian äme, niñékudaje Petrus Johannes mutti nibiti.

15. Andin nanika jumuniru, nakujaboaka (Wamallitakoanti umün) üssatti üjahü nai baddia kabbükünti nalluamonnua ukunnamün.

16. Mandiñimakoa la kubá—üssatti üjahü—nâdi, assukussahüssiätti rubu na kubá Jesus Christus îri ullukku-mün.

17. Ikka nassika nakabbuwa nadiaku, kiahän nabbükükabute üssatti maribénti üjahü nalluamonnua hidda.

18. Simon addikin manika, Apostelnu assikin nakkabbu nadiahu uduña üssatti üjahü assikahüssiakubá gidiamutti umün, hiddia ré la namün :

19. Hissikalite dai umün baddia kia ütattahü, dakkabbu ussikin abbu adiaqu uduña üssatti üjahü andinti lihi âdi

ba; üssarén daijaontipa platta abbu hü—la Simon Apostelnu umün.

20. Lumorrua Petrus aonnabaka ladian: imiritahüssia bia bui, buplattan abbu ba, Wamallitakoanti assikissiaru ütattähü aijaontahüssiabiâma platta abbu—bân bu-monnuu—uduña.

21. Abbâkankurru gidiamuttu Gott umariattu kabbu-künbupa bui, mandinkebé tupa bukunnamün, wakaijattu mullikattu Gott üjalukku bullua udumma.

22. Bussipudâpa kiahañ wakaijänibu uria Wamallitakoanti ibiti, akujabunnuakebé bupa lumün, lahaikassianika tumaqua bulluamüntu aboâtu luurua bumün bahá.

23. Dannuhu dadittabute hidda, bullua ibén sipétalli abbu, üssarémahü bullukkumünnika kurru—la Petrus Simon umün.

24. Simon aonnabaka ladiân hiddaba, lahakaka: daijuhuñu, akujabunnuahálite Wamallitakoanti umün dai ukunnamün, mandintanibia hañatalli hadiabiru damün ibenna dakunnamün—la namün.

25. Namorrua (Apostelnu) ahakahakadün beña Wü-üssadakoanti ukunnamüntu adiahü namün, nakujoate Jerusalemmuniru hiddaba, namaijanatâ ka üssattu Evangelium juhurru Samariakundutu ässekuttu Stadtnu ullukkumünti umün.

26. Ikka abba Adaijahü Engel adiaka Philippus umün hiddin: bakünnekoate, bakunte wallebumaria tahawai makunduttukurru waburukku, akuntu Jerusalem waria Gaza muniru, ullukkudi.—la.

27. Kiahanna Philippus akünnekoa hidda, lakunna jumuniru baddia. Hakannabate, abba meikurru üssiqualwariätti Wadîli, jumünditi ipillibetti adaijahü ireitu—tiri Candaces, kaijumüntinatti üssanti, tumaqua kia ahurru-

dahüssia platta añiku baddia ikittakoanti (Gouverneur diäli) anditikubá akujabua hü ibiti Jerusalem muniru.

28. Lihi akujuabu juwaria lüssiqua muniru hiddaba, lubalta lüwagen ullukku, alésida Prophet Esaia ükârtan ubannamün.

29. Ikka üssatti üjahü adiâka Philippus umün: bússa, bakunte tuhu Wagen ibiti—la.

30. Philippus adallidate tibiti, lakannaba hiddai lülesidin Esaia ükârtan ubannamün, lahakâka kiahann lumün: badittanu bulesidabukurru ukunnamün baddia?—la ahadakuttunnî.

31. Meikurru üssiqua wariättikill aonnabaka laidân: hallikakebe dama adittinîn, hallikai kurru imissidahüa dalesidissiaru de! bússa, bamudate damün, bubaltate dadennamün—la akujaban Philippus umün.

32. Harawai hiddiamuttu adiahü lülesidabu ikkaké: abba sikapu aonnakahün haikanibian, dia la kubá baddia i; Sikapu üssa ajerititi tubarra amün madian rubutan, Gidia ké la mondakebékubá ba i.

33. Manswakebé amonaikattunnua lanika luüba ladaijahükoana üwüssia, maijaontinrubu la kaimatti umün; kañ hallikai bahā mallikükuma ikissidinnîn lükakü oadi? Lükakü annikiddoakuba wunabuwaria hüa! — maru Esaias.

34. Kia uduña ipilti Adaijahü ireitu üssanti adiâka Philippus umün, lukujaban abbu: hallikai ukunnamün gidia la kubá Prophet Esaias? Lui loaja lukunnamonnua, abba ukunnamün küssa baha?—la ahadakuttunnî.

35. Philippus atulluda lülléruku hidda, luussa kia abulitahüssiaru uwaria imissidinnî, ahakan baddia Jesus ukunnamünnî.

36. Gidia na mükille akunnun waburukku ullukkudi, nandabute kirraha amün, ika Meikurru üssiquakundikil

adiâka : haruwai kirraha jahabu hidda, hañahü bahá iki-ahaddünnikan assukussukuttunnua uria de?—la.

37. Philippus adiâka lumünniba : kidduaheintu ulluahü abbu bussikahittiparuka Wüüssadakoanti äme, tama baha!—ma Philippus lumün. Loonnabaka Philippus adiân, lahakâka : Ehé, dassikabute hidda, kidduaheinika damün Jesus Christus Gott adilti ukunnamün—la.

38. Likiahadda kiahañ wagen akunnun uria, nai biamân attukuda hidda tadiakuwaria wuinimün, ika Philippus assukussábu hiddai ipilti koning ireitu üssanti.

39. Amudün nanika wuin irrakuwaria, üssatti üjahü amaraiattoaî Philippus assukussutiáli akussi uria, maddikinrubula sabbunî, lumorrúa hallikebbehü abbu lakujoabute lüssiqua muniru ba. Kianibenna Philippus auttika-hüka Azotus uhurrurumün, jumün aijahadda lanika tumaquadi, lui amaijanattâka semettu Evangelium tumaqua Stadtnu ullukkumünti umün, landin Cesaria muniru mân.

CAP. IX.

SAULUS aimaimahakoaré lanika Adaijahü amallikuttassiannu umün, luparrahittika baddia je, lan udumma akunna ipilti Priester ibiti,

2. Lukujabaka ikissi diamaru kâarta naha Damasconkunnana ipillibetti amallikuttakoananutti umün bia—nadditikoanawa—luuria, lakunti tabbu jumuniru, awahüddün Jesus kanssiannu ibennatti ibiti—dauttikiparukaje gidiamutti Wadilinu hiarunu mutti, dukürrükittupaje, aijurukun Jerusalem muniru je—la ipilti Priester umün ba.

3. Waburukku 'lukku lanika Damascon ibiti, abbâkarén abba aruleti akünda kassakuwaria likiraddi.

4. Littîkidün benna wunabumün, lui akannaba hiddia-

muttu adiâh übaddia : Saul, Saul ! hammahübia kaimahü abbu boahüddün dibiti ?—ta.

5. Saul aonnabaka : hallikai baha bui Adaijahü ?—la. Adaijahü ahakaka : Jesus kéwai dai, kibititti bui kaimahü abbu awahüddünnibu. Manswakebépa bumün küddun, butattadunnua darabuddikki—la Jesus lumün.

6. Ikka Saulus akurrukussâ lukuña, manswattu abukoahü lüja ullukku adiâka hiddaba : Adaijahü, hañmahü bansika danini bumün ?—la. Adaijahü adiâka lumün : bakünnekoaté, bakunte tuhu Stadt ullukkumün, jumüntupa ahakahün bumün banissiabiapa ukunnamün—la.

7. Saulus umatti Wadîlinu akannabün takannakü ballin, namorrua abbâ kurru ürajia naddikin, nân uduña mallukkun ti dia na adinamün jumün.

8. Akünnekunnua manika Saulus wunabuwaria luttuluda lakussiwa ballin, kañ mappa laddikin. Ikka lumatti abukutta lükkabbu, nakunnukutta Damascon muniru î.

9. Ikkaké kabbuin kassakkabbuhü mâ maddikinkebé la Saulus, makuttunma i, mattin rubu la ku.

10. Damascon munnikai abba Jesus kansissia — liri Ananias, lihi umün Adaijahü araijattoa, lahakaka lumün : Ananias—la.

11. Ika lui : dailiwai Adaijahü !—mâ loonnaban : Adaijahü adiâka lümünniba : bakünnekoate, bakunte kia waburukku, missitu—nassia umün—ullukkudi, jumünnipa bahadakuttun Juda üssiqua mün Saulus Tarsenkundikil ibiti, buuttikipai akujabua lanika.

12. Araijattoáru ürajia 'lukku lui addikakubai abba Wadîli—liri Ananias—akudunnua, assikin lükkabbu ladiaku, laddikinti hiddaba—la Adaijahü Ananias umün.

13. Kañ Ananias aonnabaka ladiân : Adaijahü ! lihi Wadîli manswakebé aijulattün Jerusalemmünti bansissianunu ansi.

14. Ipilti Priesternu uria lui kabbukün ütattáhü baddia, lakürrüntije namaqua akujabuati buini umün, kia kamaijana hiña i damün juhulli abbanu ukunnamün—la Ananias.

15. Lumorrua Adaijahü adiâka lumünniba : akunnunrububali lamün, dáwaja dikissidassia luilikéwai, dai îri ukunnamün ahakatibiapai heidinu umün, Adaijahünnu — Koningnu — umün ku, Israel üssanutti — Judunnu — umünba.

16. Dai dáwaja adukuttun dappai hallikakebénibiapa lujulattün lansiwa dai îri ukunnaria—la Ananias umün.

17. Ikka Ananias aussa hidda jumuniru, akudoa kia bahü ullukkumün, lissika lükkabbu ladiaku, lahakaka lumün : Dahukiti Saul ! Lui araijattoakubálibu jahamariattu waburukku 'lukku banikaruka Adaijahü Jesus iñekudakubá bibiti de, baddikinnibiaba bu, babbukünti baddia bullu amonnuai üssatti üjahü—la Ananias Saul umün.

18. Ikkaké tillipe ti dia ta attíkida takulukkuwaria, nikebé lui addikin üssa rén hiddaba : lakünnekoa, lussukus-sukuttoabute hidda.

19. Labujunnua adikki, lütattadoakubá lansiwa hidda. Ikka Saulus mattibiattu kassakkabbuhü ukunna majauquarubu la Damasconmünti Jesus kansissiannu amün.

20. Ikka uwaria ré luussa hidda ahakan Judunnu ükerki ullukkumün Christus ukunnamün ; kidduaheinikebé Gott aditti luikéwai—la namün.

21. Namorrua akannabutti ladiân—pahia—ma lukkunnamün, nadiâka baddia : marradünhittikai lihi wakill kaimahü abbu Jerusalemmün namaqua akujabuati likidaha (Christus) îri umün, mandinnibu la baha jahamuteru baddia, landikittintije naha diáli akkürrahüa ipilti Priesternu umamüniru ? Luilikewai né !

22. Na Saulus amün namünnikoawa. Lumorrua Saulus

hitté la kubá atattadunnua lukuburukkuamonnua, luma-diándükittaje Damasconkunnana Judunnu, ladittikittin lui Jesus Christus likiñikan Wüüssadakoantini ukunnamün abbu je.

23. Juhurru kia adikki, Judunnu ahürrüküdâka nabbu-koawa, nadiâka baddia, hallika nanibia aparrünî Saulus.

24. Kañ Saulus umün kamajana hiddan gidiamuttu nanihittissia lumün: ikka Judunnu ikittakutta abbanu umün kassakkabbuhü kassakkudahü ku tumaqua waburukku ukunnamân, naparrüntî Saulus.

25. Namorrúa abbanu Jesus kansissiannu aonnakai Saulus kassakkuda ukkuña, nawarukudukuttai abba tau abbu attimettaru (ipirrutu) habba ullukku bahü issiwaria wunabu müniru, (lattüddünti kaimatti lumün uria Stadt üjabo-
amaria.)

26. Saulus andin manika Jerusalemmün, jumünti Jesus kansissiannu amünnintî, namorrúa namaqua manswa kû na hammarun lubura, Saulus assikâti bu dannuhu—má-kidduaheinîn koa ta namün.

27. Barnabas kihia aonnakai lumamün, lakuñukutta abbanu Apostelnu ibitii, limissidabaje, hallika la Saulus waburukku 'lukkudi kubá addikinî Adajahü, hamahü la (Jesus) adiaka lumün ikka, hallikakebé la (Saulus) baddia mámmarruñihüa ahakâka Jesus ukunnamün Damasconmün—la Barnabas abbanu Apostelnu umün Saulus amün.

28. Ikka Jesus kansissiannu umatti kuba i Saulus kassakkabbuhü umân. Mahabburihüa lui ahakahakadün Adajahü Jesus îri ukunnamün abbâmün;

29. Gidia ré la küddüküssinin Graecenu Judunnu umün baddia, namorrúa nai awahüdda naparrünti i ibiti.

30. Gidia nanibenna akannabün lubukeinutti, nassikaka Cesariamuniru luma, juwaria niñekuda Tarsenmuniru ba i.

31. Gidia ta Gott ükkürküa kebettirakubá namünne-

koawa, abbanu lukkunnu umünekoawa ku, Judea ukunnamân, Galilea ukunnamân, Samaria ukunnamân ba, kaijuhukebé na kubá, (Gott) Adajahü umükanna rén aijahadda rubu na, nallua aijakuttunnua üssatti üjahü umün kidduaheintu ahaikadoahü ukuburukku abbu.

32. Petrus aijahaddün manika, addikântije assikahittiti tumaquadimaria, landa assikatikunnu Lÿddakunnana ibiti baddia.

33. Jumünniké luuttikai abbalüwai mabbunâti dia mutti—liri Eneas—karrîtikubá kabbuintiman wijua ukkunnamân püllakoân lüjakkadakoana 'lukku.

34. Lihi umün ladiâka Petrus: Jesus Christus üüssadalite bukarrîn uria bu: bakünnekoate, büüssadate bóaja büjakkadakoana—la Petrus.

35. Nikebén lakünnekoabute hidda. Namaqua Lüddakunnana Saronkunnana mutti addikin i Eneas, nassikaka Wamallitakoanti äme baddia.

36. Joppe ullukkumünnika ba abba assikatu hiaru—tiri Tabithâ—aboakâ Dorcas—nassia umün, kamaijanakümuttu juhurrukebé üssattu tanissia, kamonaikatti umün majaunahüa tissikin namünhittissia uduña ba.

37. Ikkaké kia aussa karrîn, tuhuda baddia: tipîru nanibenna assukussun, nassika Sura ubannan.

38. Jumünti assikâti umün kamaijana manika Petrus jahaddiän Lÿdda uria, Joppenmün ladumkin uduña; niñekudaje biamannu Wadîlinu libiti, nakujabünti i, landinnibia namün (Lÿdda muniru) laddikântije ukunnamün.

39. Ikka Petrus akünnekoa, lakunna nama hidda; landinbenna nibiti, namudükitta ahudaru ipîru amün i Sura ubanna: namaqua buttubatti hiarunu akaussâkaî Petrus; aijahü ullukku nadukutta baddia i tumaqua äkehü karrassoñe ku akkudahüssia aküssahüssia ba Tabitha umün kakükoatanika.

40. Lumorrua Petrus akujukuttunbenna luuria je, lakullussibattoaka lukujabuaka ba, lissipudâka kianibenna kia ahudâru ipîru ibiti, hidiamuttu adiân abbu : bakünnekoaté Tabitha !—la Petrus.

41. Ikka tutulluda takussiwa ; addikin tanikai Petrus, tubalta. Lumorrua Petrus abukutta tükkabbu, laküñekakutta hiddaban ; lissimakin beñaje assikâtikunnu buttu-batti hiarunu mutti libitiwa, ladinamukittabu nassîbumün kakütuwaiba.

42. Gidiamuttu amaijanattoakubá Joppen ukunnamân, kiahanna juhulli mahittika Adaijahü umün nallua ullukkua.

43. Kebennakün majauqua rubu la Petrus Joppenmün likidaha báka üdda üüssadahü âlinkil—Gerberké—liri Simon üssiqua ullukkumün.

CAP. X.

CESARIAMÜNNIKA abba Wadîli—liri Cornelius—
C naha Soldarunu uijuhu—Italica—nassia umün Capitain.

2. Gott äme assikâti, kansitti Wüüssadakoanti umün lüssiquamünti uma rén, assikitti juhulli kamonaikati umün namühittissia, akujaboakoaremutti Gott umün.

3. Lui addika üssahuabu kassakkabbuhü ukuña, had-dalli allammadatanika, Gott Wadaijahün Engel abba üraija 'lukku akudunnua lüssiquamün ahakâti lumün : Cornelius—la Engel.

4. Cornelius addika manika lukunna labukoa üja, ladia-ka : hammahü bu Adaijahüli ?—la. Engel aonnabaka ladiân : bukujabuan, buburuwattühittissia kamonaikati umün addika hidda Wamallitakoanti lóaja, kakkuburukkuakoan lumün ;

5. Kiahanna biñekudaté Wadîlinu Joppenmuniru, n-
onnakinnibia i Simon, nassâkilli Petrus, bumamonnurua.

6. Nauttikipai kassikoatikill bara üllebumün assudahüs-siaru üdda üüssadahü âlin Simon üssiqua ullukkumün ; lui ké ahakâpa banînti ukunnamünnibu—la Engel. Cornelius umün.

7. Lakujunnuabenna Engel Cornelius uria, lissimakaka biamân lüssananutti, abbalüwai lamünniwakoarémutti Soldarunu ibeñatti, Gott äme assikâtikill namaré libitiwa ;

8. Ladiânibeña namün tumaquakebé ukunnamün, liñekuda Joppenmüniru hiddaje.

9. Abba kia adikki, liñekudussiannu waburukku lukku nanika Stadt ibiti, Petrus amuda Sura ubanna akujabua-hü ibiti haddalli wamün tanika.

10. Kianibenna hamussia i, ika läkinhittikuma. Uüssadün nanika lukuttunniwa, abuttadoa ti dia la ;

11. Laddika kassakku atulludutu, juwaria baddia ipîrrutu halliráru kimissa diamâru aekehü attúkudun, libiti lukullabulukku akkürrahüa tukunnamünnikoawa, attúku-dahüka wunapud di.

12. Kia ullukkumünnikan tumaqua bibiti kakuttitu wunabu ubannattu illikin, tawadumuttu, aroadatu issehünnu baddia, kuddibijunu kassakku abbumüntu ku.

13. Ika abba kakannakükû muttu adiáhü adiâka lumün : bakünnekoaté Petrus, buparranu, bukutta tabbu—ta.

14. Kañ Petrus aonnabaka hiddîn : takurru, Adajjahü ! mákuttunnimakubá de abbâhün hañatalli iribétu—heidinu dissiaru küssa—abbu.

15. Ika tibiamatedunnua turraha adiáhü adiâka lumün ba : Gott amaribendahüssiakurru, méribéntinbupa.

16. Kabbuinihürén tanibeña anihün gidîn, kia kimissa diamâru annikiddahükan kassakkumüniru hiddaba.

17. Hañahü baha daddikissiäbi, hallikakebé uduña gidiamuttu araijattoabi damün ?—Petrus tamün lukuburukkuamonnua lanika—hakannabate, ikka rén Cornelius

iñekudussiannu ahadákuttun benna Simon üssi-
qua ukun-
namün, bahassubullemünnika hiddaje,

18. Nassimakaka ahadákuttun baddia Simon nassákilli
Petrus adumkin tullukkumün ukunnamün.

19. Petrus akuburukkuattoakoalanika laddikissiäbikurru
ukunna, araijattuti üjahü adiâka lumün hiddiamañ: ba-
dittoali kabbuin Wadîlinu awahüddabu bibiti;

20. Bakünnekoaté kiahañ, buttúkudali, bakunte nama-
rén, kidduaheini nadiân kurru bahá—mân buppa, dai
dávaja iñekudakuba bibitije—la üjahü.

21. Ika Petrus attúkuda, lakuña Cornelius iñekudussi-
annu libiti amün, hiddia la namün: huballitâbukill daili-
wai, hañahü udumma handa jahamuteru?—la namün.

22. Naonnabaka ladiân: likidaha Soldarunu Adainassia,
Capitain ké—lîri Cornelius—assikâti wâbu, kansitti i
Wüüssadakoanti ba, namaqua Juduñu umün kamaijanatti
tuduña baddia, lui umün ahakahükan araijattuti Engel
abbu, loonnakittinnibia lüssiquamuniru bu, lakannabünti
buuria üssattu adiâhü ukunnamün—Na.

23. Lakudukuttunbenna je, ladumkitta baddia kia üssi-
quamünnibaje. Mauttia Petrus aussa hidda nama, gidia
na abbanu Joppenkunnana assikâti baddia luma rén.

24. Abba kiänibenna nandabuti Cesariamuniru hidda.
Cornelius awâbadda nabbura hidda, lahürkedâka baddia
je lahânu, luijuhunnu muttu libitiwa.

25. Petrus akudunnua manika lüssiquamün, Cornelius
akunna Petrus erabuddikki, lutturruda lukutti umün
akujabuan abbu.

26. Lumorrua Petrus aküñekukuttai hiddia lan abbu:
bakünnekoali, lukku dai baddia rubuün—la.

27. Gidia lumükille adiân lakudoa, luuttika ahürrküda-
ti uijuhu Cornelius üssiquamün.

28. Ikka ladiâka namün: hui humaqua aditta ballîn,

Judunnu dissiän ullukkudi mañallikebéje akunnun Gallettiju (Juduñu maijuhumássiañu) üssiquamün, kebettiran diarru namünnikoawa; kañ Wamallitakoanti lóaja aditikittakubáde, hallikai kurru lukkuhu damuttâma—Webenti kurru lihi, iribé ti dia mutti lui né—mân dâma abbânu.

29. Huballitânibenna de, hamahü kurru mallikuka ikiahaddunnua dandin hibiti uria de. Kiahanna hahakalite, hammahübia hoonnakitta hibiti de?—la Petrus.

30. Cornelius aonnabaka ladiän: bibiti kassakkabbuhü uwaria makuttunma hüa danika wakkarruhu diarru, ikkatukuba dakujâbuan dassiquamün haddalli allammada manika. Bakannaba! abbakarén abba Wadili üssattu kallimettu äkehü lukuña adînama dassíbumün, hiddia la damün:

31. Cornelius, bukujabuan lakannaba Gott, üssattu kamonaikati umün banissiáru kakkuburukkuakoa i Gott ba;

32. Biñekudalite Joppenmüniru, aonnakittin juwaria i Simon, nassâkilli Petrus, adumkiti assudahüssia üdda üüssadáhu âlin—lîri Simon—bara üllebumuntu üssiquamün, lihi andinbenna bamün ahakapa bu—la damün.

33. Kia adikki diñekuda bibiti, üssanüwai bandinnibu damün (ukunnamün.) Gott umükanna ahürrküdati wabukoawa hiddau wai wamaqua, wakannabünti tumaqua Gott ahakakuttassiaru bumünniu ukunnamün—la Cornelius.

34. Petrus atulluda lüllérükku, ladiâka hiddîn: wakkarruhu dadittabute, kidduaheinikebé Gott akussi umükanna namaqua lukkuhu hürrüküré kaijaunân,

35. Namaqua ükkürküahünnu ibennatti kansihittiti i Wamallitakoanti, läme assikahürubumutti kansikittunnua hiñapa Gott umün.

36. Tukkudaha Wamallitakoanti wakilli Israelinu umün assikissia üssattu adiâhü, aijumudâti tabbu kia andittiparu kebettirakoana Jesus Christus abbu hadittissia. Lihikéwai (Jesus Christus) namaquakebé Adajahün.

37. Hadittissia ba tumaqua anihüssia Judea uhurruru ukunnamân—tuussaru Gallileamün, Johannes aijumudas-siakubaru assukussáhü adikki:

38. Hallika la Gott üssadakubá i Jesus, Nazarethkunikill, üssatti üjahü abbu, manswattu lütatta ukunna abbu ba; lui kéwai aijahaddakubá jahamaria tahamaria, üssattu kebé la kuba anîn, üssadün baddia je namaqua jawahü umün aijulattahüssiannu tuuria, Wamallitakoanti lumatti kubá udumma—maru adiâhü lukunnamün.

39. Kia tumaqua lanissia Judea uhurruru ukunnamân, Jerusalemmün ku, kidduaheinti ahakâti wai. Lihî (Jesus) naparrakubá, najjuhudukutta adda ukuña ba i.

40. Lumorra Gott assimakakubá tekabbuinte ukunna ahudahü ullukkuwaria hiddaba i, lürajattikitta namaquakebé lukkuñu umün kurru ballini.

41. Kañ wai likissidassiannu ahakati bia lukunnamün umün rubuün, wai—lakünnekunnuabenna ahudahü ullukkuwaria—akuttutikubánu, wattitikubánu luma re umün Gott arajattikittai Jesus.

42. Tatatu adiâhü lissikissia wamün ba, wahakahakadün-nibiaje namaquakebé umün lukunnamün, kidduaheinihü ullukkudi mammarrunnihüa wanibia adiân, hallika la Gott assikakubái Jesus umün ütattáhü, lüjaontinnibiapaje namaquakebé kakükoamutti, ahuduttikubanu ba umün nanissiakubá ullukkudi (najauna)—la wamün.

43. Lui ukunnamün baddia namaqua Prophetenu aijumujumudâka adiân hiddîn: mahittiti lumün nallua ullukkuwa umân auttikin nappa ahaikassiakoanawa tumaqua

namassikân uria líri äme nassikân uduña—maru Prophetenu Jesus ukunnamün; La Petrus namün.

44. Gidia koa lanika adiân, üssatti üjahü andabu hidda namaqua akannabuttin ladian âdi.

45. Petrus uma andanu assikati Judunnu pahia—ma, üssatti üjahü uíniku assonnukahünbu baddia heidinu âdi udumma.

46. Nakannaba hinna Cesariakunnana abbâ—palettiju—adiân ullukku ahakân namünnikoawa, üssanüwai man Namallitakoanti umün baddia.

47. Ika Petrus aonnabaka: hallikai baha ikiahaddama wai diamutti kabbukün üssatti üjahü namonnua, assukus-sáhü uria je?—la.

48. Kiahanna lahakáka namün, assukussahünnibiaje narraha Adaijahü îri ullukkumün. Assukussaliañu akujaba hiñai namünnikoalanti abbanu kassakkabbuhü ukunnamün—na lumün.

CAP. XI.

JUDEAMÜNTI Apostelnu umün nabukeinutti umün ba kamajana hiddan: heidinu annikinbenna Gott adiâhü namonnua baddia.

2. Petrus andin manika Jerusalemmüniru, allükahüs-siañu issîn üdda ibenna na uria—Judunnu keise—aimaimadai, hiddia na lumün:

3. Bui akudunnuakubá hiña heidinu üssi-quamün, mallükünmassiannu—issîn üdda na uria—abbu bukutta ba—na.

4. Kañ Petrus aussa kainabân ahakân namün hiddîn:

5. Joppenmün akujaboadanika, abuttadoati dia da kubá, ikka abba üraiija araijattoa damün, ipîrrutu halliraru kimmisa diamaru äke, bibiti tukulubulukku akkürrahüa tukunnamünnikoawa attúkudahün kassakkuwaria dibitimuniru.

6. Addikin danika tukunna, karaija hidda damünnîn tumaqua bibiti kakuttitu wunabu ubannattu illikin, tawadumuttu, aolikiddáru issehünnü baddia, kassakku abbumüntu kuddibijunu ku.

7. Ikka abba adiâhü dai akannaba baddia, ahakân damün: Petrus baküñekoaté, buparrá, bukuttaté tabbu baddia—ta damün.

8. Damorrua aonnaban rubu da: takurru, Adaijahü, abbâkurru heidinu dissiattu—iribé diamaru—akuttahü akudoa dallérukkumün—da.

9. Tumorrua kia adiâhü aonnabaka dadiân tibiamattedunnua kassakkuwaria hiddîn: Gott amaribendahüssiáru, méribentinbuppa—ma.

10. Gidia ta anihün kabbuinihürén, kiänibenna tumaqua annikiddahüka kassakkumuniru hiddaba.

11. Ikka rén adinama hinna kabbuin Wadilinu dassiqua issíbumün, iñekudahüssiakubanu Cesariawaria dibitiwa.

12. Üssatti üjahü adiâka damün, dakunnunnibia nama ré—üssama kurru bahá!—mân dama. Narraha abbati-mañ wahukiutti akuña dama baddia, waiké akudoa kiani-benna likida Wadîli-üssiqua 'lukku.

13. Lui adiâka wamün ba: abba Engel araijattoa damün, adinamutti dassiquamün, ahakâti damün hiddîn: biñekudaje Wadîlinu Joppenmuniru, naonnakinti i Simon, nassâkilli Petrus—bibitiwa.

14. Lihi ahakâpa üssattu adiâhü bumün, kaduñattupabu üüssadükittunnua bussiqua ullukkumünti uma ré—ma Engel damün—la wamün.

15. Aussündanika adiân namün: Üssatti Üjahü andabute nai âdi, wakill attenennuwaria wâdi landin dîn.

16. Nikeben dakuburukkuattooka hiddiamuttu Adaijahü adiassiakubaru adiâhü wamün ukunnamün: Johannes

assukussakubá wuniabu abbu, humorrúa hui assukussa-hüpa üssatti üjahü abbu— maru Jesus adianiwa.

17. Gott assikinbenna nai umün manswattu uíniku, wai assikatikubanu Adaijahu Jesus Christus äme umün lissikissiakubá dîn, hallikakebé mallikkukúmade dai ikiahaddunnua Gott uria je?—la Petrus.

18. Gidia namükile akannabün, haika hidda nakuburuku, üssanaüwai na Gott umün baddia, nahakaka ba: Gidia la Wamalli takoanti kanseboakubá je heidinu ku, nakuíkittanibia üssattu kakühü ibiti baddia—Na namünnikoawa.

19. Tukkudaha Stephanus amün andáru aijulattahü ansi ukunnaria añebettutikubanunaurikoawa, akunnakunnada tuhu hurruru ubandi Phoeniciamuniru. Cýprus mutti, Antiochia ibiti ku, ahakâka Judunnu umün rubuün üssattu Evangelium.

20. Abbanu nebenti Wadîlinu Cýprus kunnana, Cýrenakunnana mutti anda Antiochiamuniru, nadiâka Graecenu umün baddia kia semettu Evangelium Adaijahü Jesus Christus ukunnamün.

21. Adaijahü ütattahü namamünnika, ika ipîrrutu uijuhu assikâka, nassipudáka aboâttu uria, Wamallitakoanti ibiti.

22. Jerusalemmüntu Gott ükkürküa umün kamaijananibenna kia tumaqua, niñekudaî Barnabas juwaria, akunnun lanibia tuhu hurruru ubandi Antiochia ibiti, laddikântije.

23. Barnabas andin manika jumuniru, laddikin beña Gott assikissiaru üsseikahü namün baddia, habbuhürikaî, lukujabakaje namaquakebé: tattaré assikâkoananibia Adaijahü äme nallua ullukkua.

24. Lihi (Barnabas) assikati wâbukubá, lullua baddia ibé üssatti üjahü abbu, mahittikumahü abbu ba. Ikka manswattu uijuhu aijuwedoa Adaijahü umün.

25. Barnabas akujoa kiänibeña Tarsenmuniru, luwahüd-

dünti Saulus ibiti ba : luuttikinbennai lakunnukutta Antiochiamuniru i.

26 Jumüntu Gott ükkürküa amünniwakoanakubá abba akoadaru Wijua, namallikuttá Wüüssadakoanti ukunnaje ipirrutu uijuhu, kiahanna namallikuttassiannu Antiochiamün assákuttoakubá Christiani atteñenuwaria namaqua uburadi.

27. Ikkarén Prophetenu anda Jerusalemwaria Antiochiamuniru.

28. Abbalüwai nebenna, liri Agabus, aküñekoa, adittikitta üjahü abbuje, aijumudân hiddîn : abba manswattu hamussiahü andin hinnapa namaqua wunabu ubannamámutti amün—la wakill tuburamün. Kia kéwai anda baddia Claudius Kaiser manika nakunnamün.

29. Kiahanna Jesus kansissiannu—wamünîn ullukkudipa wassíkassikadün wamaqua umân, waburuwattüntije wabukeinutti Judeakunnana umün—na namünnikoawa. Gidia ré nanissiakubá baddia, nimekudukutta kianibenna nassíkassíkadáru Barnabas Saulus mutti umün jumünti tujukúti ibiti.

CAP. XII.

IKKAKE Koning Herodes abukuttaje abbanu assikáti ukuburukkuwaria, luijulajulattünti nansi.

2. Luparra baddia kassiparra abbu i Jacobus Johannes uhukiti.

3. Addikin lanika Judunnu habbuhiritalisi haikanije ukunnamün, hitté rubu la kaiman, lubukutta baddia i Petrus. Ikka dissiänikubáje Judunnu akuttun maburahadikittu mehli abbu.

4. Lubukuttuñibenna i Petrus, lissika Siba ullukkumünî, likittákutta bibitinu hürükan uijuhu Soldarunu umün baddia i, luputtíkittahittika Ostern addikki Judunnu issibumünnî.

5. Petrus ikittákuttahüka Siba ullukkumün ballîn, kañ Jesus kansissiannu akujabarakoaré nã Gott umün lukunnamün.

6. Kia kassákkuda ukunna, kadikkitu Herodes adina-mukittahittika Judunnu umünî, Petrus adumka biamá Soldarunu annakannirukkudi, lükkabbu akkurrahüa biamakallena abbu, abbanu ikittáti ikittáka kia bahü issibumün ba.

7. Hakannabaté, abba Adaijahü Engel araijattoabuté tuhu bahü üttakarra ullukku, abba aruleti akünda tullukkumün ba; lihi Engel aburükai Petrus aruma ukunna, lahannubukittai, ladiaka lumün: bakünnekoate mehérahuábu. Nikebén lükallena attíkida lükkabbu ukunnaria hidda.

8. Adaijahü Engel ahakaka lumün ba: badepussudoalite, bussappatu bussika bukunnawa—la. Ikka Petrus anika hidda ladiân ullukkudi. Kiahanna lui Engel adiáka ba: bultada wadikebémuttu bukapúti bukunna bakunte dainabu—la.

9. Aputtikidin lanika, Petrus akkodáka lukunna, mákidduaheinínkoa lumün gidiamuttu Engelnu abbu anihüssiai ukunnamün, kañ abba araijattoaru issíbu üraiija ti dia ta kubá lukuburukkuamonna.

10. Gidia nanibenna akunnun attenennuattu ikittákoanannutti Soldarunu uijuhu ukuburukkudi, tibiamattetu diamaru tumoñuatu üijuhu añakannirukkudi ba, nanda kia siparallitu bahüssibu, Stadt ullukkumuniru nakudoakowanawa, ibiti hidda; turraha atulludoabu toaja naburahü. Aputtikidin nanika, nakunna abba Waburukku üssiqua arilukkutu ullukkudi, ika nikebén Engel amaraijattoaluuria.

11. Petrus addikoa lanika lumoñua, ladiáka: wakarruhu dadittabute, kidduaheinikebé Adaijahü iñekudakubá lui

Engel dibiti, lui ké apussida Herodes ükkabburükkuwaria de, Judunnu kaimahü abbu awahüddün dibiti uria ba—la.

12. Gidia lumükillé akkuburukkuattoan, lakuña hidda Maria—Johannes nassâkilli Marcus uju—üssiquamuniru, jumuntu juhulli ahürkedáka akujaban baddia.

13. Petrus akulattün manika bahüssibu ukunna, abba ikittakoantu—tiri Rode—anda tamün tadittinnibian.

14. Takannabün benna Petrus adianiwa, hallikebbehü uduña mátulludun rubu ta bahüssibu, tüdallida nibiti tadiâka namün : bahüssubullemünnikai Petrus—ta.

15. Namorrua aonnaban tadiân : Aijauditu á bui baha ! —na. Tahamuté rubu tadiân—kidduaheinikebé luilikewai—ta. Kíahaña na hiddaba : Petrus Engel baha lihi né—na.

16. Kañ Petrus hitté rubu la akulattün. Atulludun nanika lubura, naddika hiddai—pahia—na abukoahü üja abbu lamün.

17. Kañ Petrus lükkabbu abbu lanibenna awadün, majauqua nanti, ladiâka namun, hallikakebé la akunnukuttunnua katattadükoanattu bahü ullukkuwaria Adaijahü umün, ika lahakâka namün ba : kia tumaqua amaijanattoanhali Jacobus umün, wahukiutti umün baddia.

18. Luputtíkidin benna nassiqua ullukkuwaria, lakuña abbamuniru. Harrunnaha manika, ni rubu kurru nabukoa üja Soldarunu, hallikaké anihünbennai Petrus ukunnaria.

19. Herodes mauttikin lanikai Petrus lowahüddünnibenna libitiwa, lahadakuttun baddia je Soldarunu ihittaran ukunnariattu adiâkoana bahü ullukku abbanu umükanna, lujurukutta abbâmüniru je, nabbukünti naijauna. Lui allumussoabu baddia Judeawaria Cesariamuniru, jumünniké lüssikoattoa hidda.

20. Ikka Herodes ahodoahittika Týruskunnana Sidonkunnana mutti ibiti, namorrua hürrküre na anda lamün, nattikidânibennai Koning ipilti üssanti—liri Blastum — üwüsseikadahitti na luma: nahurrurukunnana abujakubá hiña Koning uhurruruwaria ukunnaria.

21. Ikka abba ikissidahittu kassakkabbuhü ukuña, Herodes assika üssattu Koning dissiaru äke lukunna, lubalta adajahü abaltikoana adiáku, lahakaka abba wadi-kebémuttu adiahü namün.

22. Kiahanna lukkunnu assimakaka hiddin: lukkuhu adian kurra turraha, Gott adiânwabu tuhu né!—na lamün.

23. Ikka uwaria rén abba Adajahü Engel aburükaka i, ladajahükittunnua hittin kurru i Gott uduña; lipîru äkehükan issehünnu umün, luüboa ahákubün tukunnaria baddia.

24. Tumorrua Gott ukunnamüntu adiahü attabâka tumaquadi, hitté rubu ta kauahünnân.

25. Barnabas Saulus mutti aninbenna kia najuhunnu adiasia namün ullukkudi, nakujoabute Jerusalemwaria hiddaba, naonnaka Johannes, nassâkilli Marcus namawa Antiochiamuniru i.

CAP. XIII.

GOTT ükkürküa Antiochia amünnikubá baddia hiddia mutti Prophetenu amallikutta koananutti ba: Barnabas Simon mutti—nassâkill Niger—Lucius Cýrenekundi baddia, Manahen ibikiddoati ipilti Adajahü Herodes uma ba, Saulus ku.

2. Gidia nanika ikittan Gott umün nakujabuan abbu, makuttuniman abbu ba, üssatti üjahü adiáka: hanuwate Barnabas Saulus mutti hañakannirukkuaria, (humon-

nuawa,) naninibia tukkuda, kibitittukubá de dawaja assimakanije—la namün.

3. Kiahanna makuttun ma húa nakujabuaka, nassika nakkabbu nassî adiaku, nakuñukutta na uriáje.

4. Nai üssatti üjahü iñekudahüssiannu anda hidda Seluciamün, juwaria naussa barádi meju ullukku Cýprus uhurrurumuniru.

5. Andin nanika jumünditu Stadt—tiri Salamis ullukmün, namaianattoáka Gott ukunnamüntu adiâhü Judunnu umün nahürküdkoana ullukku; namakuba baddia i Johannes, likittantije.

6. Naija haija haddün benna kia kaîri ubandi Paphos muniru, na—utikai abba semetti, mullikatikill prophet, Judu ké—lîri Bar Jesus—

7. Lui adumka Gouverneur Sergius Paulus—kaku-burukkuatti Wadîli—üssiquamün. Lihî Adaijahü assimakinbenna libitije Barnabas Saulus mutti lakannabahittika Gott adiâhü ukunnamün.

8. Kañ semettikill, assâkuttuti Elýmas ku, ikiahaddoa nauruai, jura lansi baddia aübukuttuni lihi Adaijahü Gott äme assikan uria.

9. Saulus—nassâkilli Paulus—ullua ibé ussatti üjahü abbu, laddika lukunna, ladiâka lumün:

10. Jawahü aditti ké bui, bullua ibé tumaqua mullîkahü abbu, simikahü abbu ba, tumaqua üssarémahü umün kaimatti wâbu bui, maübunnuarubuhittikabu amullikattoanije, aboahüddün tabbun Gott ibitittu waburukku ba uria.

11. Badittoali kiahañ! Adaijahü ükkabbu burabuddikibute; makussittipabu, kebennapa bui maddikinnîn had-dalli ükallimé—la Paulus lumün. Nikebén lakussiwa awulirukkuddoa, mappa laddikin hidda: aijahaddün lanika lowahüdda abukuttuti biai, akunnukuttunti baddia i ibiti.

12. Gouverneur addikin manika gidiamuttu anihüssia, lahittika Wamallitakoanti umün lullua ullukku, pahia—la Adaijahü ukunnamüntu adiâhü amün baddia.

13. Paulus lumatti mutti aussün benna meju ullukku Paphos uria, nandabute hidda Pamphilia kunduttu Stadt—tîri Pergemün. Lumorrua Johannes akunna nauria, lakujoa Jerusalem muniru, loaja likissitu, hiddaba.

14. Aijahaddün nanika Pergen uria tuhu hurruru ubandi, nanda Pisidia kundu Stadt Antiochia ullukkumün, jumün nakudoa Saterdaka ukunna kerki ullukku, nabat-tabu ba.

15. Statuta diamaru adiâhü nanibenna alesedün, Prophetenu anihüssia baddia, kerki ikittakoanti assîkitta hid-diamuttu adiâhü namün: Wadîlinu, Wahukiutti, abba üssattu adiâhü hadiânika, kabbuttukubama hahaikadün abaltiti ukuburukku, hahakâpa kiahañ—la.

16. Ikka Paulus akünnekoa, lowada lükkabbu abbu je, lahakâka hiddin: Israelinu Wadîlinu, assikahittiti Gott äme, hakannabate:

17. Tuhu Israelinu ükkürküa umallitakoanti ikissidâkaje Waburatti, lipirruttoan kia ükkürküa, Egÿptenmün ab-bawariätti dia nanika: manswattu lütattahü (lükkabbu,) abbu lakunnukutta kia uhurruruwariaje.

18. Biama lukkuwijua ukunnamân üsseikarubulakubá namün jakketa málukkunniaukillimün, ballika namassikandunnua aboakâ läme.

19. Chanaan ukkuburukkuwaria biamattiman ükkürküa-hünnu lanibeña arradün, lui allukkudâka tuhu hurruru nawân, nawaja nân bian.

20. Kia addikki lissika namün (Richternu) Nadaijanas-siannu bia, bibiti hundred funfzig wijua ukunnamân Prophet Samuel muniru rén.

21. Ikka uwaria nakujabaka Wamallitakoanti uria, lissi-

kintije abba Koning (ipillibésâbuti Adaijahü) nâdiwa :
kia ullukkudi Gott assikissia namün i Saul, Kis aditti,
Benjamin ükkürküa ibennatikill, biama lukku Wijua
ukunnaman ba.

22. Luübukuttun benna i Saul Adaijahüñi uria, landi-
kittai David, Koning biai nâdi, kakunnamünkill lui lóaja
hiddiakubá adian : dauttikaî üssatti Wadîli David, Jesse
aditti, dansika daddikissiwai, lui ké anîpa tumaqua dan-
sissia ullukkudittu baddia—la Gott David ukunnamün.

23. Lihi (David) adikkiti uria, Gott aputtîkidakubai
Jesus, Israelinu Uüssadakoanti bia i, lóaja wakill lisikis-
sia adiâhü ullukkudi.

24. Johannes aussün manika ahákahákadün Israelinu
umün bânja, Jesus uburadi, kia assukussáhü, nakuîkit-
tanti Namallitakoanti ibiti ba ukunnamün.

25. Lumorrua Johannes ahákahákadünbenna Jesus
ukunnamün, ladiâka : hallika ha baha damün?—ma.
Christus kurru dai ! kañ haddittoali, andittipali dainabbu
umün maijaunattide dapuldin lüssappattun lukutti uria—
la Johannes—ma Paulus namün.

26. Ikka aussün ba la : Wadîlinu Dabukeinutti, Abra-
ham adikkiti, humaqua assikahittiti Gott äme mutti,
hadittoali ba, hui kebé ibiti tuhu üüssadakoanattu adiâhü
iñekudahüssia hinna.

27. Jerusalemmün kassikoati, nadaijanassiannu mutti
madittinmanî balliti nalesidün tumaqua Saterdaka umâ
tukkuda Prophetenu lukunnamün aijumudassia adiâhü
nakârtan ubannamün, kihia waparrüpai—nân uduña
anissia hidda Prophetenu abullitin ullukkudi harran.

28. Máuttikin nanika hammatalli, kakunnariattuma
haikanî, kihia nakujabaka Pilatus uria luparrükittunnua
ukunnamün.

29. Tumaqua wakill abulitahüssia lukunnamün ullukkudi

nanibenna aübunnua adikki, nannikan lipîru kreuz ukunnaria, nassika hitti ullukkumün hiddan.

30. Lumorrua Gott assimakakubá ahudahü ullukkuwaria ba i.

31. Juhuru kassakkabbuhü naddika baddia i lumaré andanu Gallileawaria Jerusalemmuniru, nai ké ahakâka naddikin ullukkudi lukkunnu umün lukunnamün.

32. Waikiahañ amaijanattoabuté hü tukkuda Gott waburati umün lóaja assikakubáru aijumudân adiâhü ullukkudi; lanissia hidda wamün—nassanutti—harran, lissimakin ahudahü ullukkuwaria ba i Jesus, abbu.

33. Kiaké uduña Gott abulitikitta Prophet David umün: bui ké daditti wâbu, dannuhu dai kassâ bu—la kubá Jesus ukunnamün.

34. Gidia la hiddaba lissimakini ahudahü ullukkuwaria, lipîru máturenmânti ukunnamün ba: tumaqua dagnaden dassikissiabiapa humün ukunnamün kubaru dadiân David umün, danîpa kidduaheinikebé hü—la Gott.

35. Kiahañ David abbâmün hiddaba: bui (Dadaijahün) mansipa, üssattiwâbukill ipîru turunnibia wunabu ukkuburukkumün—la Jesus ukunnamün.

36. David aninbenna lükakümân Gott kansissia ullukkudi, luüboa ahâkubün, kiänibeña lipîru assikahüssia littinatti ipîru amün, turunnikubá bân.

37. Lumorrua Gott assimakakubali ahudahü ullukkuwaria ipîru máturenñimakuban.

38. Lihî kéwai umün adittikittahükabute wakkarruhu kia abaikassiakoanawa tumaqua humassikan uria ukunnamünhü.

39. Hadittoalî! Wadîlinu, dabukeinutti! lui äme assikati üüssadükittupa baddia, tukkuda Moses assikissiakubáru Statuta mañallimassia apussidinnije uria kebé lumün.

40. Adittunnuakebé hali humonnua, mandinmanibia hiddiamuttu Wamallitakoanti Prophetenu umün ahakâkuttussia, hukunnamün:

41. Haddikate amuttârubumuttide, pahia—hâli, aboa-hüddunnuarubu huppa, hūkassakkabbun ukunna danibute hammatalli ipîrrutu, kakunnamün ahakahüparukahü, hui mammallikebépa mahittiñîn hullua ullukkua—maru kubá Gott Prophetenu abbu—la Paulus.

42. Juduñu aputtîkidin nanika kerki ullukkuwaria, heidinu akujabakaje Paulus Barnabas mutti, Sondaka arilukku nahakânti gidiamuttu adiâhü namünniba ukunnamün.

43. Ahürküdati aputtîkidinbeña harran kerki ullukkuwaria, juhulli Judunnu, assikati Judunnu biahittiti mutti akkodâka Paulus Barnabas ku ukunna, üssaremutti adiân namün, aijumudanije, Gott ügnaden amünniwakoarenama.

44. Abba Saterdaka kia adikki, juhullikebé Stadt ulluk-kumünti ahürrüküdaka nabbukoawa, nakannabünti Gott adiâhü.

45. Juduñu addikin nanika manswattu najuhu, simikarubuna, naussa kiahañ adiadadün Paulus ahakassiäbikurru üjalukku, imîtamîtadün badiân.

46. Namorra Paulus Barnabas mutti mañarunnihüa adiâka namaqua umükaña hiddîn: üssakubá ballîn, wahakânibia Gott ukunnamüntu adiahü humün bânja, humorrua hóaja hubulledünbenna huuruan, majauna ti dai ha mannikinhittin kia iñehuabuttu kakühü humonnua, wân udumma wakunnupa tabbu huuria heidinu ibiti.

47. Hadittoali kiahañ! Gidia la kubá Adaijahü wamün: Dai assikakuba hü, aruleti diahanibia akündün heidinu umün, nüwüssawa nauttikinti namaqua wunabu ubannattidamün habbu—la Gott wamün—morubu na Paulus Barnabas mutti.

48. Heidinu akannaba nanika gidiamuttu, hallikebbé ku na namonnua, üssanüwai na baddia Namallitakoanti ukunnamuntu adiâhü uduña: Gott äme assikâka ba nai likissidabüssiannü iñehuabuttu kakühü ibiti harran.

49. Ikka Gott adiâhü attabâka tuhu hurruru ukunnamân.

50. Kañ Judunnu attikidâkaje assikahittiti, üssatti hiarunu ba, abbanu jumünti Adainassiannu mutti Apostelnu üjalukku, naijulattüküttantije Barnabas Paulus mutti ansi, nabulleda nakkabbura uria baddia je.

51. Namorrua Apostelnu apaddukuda kattullehü nasappattun ukunnaria nâdi; kianibenna nanda Iconiamün hidda.

52. Ikka namallikuttassiannu ullua ebekittahüka üssatti üjahü abbu, hallikebbéhü abbu ba.

CAP. XIV.

ICONIAMÜN Apostelnu ahürrüküda nanika Judunnu ükerki 'lukku nama ré, nahakahakadün baddia Wamallitakoanti ukunnamünnije, kiahanna juhulli Judunnu Græecenu mutti assikaka hidda.

2. Namorrua mássikanikoamutti Judunnu attikidâka aimahâkutta baddiaje heidinu, Jesus kansissiannu üjalukku.

3. Jumünnikakoan Apostelnu kebennakün, mammarrunihüa nahakâka namallikuttan Wamallitakoanti ukunnaje, Adaijahü ikidduaheinta baddia lügnaden ukunnamuntu nadian manswattu Apostelnu ükkabbu umün anihüssia abbu nadittikoanawa.

4. Kiahaña naha Stadtkunnana uijuhu añebettoakubá naurikoawa; abbanu Judunnu umattikuba, abbanu kebetiraka Apostelnu uma ba.

5. Heidinu Judunnu mutti nadaijanassiannu uma alamu-

lukku da nanika, najulattüntije Apostelnu ansi, aijakun Siba abbu baddiaje.

6. Gidiamuttu tanibeña kamaijanân namün, nattuüdda juwaria, Lÿcaonia uhurrurumüntu Stadt, tiri Lÿstren Derben ku munîru, tikiraddi maria ba.

7. Jumünniké namaijanattoa semettu Evangelium namün.

8. Lÿstramünnikai abbalüwai beléti, lui Wadîli luju kaddibeju 'lukkuwaria aputtîkidittikubá beléhüa, maijahaddünkoamassia i, ballâkoa rubu la.

9. Lihi akannaba Paulus adiân ; Paulus addikin manika lukunna, laditta hidda lulluamonnua, karîtikill umün kidduaheinîn hinna Wamallitakoanti mallikûkuma üüssadüñî lükarrîn uria ;

10. Lan uduña Paulus kakannaküku adiân lumün : missirébupa adinamün bukutti abbu—la. Nikebé belé tikill addehüdda, lüjahadda baddia.

11. Addikitti uijuhu Paulus anissiäbiru, kakannaküku na assimakâka hürküren Lÿcaonia adiân ullukku hiddin : Umallitakoananutti lukkunnu dia na buté wakkarruhu, nattukuda aijumüneria wibiti hiña.

12. Nassâka kiahanna i Barnabas Jupiter, Paulus naritai Mercurius, kaînikutti ladiân namün uduña.

13. Kia Stadt issibumünti Jupiter üprieternu anda bâka abbu, kanetta abbu ba Apostelnu üssiqua issibumün, Osser hittiti ahurruduttu lukkunnu uijuhu umaré namün—nüwüsseikadükoanawa—

14. Gidia na mükille akannabün Paulus Barnabas mutti, nattükeda nawaja nakunnattu ükapputin, nadallida bahasubulemünti uijuhu ukkuburukkumün, nassimakaka, nadiâka namün :

15. Wadîlinu, haña bia gidiamuttu hanîn ? Lukkuhu wai hüa, ahudutti bia baddia u hui dîn, wamaijanattoarubu

hü hüssipuddünnibia gidiamuttu makuahüttu aboâttu uria kaküttiwâbu Wamallitakoanti ibiti, amallititi kassaku, wunabu baddia, bára, tumaqua tirrakumüntu ku.

16. Usseikahü abbu lihi addikakuba wakill heidinu aijahaddün nikissitu waburukku ullukkudi.

17. Kihia maübunnua rubu la na uria, juhurru üssattu lissikinniu kassakuwaria, likikittau Wuin wuraru ukkuburukkuwaria, wabunnahüssia assammukudoa tuduñia ba, gidia la kubá baddia ebekittinniu Wallua abujoahü abbu, hallikebbéhü abbu ba—Na Apostelnu namün.

18. Gidia nanika adiân jurahü 'lukku ansi naübukutta hidda naosser uria je.

19. Ikka Antiochiawaria Iconiawaria baddia anda Judunnu jumuniru, attikidâkaje ahurrudutti lukkuhu Apostelnu üjalukku, najukaî Paulus Siba abbu, najuruka Stadt ullukkuwaria baddia i, nikissida haika hiñai Paulus.

20. Lumallikuttassiannu nanibeña akaussânî Paulus, lakünnekoa hidda, lakunna Stadt ullukkumünniba. Abba kianibenna lui aputtíkida juwaria Barnabas uma, Derben muniru ;

21. Namaijanattoanibennan üssattu Evangelium jumünditi umün, namallikuttan tukuña baddiaje, nakujoa tullukkuwaria Lýstra, Iconia, Antiochia muttu muniruba.

22. Jumünnike natattadoa namallikuttassiannu ukkuburukkuwa ; najumudâku baddia je mahittinkoarenanibia Nüüssadakoanti umün nallua ullukkua ; juhurru kamonai kahü ullukkudi wai wamaqua akudunnuamappa Gott adaijahükoana ullukkumuniru uduña.

23. Gott ukkürküa umân ukuburukkuwaria nikissidani-bennaje abbanu, tujukûti bia, nakujabuan amün, nassikin nakkabbu nassî adiâku abbu, mákuttun rubu na hüa akujabuaka Namallitakoanti umün, lirekedintije mahittitikunnu lumün lumonnua ukunnamün.

24. Gidiananibenna akujunnua juwaria, akuñakunnadin Pisidia ubandi adikki, nanda Pamphylia mün hidda.

25. Pergenmün nadiänibenna Wamallitakoanti ukunnamüntu adiâhü namün, nanda Attaliamün hidda.

26. Juwaria naussa bäradi meju ullukku Antiochiamuniru, juwaria niñekudahüssiakuba Gott üsseikahü abbu nanînti tukkudaha dannuhu naübussiaru ibiti.

27. Andin nanika Antiochiamün, nahürrüküdakuttaje Jesus kansissiannu nabbukoawa, nadiâka namün tumaqua Wamallitakoanti ipîrrutu anissia nabbu ukunnamün, hallika la baddia lóaja atulludun Heidinu ullua, nassikânti läme—Na namün.

28. Ni rubu kurru Apostelnu jumünti namallikuttassiannu amünnikoakuban.

CAP. XV.

ABBANU anditi Judeawaria, amallikuttâka hidiamuttu ukunnaje Jesus kansissiannu: mállükittunnua hü paruka hissîn üdda ibenna huuria, Gott assikissiaru Statuta Moses abbu ullukkudi (Judunnu dissian ullukkudi ba) mammallipa hüüssadikittunnua—na namün.

2. Gidia nanika adîadiadün narabuddikkikoawa tukunnamün, aimahâhittin baddia kia ukunnaria, Paulus Barnabas mutti tattatu adiâhü nanibenna assikinnije: hürküré na adiân: wassika, wakuñukuttupa Jerusalem muniru Apostelnu tujukûti mutti ibitije Paulus Barnabas ku, abbanu webenti baddia tuhu ahadakuttakoana uduña—na namünnikoawa.

3. Jumünti assikati assikanibenna nama, naussa juwaria, Phoenicia ubandi, Samaria ubandi baddia, nadiâka namün: heidinu assipudân hiña Wüüssadakoanti ibiti ukunnamün, nahallikebbeda tabbu je nallua umân.

4. Jerusalemmün andin nanika, Jesus ükkurküa, Apostelnu mutti, tujukûti baddia anneka (hallikebbehü abbu) nama : ikka namaijanattoo hidda namün, hallika diamuttu juhurru üssattu Gott anissiakuba nabbu.

5. Kañ abbanu Phariseernu ibenti assikatikubánu baddia araijattoo wannakannirukku, ahakâti hiddin : Moses assikissia Judunnu umün Statuta ullukkudi ré hâli anîn, alükittunnua hissîn üdda ibenna huuria—na—la Paulus.

6. Kiahanna Apostelnu tujukûti mutti ahürküdáka nabbukoawa, nadittinti namonnua tukunnamün.

7. Mammallinnibenna hürkünnije nabbukoawa tuduñia, aimahâhittinanika ba, Petrus aküñekoa, adiâka namün hiddiamañ : Wadilinu, Dabukeinutti, haditta hinna, wakkilikebé Gott ikissidâka hanakannirukkuwaria de, heidinu akannabüñibia kia semettu Evangelium dallérukkuwaria, täme nassikânti ba.

8. Gott adittiti wallua uînamüntu adittikitta kia baddia je, lissika üssatti üjahü namün ba wai dîn.

9. Lui kurru apukuda wauria je, lanibenna amaribendünnije nallua, mahittinnije lumün nallua ullukkua abbu.

10. Hañia bia kiahanna hikissidün i Wamallitakoanti, assikin diarru küddükumuttu wamallikuttassiannu unnu-raddün, Wattinutti wai baddia mámmallissia annikinnîn ?

11. Kidduaheinin húa wamün, Adaijahü Jesus Christus ügnaden umün üüssadükittunnua rubu mappa wai, nai namaqua baddia—mo rubu la Petrus.

12. Ikka najuhu amôndadoa, nakannaba Paulus Barnabas mutti adiân hallikakebemuttu ipîrrutu manswattu, nadittikoanabiattu, Gott anissiakubá heidinu ukuburukku nabbu.

13. Narraha aübunnuabeña adiân, Jacobus aonnabaka, hiddia ré la namün : Wadilinu, Dabukeinutti, hakannabaté :

14. Simon adittikittibi wamün, hallika la kubá Wamallitakoanti addikanije heidinu, annikin abbanu nannakannirukkuwaria lumonnua ba je, lükkürküa nanibia assâkutunnua.

15. Kiahañ tukkuda Prophetenu wakill tuburamün aijumudâssia abulitin hürrüküka kia tumaqua tabbukoawa, hiddia na:

16. Kiänibenna dandipa ba, aijalukkududün dappa kia akkurrurussuttu David akujabuakoanattu üssiqua, tukuña aboahüddáru düüssadüpa, amudîkittin tittikidaru ba.

17. Namaqua aübutti lukkuhu nanibia awahüddün dibiti, gidiakebé namaqua heidinu, kakunnumün assimakittahün dai îri—la Wamallitakoanti anitikill tumaquakebé, lóaja ahakakutta wamün — maru Prophetenu — ma Jacobus.

18. Ikka ladiásabuka hiddîn: Wunabu aussünwaria ré Gott adittissiahüan tumaqua lanissiakubá.

19. Kiahanna üssama, heidinu ukuburukkuwariättikunnu akuikittan Wamallitakoanti ibiti, mammallîn ukuburukku manibiau.

20. Wamorraua abullitinwappa namün, aübunnua nanibia makidduaheinti namallitakoananutti äme assikan uria, Wurehü uria ba, mákuttunmânti toaja ahuduttu illikín abbu ku, tütteñahü abbu baddia (Judunnu dissiän ullukudi.)

21. Wakil uwaria Moses kamünnikaje tumaqua Stadtmün ahakati lükunnamün, lükârtan baddia alesedahükan Judunnu ahürküdakoana ullukku Saterdaka ukunnamân—da damonnua—la Jacobus namün.

22. Ikka üssa ti dia ta kubá Apostelnu umün, tujukûti mutti umün, assikati ükkürkua umân, umün baddia; nikissidanti nannakannirukkuwaria je Wadîlinu niñeku-dünnibia ba Antiochiamuniruje Paulus Barnabas mutti

uma hiddiamutti: Juda, nassâkilli Barsabas, Silas ba; nai ké Ebébenu diáli kubá assikati añakannirukku hinna.

23. Nai umün nassikitta hiddiamuttu abulitissia karta (namün): Hui Wahukijutti heidinu ukuburukkuwariätti umün, Antiochiamün, Sýria, Ciliciamün baddia; tumaqua üssahü hamünnipa!

24. Wai Apostelnu tujukûti mutti, hubukeinutti ku umün: kamaijananibenna abbanu webennaria akunti namallikuttân ukunna assinakitta hittinnihü, ámahallikebbedün tabbu ba hullua, ahakañanika humün, allükittunnua hanibia hüssîn üdda ibenna huuria, anîn tukkuda wamün assikahüssia Statuta diamaru ullukkudi ba; wai máhâkânnimahüa je.

25. Wahürküdünbenna wamünnikoawa, üssahuabu adiân wabbukoawa tukunnamün, üssa ti dîn kubá wamün, ikissidanije Wadilinu, akuntibia Wansissiannu Barnabas Paulus mutti uma hibiti.

26. Assikitti kubánu nakaküwa naurua Wadajahün Jesus Christus îri uduña kewai narraha.

27. Wimekudussia kiahannaje Judas, Silas mutti humamün, nawaja nadianiwa abbu amaijanattoakebé nappa hiddiamuttu ukunnamünnihü.

28. Üssatti üjahü kansin ulukkudi wai baddia kansikuma, abbâkan kurru küddütu — tattatu — adiâhü abbu waijulattükü hansi, tikinnikan üssakebémuttu adiâhü wassikipa humün: aübunnuakebéhuppa mákidduaheinti (heidinu.)

29. Umallitakoananutti äme assikân uria, Wurehü uria ku, mákuttun hâli tóaja ahudáru illikin abbu, tüttenmahü uria baddia. Kia uria huüboaparuka, ikka üssapa hanîn. Ussakebéhali humaqua!—Na Jerusalemmünti Apostelnu kubá abulittin namün.

30. Narraha üüssadünbeña naddikoa, nakujua juwaria

hidda, nanda Antiochiamün, ahürküdakuttunnanibena je assikâti uijuhu nabbukoawa, nassika nabbuküssia ükârta namün.

31. Kia karta nalesidinbeña, hallikebbé kû na tullukku nauttikissia ahaikadahü nakuburukkuwa ukunnamün.

32. Judas Silas mutti, Prophetinuwâbu nai baddia, aijumudâka juhurru nadianiwa abbuje nahukijutti, natat-tadün nansiwa ku.

33. Mattebiattu kassakkabbuhü nanibenna ebentân namün, jumünti nahukijutti üsseikahü abbu akujukutta Apostelmuniru baje.

34. Lumorrua Silas lóaja lansin ullukkudi majaudoa jumünnikoa.

35. Kañ Barnabas Paulus mutti Antiochiamünnikakoa, namallikuttâka Adaijhü adiân ukunnaje, namaijanattoo-kan juhulli abbanu uma namün kiakewai ladiâniwa.

36. Mattebiattu kassakkabbuhü adikki, Paulus adiâka Barnabas umün: wassika, wakunnali ba, waddikântije wahukijutti tumaqua Stadt ukunnamân, kallukkumünni-kubá wahakahakadün Adaijahü adiâhü ukunnamün, hal-likakebé na dannuhukoa—la Paulus Barnabas umün.

37. Ikka Barnabas adiâka: üssama annikin wamawai Johannes, nassâkilli Marcus—la.

38. Lumorrua Paulus aonnabaka ladiân: wama kurru, aussu rubuün lui akujoa hinna wa uria, Pamphÿliamün wanika, aübün diarru wüwüssia, mákunnunnimahüa i wama tukkuda wanissiabiattu ibiti—la Paulus mansin uduñai Barnabas umün Johannes ukunnamün.

39. Kiahaña naimahittika naijalukkukoawa, nañebettoa hidda naurikoawa; Barnabas annika lumawai Marcus, newéladoa meju ullukku Cÿprus muníru. Ikka Paulus ikissidâkai Silas, lumattibiai;

40. Nahukijutti akujabunnuabeña Wamallitakoanti

umün—lüwüsseika namünnibiáma—ukunnamün naddi-
koa, naussa hidda juwaria.

41. Lakunnakunnada kiahañ Sýria Cilicia muttu uhur-
ruru ubandi, lütattada ka jumünti Gott ükkürküahüñu
ansiwa.

CAP. XVI.

KIÄNIBENNA Paulus anda Derbenmün Lýstramün
baddia, jumünnikubai abbalüwai namallikuttassia—
liri Timotheus, abba assikâti Judu hiaru aditti.

2. Lumorrua litti Græecu ükkürküa ibentikubá : kamai-
janakûmuttikubái lihi, (Timotheus) lui üssahü uduña,
Iconiakunnana, Lýstrakunnana mutti Gott kansissiannu
umün.

3. Paulus akunnukuttahittin lumawai, lan uduña aon-
naka libitiwai, lallüka—Judunnu dissiän ullukkudi—lissîn
üdda ibenna luuria, namaqua jumünti Judunnu adittissia
i litti Græecenunîn ukunnamün udumma.

4. Gidia nanika aijahaddün Stadtnu âdi, namaijanattoá-
ka tukkuda Jerusalem münti Apostelnu tujukûti mutti
assíkittissiaru nadiâniwa namün baddia, üssanti nanîn
tullukkudi.

5. Ikka Gott ükkürküa tattasabbuka mahittin Wamalli-
takoanti umün nallua ullukkua, hittekebé ta kaijuhun ba.

6. Phrýgia Galatia uhurruru muttu ubandi nanibenna
akunnakunnadün, üssatti üjahü ikiahaddoa Asiamün
üssattu adiâhü nahakanti uriaje.

7. Mýsiamün andin nanika, naussahittika Bithýniamunîru :
lumorrua üjahü aübukitta tuuriaje.

8. Apaküttân nanibenna Mýsia âdi, nanda Troasmün
hidda.

9. Kassakkuda ukuña Paulus umün araijattoabu abba
(issîbu) uraija ; Macedoniawariätti — Wadîli—adinama

lamün, akujabutti hiddiamuttu ladiân abbu i: bûssa, bakúte Macedoniamunîru, buburuwattate u—la.

10. Gidiamuttu lanibenna addikin, nikebéka juran wansi akunnun Macedoniamunîru, kidduaheinîn hinna wamün lóaja Wamallitakoanti assimakin nibiti u, waha-kânti semettu Evangelium ukunnamünnije.

11. Wakujunnuabenna Troas uria (meju ullukku,) mis-siré wai akunna Samothraciamunîru, abba kianibenna Neapolis mün ba.

12. Juwaria wanda Macedonia uhurruru ukunnattu at-tenennuattu Stadtmün, tumallitissiakuba — jumünnikoamutti—Romakunnana abbu, tîri Philippi. Tullukkumün-nikoakubá wai mattebiattu kassakkabbuhü ukunnamân.

13. Saterdaka ukuña waussabute Stadt issîbumün, wuin umamunîru, jumüntukubá je dissîän akujabuan nabbukoawa; jumünnikéwai wanibenna abaltin, wahakâka ahürrükidati hiarunu umün (Wüüssadakoanti ukunnamün.)

14. Abba Wamallitakoanti (Wamallitakoanti äme assikâtu hiaru, tîri Lydia, purpura aijukarrâhü âlinkurru, Thÿatirakundu, akannaba wadiâniba: kia ullua Adaijahü atulludoabute, üssahuabu tannikinti Paulus adiassiabu tumonnua.

15. Tussukussukuttunnuabenna tüssiquamünti umakebé, tukujabaka wauria hiddin: assikatu Wamallitakoanti äme kéwai tuhu hiaru—kidduaheinînparuka hukuburukuamonnua damün, ika hakúte dassiqua ullukkumün, damünnikoarubuhâli—ta wamün. Wai mammallikebéka ma uttunnua baddian.

16. Ikka anihünninü akunnun wanika akujaboahü ibiti, abba üssantu assakkadâka wama, kamüntu abba üjahü, tuijumujumudáru manikikoamuttu tuburamün, kabbutu kia hiaru manswan amamonaikadaje tadainassiannu.

17. Turraha akkodâka tumaquadi Paulus ukuña, wakuña baddia, tissimassimada tadiâka ba hiddîn: Gott, namaqua âditikil kéwai üssañanutti narraha, adittikititi üssattu waburukku kidduaheintu üssahü ibiti u—ta.

18. Gidia ta kubá aníanîdin juhuhukûn; Paulus mañalika lukkuburukku, lissipuddaka tibiti, ladiâka kia üjahü umün: dadiâbute Jesus Christus îri uduña bumün, akujunbupa tuuria—la Paulus. Ikka uwaria rén akujoa tuuria hiddan turraha üjahü.

19. Tadaijanassiannu addikin nanika, kia üjahü akujun nassantu uria, uduña aüboahün baddia kanissiän nâniku abbu na uria hiddan, nabukuttaje Paulus Silas mutti, najjuruka aparrahü adiâkoanattu bahü issîbu, ipilti Adaijanassiannu amünnibaje.

20. Nakunnukuttunbenna Capitainu ibitije, nadiâka hiddin najjalukku: narraha aboahüddukuttaje Stadt ullukkumünti, Judunnu hiña je.

21. Namaijanattoaka Statuta diamaru adiâhü wamün, kallukkudikurru wai mañalikebéka wanîn, annikin diarru wamonnuan, Romakunnana wân uduña—na Apostelnu üjalukku.

22. Ikka ahürküdati uijuhu aümattoabu hinna hurkürén namün: Capitainu nanibenna attürküdükittin naka pütin nauruan, namakoalitedikittaje.

23. Manswakebé namakoalitedünnije adikki, nabulleda Siba ullukkumünnije, nas sika likittakoanti umün tattatu adiâhü, üssakebe lanti ikittân tullukkumünnije.

24. Naha lumün assikissia adiân ullukkudi ré, lubulleda kia katattadükoanattu bahü tumaqua abbumüntu ütta-karra ullukkumünnije, lütattada ipîrrutu adda ukunna nakuttiwa ba.

25. Kassakkuda annaküddibu ukunna, Paulus Silas

mutti akujabuaka, üssanüwai na aijintoa baddia Gott umün; Siba ullukkumünti akannaba kia tumaqua ba.

26. Ikka abbakaren manswattu merukaima aussabute, katattadükoanattu bahü addikiballi ba akkurrükussâka tuduñña, nikebé tumaqua bahüssibu atulludoa, kallena apussidoaka namaqua uria baddia.

27. Arunnahadünbennai nikittakoanti, addikin lanika tumaqua bahüssibu atulludutu, lui arubutta lükassiparra täke ullukkuwaria, luparrünti lóaja tabbuwa,—namaqua dikittassiannu attüdda dauria hidda—la lukkuburukku-amonnu.

28. Lumorrua Paulus assimakaka kakannaküku muttu adiân abbu hiddin: Máparrunnuabâli bóaja! Wamaqua jahakoa u—la.

29. Nikittakoanti lanibenna auttikin aruleti, lakudoa adallidün namün lukurrükussâ lukunna, aturrudun Paulus Silas mutti ukutti umün.

30. Luputtikidin benna tullukkuariaje, ladiâka namün: dansissiannu Adainassiannu! hallika dappa düüssadükittunnuâma?—la.

31. Naonnabaka ladiân: mahittinkebébupa Adaijahü Jesus Christus umün bullua ullukküwa, ikka üssakebébupa bussiquamünti uma ré—na.

32. Gidia na ahakâka lumün, namaqua lüssiquamünti umün ba, Adaijahü ukunnamüntu adiâhü ukunnamün.

33. Ikkaké wullíkahü ukunna loonnaka lumamünnije, lussukussa niwihittahünnije, nikebén lui baddia assukus-sahüka lumatti uma ba.

34. Kianibenna lakudúkutta lüssiquamünnije, lukuttukutta baddiaje, hallikebbékú la namaqua lüssiqua ullukkumünti uma Wamallitakoanti äme nassikân hiddanu ukunnamün.

35. Harrunnahamanika, Capitainu iñekudaje nassana-

nutti katattadükoanattu bahü ikittakoanti ibiti hiddia-muttu adiahü abbu: bakujukuttate Siba ullukkuariaje nai biamannu—mâ lumün Paulus Silas mutti ukunnamün.

36. Kiahanna ladittikittan nassikittissiäbiru adiahü Paulus umün: bakujukuttate Siba ullukkuariaje—hâli lumün—na Capitainu nassananutti abbu damün hukunnamün. Huussa, hakunte kiahanna, üsseikahü hamünnipa—la namün.

37. Lumorrua Paulus adiâka lumün: wappa kurru sé, balliti Romakunnana wai, kihia máhadakuttunnimahüa namakoalitedabuna u namaqua umükanna, abulledün Siba ullukkumünniba u, dannuhu naputtîkidahittikuma aijakattoahü 'lukku tullukkuaria bahá u? Ta kurru, nawajakebé andin nappa, naonnakinti jaharia ba u—la Paulus.

38. Ikka nassananutti ahakâka Capitainu umünniba Paulus adiassiäbiru hidda; gidia namükille akannabün Romakunnana wâbu nai kéwai ukunnamün, manswa kû na amarrundunnua.

39. Andin nanika Apostelnu amün, nakujabakaje; naputtîkidin benna Siba ullukkuariaje, nassika üssattu adiâhü namün ba, nakujunnuama Stadt ullukkuaria na urua.

40. Katattadükoanattu bahü ullukkuaria nanibenna aputtîkidin, nakunna Lýdia üssiquamün, naddikâniben-naje nahukijutti, natattada nansiwa baddia, kianibenna nakujoa hidda kia Stadt ullukkuaria.

CAP. XVII.

AMPHIPÓLIS Apollonia muttu ubandi nanibenna aija-haddün, nanda Thessalonicamuniru; jumünnikuban abba Judunnu ahürküdakoana.

2. Tibêndîn Paulus akudoa tullukkumün nibiti, ladiâka abullitahüssiâru (Gott) ükârtan ubannaria kabbuin Saterdaka ukunnamân namamünnikoawa.

3. Luussa imissidinîn, adittikittinnibaje kia adiâhü, kallukkudittubia Christus amonaikadunnua, karrîkebén ba, akünnekunnua ahudahü ullukkuaria hiddaba. Lihi daijumudassiabukill Jesus Christus kewai ba—la Paulus.

4. Ikka abbanu nebeña assikâka ladiân äme hidda, najuwedoa Paulus Silas mutti umün, gidia na assikahittiti Graecenu ukuburukkuaria manswattu uijuhu; namonai-kati hiarunu ni rubu kurru assikaka hidda nu.

5. Kañ massikakoaremutti Judunnu simikahü ullukkuku aonnaka nibitiwaje abbanu makuburukkuatti primannu ukuburukkuaria, nahurrudukuttakaje kia Stadtkunnana — aimahâkuttahittinnije — namün: gidia nanika andin Jason üssiqua amün, nawahüdda nibiti, nandikittinti ahurrudutti ukuburukkumünnije.

6. Má uttikin nanibenna tullukkumünnije, najjurukai Jason abbanu Gott kansissiañu uma ré Stadt Adaijanassiannu issîbumün hiddiamuttu nadian abbu: naha aboahüddutikunnu wunabu ubannatti umün, anditibu jahamuteru ba, adumkittahüka Jason umün lüssiquamün;

7. Naikéwai namaqua amassikantoa hiña Kaiser assikissia Statuta äme, ahakananika: âbba Koning wâbukai Jesus rubuün—na nadin Gott kansissiannu üjalukku.

8. Ikka najjulatta hidda lukkunnu ansi, Stadt Adainassiannu ansi ku tabbu, akannabün nanibeña nadiân.

9. Kañ Jason abbanu lumatti üssaré nanibeña adian nawa, nakujukutta hidda naurua ba je.

10. Ikka Gott kansissiannu akuñukutta nikebén kassakkuda ukunna naurua Bereen munîruje Paulus Silas mutti. Jumünniké nanibenna andin nakudoabute Judunnu kerki ullukkumün.

11. Thessalonikakunnana âdikubáje naikewai imén üs-sattu ibiti, kiahañ hallikebbehü abbu nannikan üssattu adiâhü namonnua, nalesida tubannamün kassakkabbuhü mâ, adittunnua diarru kidduaheinîn ukunnamün.

12. Juhulli nebennatti assikaka hiddan, dia na üssa ré mutti hiarunu Graecenu ükkürküa ukuburukkuaria, mat-tebiatti Wadîlinu kurru baddia.

13. Thessalonicamünti Judunnu umün manibenna ka-maijanan Paulus amaijanattoan Gott ukunnamüntu adiâ-hü Bereenmün ba, nandabuté jumuniru, nattikidânti (Apostelnu uria je) najuhuwa baddia.

14. Namorrua Gott kansissiannu nikebén akunnukutta na uria i Paulus, lakunnunti baramün : Silas Timotheus mütti járרהa koa ibarân.

15. Akunnannu Paulus uma assikaka luma Athen mu-nîru : Paulus assikittinbenna namün hiddiamuttu adiahü Silas Timotheus ku ibiti, waurikukûn nânti—nai biamân-andin luinabbu lumamün—assikatikunnu luma akujoabute luuria hidda.

16. Gidia koa lanika Paulus awâbaddün nabbura Athenmün luímattoa lukuburukkuamonnua, addikin lani-kaje jumünti assikân mâkidduaheinti namallitakoananutti âme ukunnaria.

17. Küddüküssîn nirubu la adian Judunnu kerki ulluk-kumünti umün, assikahittiti Gott âme umün ba ; andanu aijukarrâhükoanattu waburukku amün tibiti umün ba kassakkabbuhü umân tukunnamün.

18. Abbanu Epicurus Stoicus mutti kaînikûti annakan-nirukkuaria tatta ré adiâka lumamünnikoawa : abbanu ahakaka hiddaba : hallikakebé lupa baha lihi aussirubu-mutti adiân ? mañ ; Abbanu hiddaba : lahakahakadün Jesus ukunnamün, wakünnekunnuapa ahudahü ullukku-aria ukunnamüñiba uduña hiddin : aijumudati dia la

emeliätti umallitakoananutti ukunnamün bahá u—mâ lamün.

19. Nabukutta kiahanna i, akunnukutta kia aparrahü bia adiakooanattu bahü tiri Areopagus ibiti i, nadiâka lumün: mammallikuma bahá wadittinnîn tukkuda badias-siabiru emeliattu amallikuttahü ukunnamün wamonnua? mâ.

20. Bumaijanattoabuté wamün hañatalli madittinkoa-wassia; kiahaña hittékuma wadittinnîn tuhukéwai—mo rubu na lumün.

21. (Athenkunnana namaquakebé, abbawaria jumünti kassikooanba nakassakkabbudoa koaré akannabün adiadia-dün baddia hammatalli madittinkoamâssia ukunnamün abbu).

22. Paulus adinama kia bähü Areopagus annákümün, ladiâka: Hui Wadîlinu Athenkunnana, Wamallitakoanti äme assikahittiti dîa ballinihü—da damonnua hamün.

23. Aijahaddün danika hü Stadt ubandi, daddika baddia Humallitakoananutti äme assikahükoana, ika da uttika abba Altar—akujaboahü ibiti amallitahüssia wadikebé-muttu (Tafel abbutu)—ajumüntukoanahü, hiddiamuttu tabullitükü tukunnawa: mädittinkoamassia Gott umün—maru. Kiahanna dadittikittabute lihi mädittinmahüa äme hissikâtikill Gott ukunnamünnihü.

24. Lui Gott amallititikubáli wunabu, tumaqua tuban-namámuttu ba, kassakku wunabu ku Adaijahün kewai lihi, ukkabuhü abbu amallitahüssiáru ipirritu üssiqua mün kassikoa kurru lihi hinna:

25. Likittakutta lukkuñu umün kurru ba, haña kurru lamünhittika wauriahüa; lóaja assikakubâ hinna je namámutti umün nakaküwa, tumaquakebé tabbu ba, lahakubükutta je namaqua baddia.

26. Lui ké uduña abba Wadîli uria karaijakubá je

namaqua Wunabu ubannamámutti, nassikoattoanti tuhu Wunabu ubañamün. Lui kéwai assikissia namün ikissihü, pattahü na kakünti, hallidi na kassikoanibia ba ukunnamün :

27. Adaijahü ibiti awahüddün nama, libébedünti nal-luamonnua, nauttikinti ba i. Lui baddia mawaikille hiña wamamutti uria tumaquadikebé.

28. Luduñña jahabu koa u, kakünniba ü, ahákubün koawa baddia. Gidia na kubá wakill abbanu hahakahü álininu adiân : Gott ükkürküa wâbu wai ké—mâ.

29. Lui ükkürküätti parukau, ika mikissidunnuawanibia, tukkuda karrukulli üwüssabéru, platta, Siba küssa ukunnaria lukkuhu ükkabbu abbu mallikuikattu amallitahüssiáru üjahü ti dia la kubama Gott Wamallitakoanti.

30. Lumorrua Gott ahaikâssia hidda kia mádittinmahüa anissia umakkuburukkuahü, lumaijanattoakan namaqua Wunabu ubannatti umün, nakuíkittanti namassikân uria libitiwa ba.

31. Kiaké uduñña abba lóaja likissitu kassakkabbuhü ukunna, lüjaontikittipaje namaqua Wunabu ubannamámutti üssaremahü abbu, abbalüwai lóaja likissidassiakubákill umün, kakunnamünnila kuba ikidduaheindünnije namaqua umün, lissimakin ahudahü ullukkuaria abbu i—mo rubu la Paulus.

32. Gidia na mükille akannabün ahudutti akünnekoahü umaina, imita rubu na abbanu tukunnamün ; abbanu : abbâhün hitté ma wakannabün tukunnamünnibu—mâ.

33. Gidia la Paulus akujoabu nannakannirukkuaria.

34. Kihia abbânu Wadilinu ajuwedo lumün, nassikâka Wamallitakoanti äme baddia, nai ibennattikuba i abbalüwai ipilti Adainassiañu ukuburukkuwariätti, liri Dionýsius, abba hiaru tiri Damaris ba, abbanu namatti baddia.

CAP. XVIII.

KIANIBENA Paulus akujoa Athen uria, landa Corinthmün hidda.

2. Jumünniké luuttikai abbalüwai Judu liri Aquilla Pontuskundi, andiliättikubáli Italiawaria, lireitu Priscilla uma, (Kaiser Claudius tattatu adiáhü assikinbenna, namaqua Judunnu akujunnuanti Roma uria ukunnamün udumma) lui ké amün Paulus akunna.

3. Lihi baddia kimissa akkudâhü âlinin, lan uduña Paulus majauwakoan lamün limekebbuka ba.

4. Saterdaka ukunnamân Paulus ahakahakada Judunnu kerki ullukkumün üssattu adiahü ukunnamün, littikidâkaba je Judunnu Graecenu mutti, nassikânti Wüüssada-koanti äme.

5. Silas Timotheus nanibenna andin Macedonia uria, Paulus imenikuttahüka üssatti üjahü umün, lumaijanattoama Judunnu umün Jesus Christusini ké ba ukunnamün.

6. Kan Judunnu amassikandunnua ladiân üjalukku, imitan baddiai, lan uduña appadukuttun ükattullihü läke ukunnaria hiddiamuttu ladiân abbu: hüttennawa andinkebé mappa hissi âdi, hüjaunawa hóaja hudummawa, daduña kurru, maribenika kiahanna de! Dannuhuwaria akunnunrubu dappa heidinu ibiti—mo rubu la Paulus.

7. Akujunnua lanika juwaria, lakudoa kia Judunnu kerki ibititu bahü ullukkumün Gott äme assikatikill Justus amün.

8. Judunnu kerki ipillibetti ikittahü âlin—liri Crispus, assikâka Adaijahü äme namaqua lüssiquamünti uma ré, gidia na juhulli Corinthkunnana akannabuttikunnu Paulus adiân, assikaka hidda, nassukussahüka baddia.

9. Kassakkuda ukuña Adaijahü ahakaka abba issîbu—

üraiija ullukku Paulus umün hiddîn : mámmarunnirébâli, ahakahakadünrububupa mámondadunnuabâli.

10. Bumatti dai kewai dáwaja, hallikaikurru aijulattün mappa bansiwa, tuhu Stadt ullukkumünnikaje dassanutti uijuhu hüa—la üraiija ullukku Paulus umün.

11. Jumünniwakoare la kubá Paulus abba Wijua abbatimañ katti tupaküttân, lumallikuttâka Gott adiâhü ukunnaje.

12. Gallio Gouverneur manika Achaja âdi, abbalüwai dia na Juduñu aimattoa Paulus umün, (nabukuttai) nakunnukutta kia adiâkoanattu bahü ullukkumün i—ipilti Adainassiannu issibumün—ahakati hiddiamañ lüjalukku :

13. Lihi attikidâkaje lukunnu, nikittamai Gott tukkuda wamün assikahüssia Statuta üjalukku—na ihittaran i.

14. Paulus aussünmanika atulludun lüllérukku, Gallio ahakaka Judunnu umün : aboâttu lanissia, makuburukkuahü küssa ukunnaria hüllepeikattoaninika lüjalukku, ika üssakubama dakannabün hadiân ;

15. Kañ ahadakuttahün manika adiadiadün ukunnamün, abba îri küssa, dissiahü hamün diarru ukunnamün, hui hóaja adittunnua rubuhupa humonnua : Gidiamuttu dai dáwaja imissidipa kurru—mâ.

16. Ikka lakküdda kia bahü ullukkuaria je.

17. Kañ Graecenu abukuttai ipillibetti nai kerki Adainassia, liri Sostenes, naburüka baddia kia adiakoanattu bahü ullukkümüñi, Gallio mádittissia ti dia lanika.

18. Paulus kebennakü lanibenna adumkin jumün, lakakaka liriwa Gott kansissiannu umün, lakunna juwaria meju ullukku Sýriamunîru Aquilla Priscillamutti umaré :

19. Kenchreamün lissî aijeretikittinbenna, abba Wamalitakoanti umün lissikissiaru tattatu adiâhü hañatalli ukunnaria uduña (dissianikuba je ullukkudi) Ephesus-

mün andin lanika, luüboa járrahaje, lakuña Juduñu kerki ullukkumün, lahakâka Judunnu umünnikoawa üssattu adiâhü ukunnamün.

20. Akujabün nanika kebennassabbunlânti majaudunua namün ukunnamün lumün, luuttooa kurru ;

21. Kiahanna lahakâka liriwa namün hiddîn: Jurakû dansi, dandinti waburamüntu kurru wafest ukuña Jerusalemunîru, damorrua wahaddiapa dandin hibitiba Gott kansissia ullukkudiparukan—la Paulus. Ikka lakujobute Ephesus uria hidda.

22. Cesariamün lanibenna andin, luussa Jerusalemuniru, lahakubanibennan Gott ükkürküa, lakunna Antiochiamuniru.

23. Mattebiattu kassakkabbuhü lebentânibenna jumün, lakujoa juwaria ba, lüjahadda Gallilea uhurrura ubandi, Phrÿgia uhurruru ubandi ba, lütattadâka Gott üssanutti ansi.

24. Abbalüwai Judu, liri Apollos—anda Ephesusmün, Alexandriakundi, kaînikukûmutti adiân, kakkuburukkuatti Gott ukunnamüntu abullitissiaru ükârtan ukuña baddia i luikewai.

25. Wamallitakoanti ibititu waburukku ukunna amallikuttassiakuba i lihi, belétu ibittunnua ti dia muttu ulluahü abbu lui adiâka, imekuhu abbu ba lumallikuttâka Adajahü ukunnaje, adittiti Johannes assukussáhü ukunnamün rubuün.

26. Lihi ké aussa mañarrunnihüa adiadiadün Judunnu kerki ullukkumün ; Aquilla Priscilla mutti nanibenna akannabün ladiân, naonnaka namawai, hitte rubu na imissidin Gott umariattu waburukku ukunnamünî.

27. Akuñunhitti lanika Achaijamuniru, lubukeinutti aijumudanibenna i, nabullita jumünti namallikuttassiannu umün, üssanti nannikin namonnua i. Jumüntu lanibenna

andin, üssahuabu la aburuwattünnije assikâti Wamallitakoanti äme lügnaden abbu.

28. Küddüküssînrubula adittikittaje Judunnu umün namaqua umükanna tattatu adiâhü abbu, likidduaheinda namün ba Jesus, aijumudassia Christusini Gott abullitikkittissîaru kârta ubannaria abbu ba.

CAP. XIX.

APÖLLOS Corinthmün lanika, ika Paulus aijahaijahad-dünbenna tissirukumüntu uhurruru ubandi, landa Ephesusmün, luuttika jumünni baddia je abbanu amallikkuttassiannu :

2. Nai umün lahakâka hiddîn : kabbukünnikuba hü üssatti üjahü baddia humonnua assika hânika Wamallitakoanti äme ?—la ahadakuttunnije. Naonnabaka ladiân, abbâkankurru adiahü üssatti üjahünîn kamaijanakoa wamün hinna—mâ.

3. Ikka lui aussün ba namün : hallikai udumma assukussukuttuti kiahanna hü ? la. Naonnabaka lumün : Johannes assukussáhü ullukkudi—na. Paulus adiâka hiddaba :

4. Johannes assukussakubá kia Namallitakoanti ibiti nakuikittakoanabiattu assukussáhü abbu ballinije, ahakalanika lukkunnu umün : mahittinkebé hâli daünabbu andittipali Jesus Christus kéwai umün hullua ullukkua—mâru Johannes—la Paulus.

5. Ikka hiddaba : Akannabutti ladiâniwa, assukussahüka baddia Adaijahü Jesus îri ullukkumün—mâ.

6. Paulus manibeña assikin lükkabbu nassîbu adiáku, üssatti üjahü anda hidda nâdi, naussa baddia ahakân abbawariätti adian ullukku, aijumudân mánikükoamuttu tuburamün.

7. Narraha uijuhu biamakuttihibenna nabbukoawakubá.

8. Ika Paulus akudoa Judunnu kerki ullukkumün, la-diâka üssattu adiâhü ukunnamünnije kabbuin katti ukunnamân mámmarrunnihüa, lumallikuttâka tukunnaje, aijumudân Gott Adaijahükoana ukunnamünnibaje.

9. Abbanu tattatu ulluahü abbu amassikandunnua nanika aballidânibân kia Gott umariattu waburukku abaltiti uijuhu umükanna, lakujoa hidda nauria, lapukudaje lumallikuttassiannu naurekoawa, lahakâkâ Týrannus üsûlumün üssattu Gott umariattu ukunnamün namün.

10. Gidiamuttu anihüssiakubá biama wijua mân kia-hanna namaqua Asiakunnana, Judunnu Graecenu mutti akannaba hidda Adaijahü Jesus ukunnamüntu adiahü.

11. Ikka Gott anissiakubá madissiattu mansuakebemuttu Paulus ükkabbu abbu :

12. Lahadubutti araudükoana, lükimissan ba añikittahüka hiña luuria, assikahün karrîti â adiahu, ika karrihü aüboa hidda na uria, aboatti üjahünnu akujoa baddia karrîti uria.

13. Abbanu kaijahaddaraké rubumutti Juduñu, semettidia mutti kéwai ba, aussa baddia assânini Adaijahü Jesus îri kaijawantinu âdi, nadiâkatattatu adiâhü abbu wa humün, Paulus aijumudassia Jesus uduña akujunnua-kebêhupa lukkuhu uria—mâ.

14. Gidiamuttu anihüssia kubá Judunnu ipilti ahakahü âlin—lîri Sceva—biamattimañu aditti-utti abbu ;

15. Tumorraa aboâttu üjahü aonabaka nadiân : daditissiai Jesus, Paulus mutti humorraa hallikai dia mutti hui baba ?—ta.

16. Ika kaijawatikill adallida nibiti, tadaijahükittinbenna nalinua, tubulleda wunapuddije, kiahañ mäken hüa, kattennan kassekûn ba nattüdda kia üssiqua ullukku-aria.

17. Kia kamaijana hiddan namaqua Ephesuskunnana

Judunnu Graecenu mutti umün, kiahanna mansuaku na hammarun namaqua, hitte ta kubá adajahükittunnua Adajahü Jesus íri tabbu ba.

18. Juhulli assikâtikunnu anda, missiré na adiân, amaijanattoan tumaqua nanissia ukunnamün.

19. Semehiu dia mutti uijuhu ahurrudâka nakartaniwa nabbukoawa, nibittabute namaqua umükanna hikkihi akulukumünîn harran; ikissidahünbenna ibittahüssiaru nakârtan üjauna, abbamaria kutti hibenna tausend gulden kaijaunanikubân tabbukoawa.

20. Gidia mansuakebé tittabâka Adajahü adiâhü, kauaküñan tumaqua abba âdin ba.

21. Kia anihün benna, Paulus hiddia la lukuburukkua-monnu: Macedonia Achaja muttu ubandi danibeña aijahaddün, aussün dappa Jerusalemunîru; jumuntu daddikân adikki, daddikipa Romamün baddia—la Paulus lukuamonnu.

22. Limekudunbenna Macedoniamuniraje biamân lumatti, Timotheus Erastus mutti, kebennasabbün majauakoala Asiamün.

23. Ikkaké gidiamuttu Wamallitakoanti likissitu anissia ukunnaria ni rubu kurru naussa abbanu aboahüddunnua namonnua.

24. Abbaluwai Platta âlin — líri Demetrius—amallita juhurru platta ukunnattu báhükan, Diana — heidinu umallitakoantukubáru kerki diamaru bian; lumamonai-kadaje abbânu lui diamutti âlininu tabbu ba.

25. Ahürkedün lanibenna libitiwaje abbanu platta âlininu, ladiâka namün: Wadilinu, haditta hinna, tukkuda wamallitissiaru abbu, abbâbadün tabbu ba, hitte rubu wa mamonaikan.

26. Hui hóaja addika, hakannaba baddian hiddaba, hallikakebé la lihi Paulus aübükutta wa uria je Ephesus-

kunnana rubuün kurru, kañ Asiakunnana umân ba litti-kidân abbu, hiddiamuttu ladiân abbu ba: lukkuhu ükkabbu abbu amallitissiannu umallitakoananutti kurru jërraha—mâ.

27. Kia uduña wai abbâhü rubuün kurru aübukuttunnuakubáma wauria, amutahünin diarru, tumorra ipiltu Wamallitakoantu Diana kerki ké amuttáhükebépa tabbu ba, keben toaja ütattahü ukunna amassunnuama, kia akujabükuttunnua hinna namaqua Asiakunnana umün, wunabu ubannatti umün ba—la.

28. Gidiana mükille akannabün, mansua kû na aimattuñua, assimakân, adiân baddia hiddîn: ipilti wâbu Ephesuskunnana umallitakoantu Diana!—na.

29. Namaqua Stadt kunnana mallukkun ti dia na kubá nabbukoawa: nabukuttunbennaje Paulus umatti, Gajus Aristarchus mutti, Macedonia wariätti ké nai, naijuruka adallidün ibirahübiattu ipirrutü bahü ullukkumün-niruje.

30. Paulus akunnunhitti lanika allamalükkudahü ukkuburukkumün, lumallkuttassiannu ikiahaddoabute turia i.

31. Abbanu kansitti i Paulus Asiawariätti tujuküti nasikitta nadiân lumün, akujaban abbu i, makunnun lânti ahurrudutti ibiti ukunnamün.

32. Jumünniké abbanu assimassimada tuhu, abbanu turraha ukunnamün. Ajuditti á dia na kubá namaqua ahürkedati, juhulli nebenti madittinnimahüa, hallikakebé ukunnaria nadallidün nabbukoawa ukunnamün.

33. Naputtíkida naijuhu annakannirukkuaria i Alexander, Judunnu attürküdüñ nanika na uria i. Alexander awadinbenna lükkabbu abbu, ladiâhittika namaqua umükanna lâ.

34. Akannabün nanika Judu hinna i (ukunnamün), ab-

balüwai dia na assimaka biama kampanna akulattunnua (Stundu) ukunnamân hiddîn: Ipiltiwâbu Ephesuskunana umallitakoantu Diana!—mâ.

35. Fiscal aübukuttunlanibenna tuuria je, ladiâka na mün hallikai diâli madittinimâma bahá Ephesus münti asikânwabunîn kia ipilti umallitakoantu Diana äme ukunnamün, kassakkuwaria attîkidakubáru tûja äme ukunnamünniba.

36. Makidduaheinihü kurru húa turraha, kiahanna üsakebehâli majauquan, madittunnuakoamahüssia anîn diarru ba.

37. Huijukurubi jahamuteru ballinije narraha Wadîlinu, kattikebbeti manina hinna, amassikandutti humallitakoantu äme kurru húa ba je.

38. Demetrius, abbanu platta alininu allepeikattoanika abbalüwai üjalukku hamatalli ukunnaria, nallepeikattoama kiahanna Adaijahünnu umükanna ikissidahüssiattu kassakkabbuhü ukunnamân najalukkukoawa.

39. Abba hammatalli anihittiparukahü, üssama imissidahün gidiamuttu tibititu ahürkedati Adaijanassiannu issibumünnirén habbukoawa.

40. Ihittarrâhünnika kia dannuhu anihüssia uduña u, ika máuttikinnikebéwappa hammatalli, kabbutukubama wahakân wabburamün allammulukkudahü ukunnaria.—Mo rubu la gidia lanibeña adiân, lakujukuttaje ahürkedati na urekoawa.

CAP. XX.

KIA allammulukkudahü aübukuttahünbenna, Paulus manibenna assimakinnije lumallikuttassiannu libitiwa, ahakubánibaje, luputtîkida na uria, lakunnunti Macedonia muniru uduña.

2. Lüjahaddün benna kia uhurruru ubandi, juhukûn

ladiân abbu aijumudanibaje jumünti umün, landabute Graecia uhurruramün hidda.

3. Jumünniké lanibeña adumkin kabbuin katti ukunnamân, Judunnu awahüdda kaimahü abbu libiti, aussünlanika Syriamuniru: kiahanna la: dassipuddapa akujunnuanti Macedonia ubandi—la lukkuburukkuamonnuattu ullukkudi lanika hidda.

4. Luma ré baddia naussa Asiamuniru mân hiddiamutti: Sopater Bereenkundi, Aristarchus Secundus mutti Thesalonicakunnana kéwai, Gajus Derbenwariätti ku, Timotheus ba: Tychicus Trophimus baddia Asiakunnanaké.

5. Naiké akunna Troas muniru waburamün.

6. Osterdaka adikki weweladoa Philippis uria, wanda hidda abbadakkabbu adikki Troas mün, jumüntu wadumka biamattimannahü.

7. Sondaka ukunna, Gott kansissiannu ahürkedün nanika nabbukoawa mehli akarridabünti ibiti, Paulus adiadadaka namamünnikoawa laddikoa, mauti diarru lakujoahittin juwaria ba uduña: ikka kaïnükükükü ladiâka kassakkuda annakän muniru rén;

8. Juhurru lampu abbu akallimettahüssiakubá sulabandittukurru nahürkedakoana, kallukkumünnika nabaltin nabbukoawa.

9. Abbalüwai ibikiddulliätti, liri Eutychius, abaltiti fenster ullukku, Paulus kebennakün adiân uduña, mansuaku la tabbussiaen, littikida adumkahü ullukku lüjaboamuniru aijumünneria wunapuddi, annikahübute hidda ahudahüa.

10. Paulus attükudunbenna libiti littikida ladiaku, lanekaka hiddiamuttu ladiân abbu luma: mabukunnuaré hali üja, lüja lullukkumünnikakoahüan—mâ.

11. Amüdun lanibenna ba, akarridabün mehli ba, akutun hammatalli abbu baddia, küddüküssin ba ladiadiadün namün wulissebéju ibiti, lakujoabute nauria hidda.

12. Nai baddia anda ibikiddulliätti kakütti hiddaba uma, mansuakû na hallikebbén.

13. Paulus assikissia adiahü wamün ullukkudi, waussabute meju umamün, weweladoa lullukku Asson muniru luburuamonnua hidda, lumorrua Paulus akunna hururadi wainabbu.

14. Gidia lanibeña andin Assonmün wibiti, luika meju ullukku wai uma, wanda tullukku Mitýlenen mün hidda.

15. Juwaria wanibenna eweladunnua, abba kianibenna wanda Chios rallaboamün, kia adikki wallebüttaka Samos amün, wamajaudoa Trogýllionmün, tuhu adikki wanda Miletentmün hidda.

16. Paulus ikissidaka, aballinibia Ephesus âdi, mebennadünnilanti Asiamün ukunnamün; Jurahü 'lukku ansi landahittika Pinkst daka ukunna Jerusalem muniru hiña.

17. Miletentwaria lui assimakittaje Ephesuskunnana, Gott kansissiannu tujukûti, libitiwalimekudassiannu umün.

18. Narraha andin nanika Paulus ibiti, ladiâka namün hiddin: haditta hinna, daijuhunnu, hallikakebé dai, dandin Asiamün uwaria ré, hamünniwakoadakubá:

19. Jahakanduttu ullua abbu, dikira abbu ba Adaijahü äme rubuün dassikaka, aijulattahü ullukku, andissiakubáru dakunnamün Judunnu kaimahü abbu awahüddün nanika dibiti uduña baddia.

20. Kia hadittissia húa, hiddiamuttu ku: hallikakebéka mammallin daijakattoan hañatalli humün üssabiattupa hauria, tumaquakebé gidiamuttu daijumujudákahüahü, amallikuttan tukunna namaqua umükanna, humonnuattu hüssiquamün baddia hü:

21. Ahakahakadün danika Judunnu Graecenu mutti umün, nakuikittanti Gott ibiti ba, nassikánibia Wadaijahün Jesus Christus äme ukunnamün.

22. Üssatti üijahü umün imenikuttussia hiña de, dakun-

nupa Jerusalem müniru ballin, madittinnima hüade, ha-
mähü küddütu diarru baha andinnipa dakunnamün.

23. Lumorrua üssatti üjahü adittikittin jahamaria taha-
maria Stadtnu ullukkumün: kallena, aijulattahü ansiku
awâbaddakoa bubura—lan dakunnamün—tikiñ dadittissia
de.

24. Damorrua mámmarrunnikebé tuburade, dáwaja da-
kakü máijumüntina ti dia ta damün, kidduaheintu halli-
kebbehü abbu daübunnuama dakassakkabbun, tukkuda
ipîrrukurru ahakahü âlinihü baddia, kibititu lóaja Adai-
jahü Jesus assimakakubá de, damaijanattoama Gott
üwüsseikahü ukunnamüntu Evangelium (namün).

25. Humaqua daddikahüssiannu — dadiamanika Gott
adaijahükoana ukuñamün udumma hü — haddittoali,
maddikinrubuhupa dassîbu hiddaba, kidduaheinîn hinna
damün.

26. Kiahanna dabute dannuhu koá humün, kidduaheini-
kebé hallikai kurru hibenna abulledupa Wamallitakoanti
uria dadumma.

27. Abbâkankurru Gott kansissia wamün ukunnamüntu
adiahü daijakattün huuria de, tumaquakebé damaijanat-
taka humün harran.

28. Üssa ré hali kiahañ ikittunnua hóaja, ikittanije Gott
ükkürküa umân ba, kibititu kubá üssatti üjahü aonna-
kinnihü, tujukûti, tikittakoananutti ba hanibia hü, akun-
nukuttun, imenikuttun diarru tumaqua üssattu ibiti Gott
loaja lüttennawa abbu aijaontissia ükkürküa.

29. Kidduaheinîn hinna da mün, aruwa dia mutti kaiman
andinnipa ballin dadikkimün hannakannirukkumün, ma-
nirubunappa kurru Gott üssanutti umün.

30. Kebén hannakannirukkuaria Wadîlinu baddia kara-
iapa, ahakati amullîkadittu adiâhü, namassikandükittunti
tumünnije üssakoamutti, nai dia nânti ba.

31. Hahannubaté kiahanna, akuburukkuattoan baddia, hallikakebé da kubá küddüküssinîn aijumudân kassakkuda kassakkabbuhü ba kabbuin wijua ukunnamân humâmutti umün ukunnamün.

32. Tikiñ dabute humün dahukijutti! dannuhukoan Gott rubuün ukunnamünnipahü, lügnaden ukunnamüntu adiahü ukunnamünniba: Lui tattatiwâbu ukunna baddia mallikuka assikin humün, hitte hânti kaijuhun, kabbukün baddia humonnuan tuhu namaqua lüssanutti uburamün lüüssadüssia üssakebemuttu.

33. Mansirubudakubán platta, karrukulli üssahuabu küssa, äkehü diarru huuria.

34. Hadittissia hinna, tuhu dakkabbuwa abbu demekebuka, damattikubánu aburuwattaba de, damünhittissia dauttikinti.

35. Kia tumaqua abbu dadukuttakubáhü, dai dia hânti baddia kemekebbün; aburuwattüntije matattati ukuña; akuburukkuattoaniba Adaijahü Jesus lóaja adiassiakubáru hiddiamuttu adiáhü ukunnamün: assikinnije abbanu umün, annikin na uria âdikan üssan—maru Adaijahü Jesus—la Paulus.

36. Gidia lanibenna adiân, lakullussibattoaka, akujabunnua namaqua uma (Namallitakoanti umün) ba.

37. Ika namaquakebé aussa mansuan aijin, nannekáka Paulus uma, assurtuni lüllérükku, mansuatti nukané, ladiassibiru:

38. Maddikinnanibia lissibu ba abbáhü ukunnamün udumma. Kianibenna nassikáka meju ullukkumuniru luma.

C A P. XXI.

WAHAKINNIBENNA wariwa namün, wakujoabute hidda juwaria, weweladoa missirén, wanda Coös-

mün, abba kianibenna wanda Rhodosmün, juwaria Pataramün hiddaba.

2. Jumünniké wanibeña auttikinîn abba Phoenicia muniru akunnussiabiapa meju, waïka tullukkumün, wakujoa juwaria ba.

3. Cÿpern üllebu karaijanibenna wamün, tüüssamaria waballika hinna tâdi, weweladoa Sÿria uhurrumuniru, wanda Tÿrusmün hidda, jumüntupa attukudûkuttahünîn waméju annakarra.

4. Auttikinwanibeñaje Gott kansissiannu jumün, biamattimanniré wadumka namün: Nai adiâka üjahü abbu Paulus umün: mákunnunlanibia Jerusalem muniru ukunnamün.

5. Kia mâ muttu kassakkabbuhü warradün beña namün, waputtíkida, wakuña hidda nauria, jumünti assikaka wama, hiarunù nassanutti mutti uma ré kia Stadt issibumüniru, bara üllebumün wakullussibattoaka, akujaboan abbu ba.

6. Wahakubanibeña wamünnikoawa, wai aïka meju ullukku, ika assikatikunnu assipuddaka, akujoa nassiquamuniru hiddaba.

7. Waübunnuabenna Tÿrus waria eweladunnua baradi, wanda Ptolemais mün hidda, wahakubaka kiahanna jumünti Wahukijutti, wadumka abbaruai namün.

8. Abba kianibenna wai, Paulus umatti, aussabute juwaria luma, wanda Cesareamün hiddaba; abbatimannikunnu Evangelistinu ibennatti Philippus üssiquamün wanibeña akudunnua, majauquarubuwa lamün.

9. Lihi kamünnika bibiti méretikoamutti uttunuttihü nai aijumujumudaka mánikikoamuttu tuburamün.

10. Jumünniwanibenna amajaudunnua juhurru kassakkabbuhü, abba Prophet—lîri Agabus, anda Judeawaria jumuniru baddia:

11. Lihi addikaka wamünniba, lañika Paulus adepus-

suhü luuria, lakkürrünnibenna loaja lükkabbuwa luhutti ku tabbu, ladiâka : hiddia la üssatti üjahü : gidiakebé nappa Judunnu akkürrüni kadepussutikill, abukuttuni, assikin heidinu ükkabburukkumünnibai—ma—la Prophet Paulus amün.

12. Gidiawamükille akannabün, wai, jumünditti baddia akujabakai, mákunnun laniba Jerusalemuniru ukunnamün.

13. Lumorrua Paulus aonnabaka nadiân : hañna bia hüijan abbu amammallidün dakuburukku ? akkürükittoahü ibiti imékukahüade rubuün kurru, kañ dahudunhittika Jerusalemün Dadajahün Jesus Christus îri uduña baddia—la.

14. Ballika wiki ahaddoahittin tuuriai, mondarubuwakuba hiddiamuttu wadian abbu : Adajjahü kansissia ullugkudi rubu tanibia anihün ! wa.

15. Kiake adigki wüüssadoa waddikoa hidda, kianibenna wakunna Jerusalemuniru.

16. Abbanu wamallikuttassiannu aussa badja wama Cesaria waria, nakunnukutta jumuniru bai hebbeti Gott kansissianu ibenti, liri Mnason, Cyprus kundikil, wadumkinti lamün lüssiquamün.

17. Jerusalem mün andin wanika, wabukeinutti annika hallikebbehü abbu namonnua u.

18. Abba kia adigki Paulus akudoa Jacobus üssi-quamün wama, jumünnikubaje namaqua tujukuti badja.

19. Paulus ahakubanibennaje, kainaban luussa ahakan namün tumaqua Gott anissiakubaru Heidinu ukuburug-kumün labbu ukunnamün.

20. Gidiamuttu nanibenna akannabün, üssanüwai na Adajjahü umün ; nadiaka lumün : badittissia, wahukeinti ! hallikakebemutti juhun tausend assikati Judunnu järraha, anitiwabu Gott assikissia Statuta diamaru tattatu adiahü namün ullugkudi kewai nai namaqua.

21. Naha umün abbanu adiaaka büjalugku hiddin: Lihi amallikuttaka naübunnuanti Moses uria ukunnaje Heidinu ukuburugkumünti Judunnu, hiddia la namünniba: mallikinnirubuhâli hüßsanutti issîn üdda ibenna nauria, manin badja Judunnu üstatuta ullugkudi. La namün maru Judunnu büjalugku. Na ahürküdäti tujukûti Paulus umün.

22. Hallika wappa baka kiahanna? Naijubu ahürkedupa nabbukoawa se, kamaijana hinnapa namün bandinnibu jahamuteru.

23. Hiddiamuttu wadiassiapa ullugkudi baniti kiahanna, wannakannirugkumünnikaje bibiti wadilînu, assikittikunnu Wamallitakoanti umün tattatu adiahü hammadalli ukunnaria;

24. Bussa boonnakalite bibitiwaje, üüssadunnua bumonnua nama rén, büjaonta badjaje,, naijeritikittinnibia nassi ubarra ba. (Judunnu dissiän ullugkudi;) namaquakebe üssahuabünti adittin, tumaqua abbanu adiaßiakubaru büjalugku namün mullikahü rubuün, bui kewai aijahaddün, anin badja na Statuta ullugkudirén udumma. Mo rubu na lumün.

25. Kan Heidinu ukuburug kuwariätti assikati kunnu umün wai wikissitu wawaja abullitakuba, manin rubu nanibia tullugkudi, tikin aübunnuakebe nanibia mullikaditti umallitakoananutti äme assikan uria, wurehü uria ku, makuttan mânti toaja ahuduttu illikin abbu, tüttennahü abbu badja. Wai kuba hinna namün. Na namünnikoawa Paulus umün.

26. Ikka Paulus aonnaka libitiwaje narraha wadilînu, abba kiänibenna lumaribendünnibenna nama ré, lakudoa kerki ullugkumün, ladittikittintije, hallikakebe la dissiänije ullugkudi badja, üüssadunnua ikissidahüssiaru amaribendakoanattu kassakkabu ukunnamân, offer abbu nüwüsseikadikittin benna i Gott namâmutti umün ubura rén.

27. Tukuda biamattiman kassakkabbu aballin manika ibitikan, Asiawariätti Judunnu addika kerki ullugkumün i Paulus, nattikidaka namaqua lugkunnu lüjalugku nabbukutta hiddai, hiddia nanika assimakan :

28. Hui wadilinu Israelinu huburuwattateu: Lihi kewai amassikantoa lumallikuttan ukunnaje abbu, namaqua lugkunnu, amallikuttan lanika naha lugkuhu üjalugku, wa Statuta erabuddigki ba ; tuhu kebé Gott üssiqua üjalugku badja ; loonnaka kerki ullugkumüniruje Graecenu, liribenda tabbu tuhu üssakebémuttu bahü ku. na.

29. Naddikinbenna Stadt ullugkumünni Paulus, abballiwai Ephesus kundi, liri Trophimus, uma, nan udumma ikissidunnua Paulus aonnakin kerki ullugkumün badja i ukunnamün.

30. Namaqua jumünti addallida ahurrudun nibiti, manswakuta allammulugkudahü bute hidda, nabbukatta kiahanna i Paulus naijuruka kerki ullugkuwaria ba i : nikebe kerki bahüssibu atattadahükan badja.

31. Aparrahitti nanika i Paulus, ipilti Soldarunu adainassia umün kamajana hiddan Jerusalemkunnana akurrukudunnua aboahuddünnua ba.

32. Nikeben lui aonnaka libitiwaje (juhulli) Soldarunu, abbanu Capitainu mutti, lüddallida nai uma nibiti. Ad-dikin nanikaje Soldarunu nadainassia badja, naüboa aburükünni Paulus uria.

33. Ikka ipilti Soldarunu adainassia andabute hidda, lubbukuttükuttai, biama kallena abbu lütattadükitta badja i ; kiänibenna lahadákutta hiddin : halluwariätti lihi, hammahü lanissia kuba ? La Paulus amün.

34. Naijuhu ukuburugkuwaria assimakaka, abba hiddiama, abbâba hiddiama naurikoawa ; manswattu assimassimadahü udumma madittin rubu lanika kidduaheinihü ukunnamün, lakunnukutta Fort ullugkumünniru i.

35. Paulus andinnibenna kia Fort amüntu Treppa ibiti, manswattu allammulugkudahü udumma lannikittoa kuba Soldarunu umün.

36. Lugkuhu uijuhu akkodaka nakunna hiddiamutti assimassinadin : hubullidate i lihi.

37. Paulus akudukuttahün lanika Fort ullugkumün, lahakaka ipilti Soldarunu adainassia umün : bahakakuttunika damün, dahakanika bumün ! la. Lui aonnabaka ladian : badittissia Graecenu adian ?

38. Egypten kundikil kurru bui ba kiahana, mebennan kurru amassikandikittutije lugkunnu, akunnukuttutije bibiti tausend kapparkattikunnu mallugkunniaukilli muniru kurru ba bui baha ? la ahadakuttunni.

39. Lumorrua Paulus aonnabaka lumün hidda ba, Judu kewai dai keise, kia Cilicia ukunnattu ipirrutu Stadt, tiri Tarsen, kassikoatti dai, dakujaba kiahanna bumün, bussa, bahakakuttalite lugkunnu umün de. ma Paulus.

40. Ipilti Soldarunu adainassia lanibenna auttunnua, Paulus amuda kia Treppa adiaku, awada lükkabbu abbuje lugkunnu : manswaku nanibenna amondôan, luussa hebreica adian ullugku namün hiddiaman :

C A P. XXII.

HUI wadîlinu, Dabukeinutti, Dattinutti mutti, hakanabate dadiassiassa humün dawa ukunnamün.

2. Akannabün nanika lahakan hebreica adian ullugkuhitte rubu na amondoan. Kiahanna hiddia ré la namün :

3. Judu kewai dai daise, Ciliciakundutu Stadt Tarsen mün daputtikidakuba, Gamaliel ukutti amün ibikidduti ba de ; amallikuttahüssia waburatti kabbuküssia üstatuta ukunna hinna de üssakebén, jurahü lugku ansi Gott

adiân ullugkudi hui anihittin dannuhukoa, dia da kuba dai badja :

4. Kaimahü abbu dawahüddakuba wakil badja dai diamutti assikan—ibiti haikan ubura, akkürrün danikaje, aijurukun Siba ullugkumüniraje wadilinu hiarunu mutti.

5. Ipillibetti Priester, namaqua ahakahü alininu tujukûti mutti adittissia húa danissiakurru, nai ké uria dannika waijauhunnu ibititu kârta, dakunna Damascusmuniru, dandikittintije nai diamutti juwaria akkürrahüa Jerusalem muniru, najulaijulattükittinnibia nansi udumma.

6. Gidia danika aijahaddün Damascus ibiti, haddalli wamün tanika abba ipîrrutu aruleti ükkallimé ikiradda de dai kassakuwaria abbakarén.

7. Nikeben dattikida wunapuddi, akannabutti hiddiamuttu adiahü ahakan damün : Saul, Saul, hamma bia kaimahü abbu awahüddan dibiti bu ? ta.

8. Daonnabaka kia adianiba : Hallikai baha bui Adaijahü ? ma. Ikka ladiaka damün : Jesus Nazarethkundi ké dai, kibititikil awahüddün kaimahü abbu bu, daise. La.

9. Damatti addika ballîn kia aruleti ükkallimé, naija badja manswakû abukoaka, namorrua ahakati halin damün adiassia makannabünnirubuna.

10. Kiahanna da aussün ba : Adaijahü ! hammahü danipa ? da. Loonnabaka dadiân ; bakünnekoate, bakunte Damascus muniru ; jumüntuppa ahakahünnibu tumaqua banissiabiapa ukunnamün. La.

11. Kia aruleti manswattu ükallimé udumma makussin danika, damatti abbukutta dakkabbu ukunna, dakunnu-kuttuti nai umün, danda gidiakebén Damascus mün hidda.

12. Ikka abbaliwai Wamallitakoanti adiahü äme assikati, liri Ananias, namaqua jumünkunnana Judunnu umün kamaijanakûmuttiwabu tukunnamün, anda dibiti, ladiaka damün :

13. Dahukiti, Saul! baddikalte ba! la. Ikka uwaría rén daddika hidda lukunna.

14. Lihi ahakaka damün ba: Waburatti Umallitakoanti ikissidakabu, badittinnibia lui kansissia wamün ukunnamün, baddikinti i üssakebémutti umün, akannabünbanti loaja ladianiwa lüllerugkuwaria ba.

15. Bui ke ahakatibiapa namaquakebé lugkuhu umün boaja baddikissia, bakannabussia ukunnamün badja.

16. Hamma bia ebendoanibu kiahanna? bakunnekoate, bussukussukuttoate bumassikan uria, akujubuan bâli Adaijahü iri umün. La Ananias damün.

17. Gidia danibenna akujunnua Jerusalem muniru ba, akujabuadanika kerki ullugku, abuttadutti dia da kuba;

18. Daddika hiddai, lui ke adiaka damün badja: meherabate, wabudikebepa buputtikidin Jerusalem uria; dakunnamüntu badiassiapa namün mannikin rubu nappa namonnua sé. La.

19. Daonnabaka ladianiwa; Adaijahü, naditta hüa hallikakebe dabulledakuba Siba ullugkumünnije bame assikati, amakoalitedin Judunnu kerki ullugkumünnibaje;

20. Üssatti bussanti Stephanus üttenna assonnukahün tanika, dadinamün lamün, hallikebbekün haikanî udumma, aparti i ükkapputtin dai dawaja düüssadün (naburamün,) kia nadittissia dakunnamünniba. da.

21. Lui adiaka damün hidda ba: bakunte, tahawai Heidinu umamüniru dai immekudundappa bu. Mo rubu la Adaijahü damün. La Paulus namün.

22. Kia mâ muttu ladianiwa akannabahittirubuna, kia kei udumma nassimassimada hiddin: abulledutipa wunabu ubannaria i lihi, mamallikebepa kakünnî. Na.

23. Gidia nanibenna assimakan, abulleheddün ükkap-

putti nauria, apaddukuttun tükattullehü aijumuniru ba ;

24. Ipillibetti Soldarunu adainassia akudukutta Fort ullugkumünni Paulus, lissika lüssananutti umün hiddiamuttu adiahü : hannikatei, humakoalitedin abbui hahadakuttate lumün üssanti dadittin, hammakebe ukunnaria gidia na lüjalugku. la namün.

25. Mibilugkutu bâka üdda abbu nanika attimettinnî, Paulus adiaka abbaliwai nakunnimadi adinamutti Capitain umün : üssa ti dia ta baha hamün, amakoalitedünni abbaliwai Romakundi, keben madianimahüa bânja lamün humünnikoawa ? La.

26. Gidialumükille akannabün, lakunna ipilti Soldarunu adainassia ibiti, amaijanattoan lumün, ladiaka hiddin : hammahü banihittibu ? badittoalî, Romakundi lirraha daise. Ma.

27. Lui (Soldarunu adainassia) anda kiahanna ba, lahadakutta lumün : bahakaltede Romakundi bui ? La. Paulus aonnabaka ladian : Ehê. ma.

28. Lihi adiaka hidda ba Romakundi ti dia danti udumma daijaonta-arradün diarru-juhurru platta abbu dai badja. La. Paulus ahakaka hidda ba : gidiamutti daputti-kidinnikuba hinna de. La.

29. Ikka uwaria rén ahadakuttutikunnu lumün aüboa luuria hiddan. Ipilti Soldarunu adainassia akannabalanka Paulus Romakundinin ukunnamün, lumarruntoa lak-kürrükittinni ukunnaria.

30. Adittoahitti lanika, hamma kebé udumma Judunnu adissakan lüjalugku ukunnamün, kia kassakkabbuhü adigki lupussida kallena uria i Paulus, lahürkedükittaje ipillekunnu Priesternu lumatti ku nabbukoawa ; luputtikidinbenna (Fort ullugkuwaria) i Paulus, ladinamukitta nassibumünni ba i.

CAP XXIII.

PAULUS addikin lanika ahürkidatikunnu ukunna, ladia-
ka hiddin: Wadilinu, dabukeinutti mutti, üssaré dai-
jahaddakuba Gott umükanna dannuhu muniru mân. La.

2. Ikka ipilti ahakahü âlin, liri Ananias, adiaka lukunnima-
di adinamutti kunnu umün napattadünnibia i lüllerugku.

3. Paulus ahakaka lumün: Gott aburüküpabu, haule ti
dia kebé mutti ullua bui! bubaltabute, tukuda hui Sta-
tuta diamaru tattatu adiahü ullugkudi bânti, aijaondinni-
baha de, kia buburükitta kia kewai Statuta erabuddigki
de? ma Paulus.

4. Adinamutti lamün adiaka lumün: Gott ipillibetti
Priester umün wakaijattu adiahü baha bussikuma? man.

5. Paulus aonnabaka nadian: Dabukeinutti, madittissia-
kebékade ipillibetti Priestunî ukunnamün. Abullitahüssia-
kuba húa: massikin huppa wakaijattu adiahü hadainassia
umün. maru. La Paulus.

6. Adittinlanika, ahürruküdati üijuhu karrananibu Pha-
riseernu, Sadduceernu umamünnikoawa, lan udumma assi-
makan nannakannirugkumün hiddin: Wadîlinu, dabukei-
nutti! Phariseer kewai de dai, Phariseer aditti hinna de,
ihittarrattoa kebé mutti dai, akünnekoa hü ahudahü ullug-
kuwaria ukunnaria, awâbadün tubura udumma ba.

7. Gidia lanibenna adian, Phariseernu Sadduceernu mut-
ti aimahahittika naijalugkukoawa, naijuhu apukuda naure-
koawa hidda, (hürüküka kurru nabbukoawa).

8. Sadduceernu ikissidoa namonnua hinna, ahudutti
mammallipa akünnekunnua ba, abbâkurru Engel, üjahü
küssa järraha badja (ukunnamün), namorrua Phariseer-
nu mani rubu na gidin, nahittin tumaqua umân umün
udumma.

9. Ikka manswakumuttu assimassimadahü aussabute,

kiahanna Phariseernu ibennatti ahakahü alininu akünnekoa, tatta ré nadiaka najjalugkukoawa hiddin: hamma kan kurru aboattu lanissia wauttika lamün; abba üjahü, Engel küssa ahakakubanika lumün, wai mammallika atatadunnua Gott üjalugku tukunnaria.

10. Hitte nanibenna akurrukudunnua, naparramai Paulus, lan udumma ipillibetti Soldarunu adainassia akunnukuttunnije Soldarunu jumuniru, najjurukunnibia nannakannirugkuwariai, andikittin Fort muniru ba i.

11. Ikka kassakkuda ukunna Adajahü adinama lamün, lahakaka lumün hiddiaman: butattadoali bansiwa Paulus! Jerusalemmün bui ahakahakadün, dakunnamüm dia kebe buppa badja Romamün. La Wamallitakoanti lumün.

12. Harrunnaha tanika, abbanu Judunnu ibennatti ahürrküdaka nabbukoawa, immiritahü abbu nassika hiddiamuttu tattatu adiahü namünnikoawa hürküren: makuttunwappa, mattinnikebepau ba, waparrüni Paulus ubura. mâ.

13. Biama lugkubumutti tupaküttan badja najjuhu nabbukoawa Paulus üjalugku.

14. Nai ke akunna ipillibetti Priester, tujuküti mutti ibiti, nadiaka namün: imiritahü abbu wassikabunna hiddiamuttu tattatu adiahü wamünnikoawa waparrüpa banja i Paulus, ikka waussupa abujunnua.

15. Kiahanna hadittikittate i (abbanu hadainassiannu adittissiahüa) ipillikil Soldarunu adainassia, landikittinnibia hibiti i Paulus, üssassabbüti hahadakuttunni lanissia ukunnaria, ukunnamün. Wamorrua aparrünkebéwappai waburugku lugku huburadi. Na Paulus ukunnamün namün.

16. Gidiamuttu nanihittissia kamaijananibenna i Paulus uuhünti umün, luussa, lakunna Fort muniru, lumaijanattoaka Paulus umün tumaquakebe.

17. Ikka Paulus assimakaka libitiwai abbaliwai Capitain,

ladiaka lumün: lihi ibikiddulliätti ahakahittikuma ipilti Soldarunu adainassia umün hammatalli ukunnamün, kiahanna bussa, bakudukuttate lumamünni. la Paulus.

18. Lui aonnaka hiddai, lakudukutta ipilti nadainassia ibiti bai, hiddia la lumün: abbukuttukuttutikil Paulus, assimakabi lamünnide, akujabün badja de, dakunnukuttunti bibiti i lihi ibikiddulliätti, ladiahittin bumün hammatalli ukunnamün, udumma.

19. Ipilti Soldarunu adainassia abbukutta i lükkabbu ukunna, lakudoa abba tumonnuattu üttakarra ullugku luma, luussa ahadakuttunni hiddin: hammahü bahakahittikumade kiahanna? ma.

20. Loonnabaka ladian: Judunnu hürkürenappa akujabünnibu, biñekudünnibia mauti ahürküdati adainassiannu issibumuniru i Paulus, üssarénanti ahadakuttunni lanissia ukunnaria, udumma.

21. Bumorraua mässikan bali näme. Biama lugku âditi juhun wadîlinu attikahanhittika i Paulus, hiddiamuttu tattatu adiahü nassika namünnikoawa: waparrüpa banja i Paulus, ikka waussupa abujunnua; na hürükika nabbu-koawa lüjalugku, nüüssadoa hidda kia ibiti, awâbadünnirubuna boonnabassiapa ubura koa. la.

22. Kia adigki ipilti adainassia akujukutta hidda luuria i, hiddiamuttu adiahü abbu: madian kebe bali bahakassi-abukurru damün abba umün ba. ma.

23. Lissimakin bennaje biaman Capitainu libitiwa, ladiaka namün: hüüssadateje biama hondert Soldarunu, kabbuin lugku biamadakkabbu tupaküttân kawaiju adiakuti akunnun ba, biama hondert Jagernu—parrassa äbbuti—mutti, bakküllama ukunna, neun uhr diarru, naussama Cesaria muniru.

24. Üüssadünkebé nappa badja naddikoa kawaju, kadiaku biâma akunnunni Paulus uma, kiahanna nikit-

tapa bai, üssaré landinti Gouverneur Felix ibiti. la namün.

25. Kiahanna lubullita hiddiamuttu kârta :

26. Katauti Gouverneur Felix umün hallikebbehü banja !

27. Judunnu abbukuttunbenna i libi wadili—Paulus—haikanibiakubamai ; ikka dassoldarunu uma danda, daijuruka nauriai, keben adittin danika Romakundinni ukunnamün.

28. Dakannabahittika badja, hammahü nadissakan lüjalugku, dakunnukutta ahürküdati adainassiannu issibumün i.

29. Judunnu ihittarraka ballin nai üstatuta ukunnamüntu ahadakuttakoanahü udumma lüjalugku, kan abbâkan kurru dauttika, kadummattünnibia kallena ullugkumünni, haikan küssa bai.

30. Damün kamaijananibenna Judunnu kattikahan hittinnî, ikka uwaria ré dimmekuda bibiti i, dahakakuba ihittirattikunnu lüjalugku umün badja, ussahuabünti nadian, nallepeikattoahittissia i ukunnamünnibu. Üssaré bâli. Da—Claudius Lysias bumün. maru.

31. Ladian ullugkudi Soldarunu aonnaka namawai Paulus, nandikitta kassakkuda ukunna Antipatris muniru i.

32. Abba kianibenna naijuhu akujoa Fort mün hidda ba, kan kawaiju adiakuti akunnun Soldarunu aussa Paulus uma ba.

33. Cesariamün nanibenna andin, assikin nabbuküssia kârta Gouverneur umün, nadinamukitta lissibumünni Paulus.

34. Gouverneur alesidinbennan kia kârta, lahadakuttai, halluwariättin ukunnamünni. Akannabünlanika, Cilicia-kundinni Paulus ;

35. Ladiaka lumün: ihittarratikunnu bu andin benna jahamuteru, dakannabupa badianiwa badja. La. Kiäni-benna likittakutta tukuda Herodes bahü ullugkumünni.

CAP. XXIV.

ABBADAKKABBU kia adigki, ipilti Priester Ananias anda tujukûti uma, abbaliwai kakannabukoanti, liri Tertullus, uma ba jumüniru, naraijattoabute Gouverneur issibumün hidda Paulus üjalugku.

2. Nassimakittinbenna nibitiwai Paulus, Tertullus aussa ihittarrani, ladiaka hiddin:

3. Bui katauti wabu Felix, udumma ipirrutu üsseikahü wamünnin ukunnamün, buñiku abbu tuhu hurruru ubunnatti umün, üssattu anihüssia ukannamün ba, üssanüwai wa bumün, tumaquakebé wannikin wamonnua hinnan.

4. Damorrua debendama kurru bu, dakujaba kiahanna bu, üssahü abbu bakannabünti hiddiamuttu mawadittu wadianiwa.

5. Wauttikai lihi wakaijättiwabu, aboahüddün lanikaje namaqua Judunnu Wunabu ubannamün, Nazarenu ibben-natti Adainassia lui kewai.

6. Lui iribenda wakerki badja; kiahanna wabukutta hiddai, wai Üstatuta ullugkudi wanibia aijaondinnî.

7. Ikka ipilti Soldarunu adainassia Lysias anda wamün, manswattu üttattahü abbu lujuruka wakabburugkuwariai,

8. Ahaka lanika ihittarrati umün, nakunnunnibia bibitiwa; üssaré banibenna ahadákuttunnije, badittin hinnapa tumaqua wallepeikattoa biru lüjalugku nai kewai ukunnamün. Mo rubu la.

9. Gidia na Judunnu badja hürküren adiaka lumün: kidduaheimiketai tumaqua ladiassia lukunnamün. Mâ.

10. Gouverneur awadinbennai Paulus, lahakanibia bad-

ja, loonnabaka nadian hiddin: dadittissia hinna, juhuru wijua ukunnamânibu adaijahünnin tuhu hurrurukunnana âdi, dan udumma hittekebepa adian dawa mammarrunnihüa.

11. Bakannabama kiahana, Jerusalem mün akujabuahü ibiti dandin uwaria biamakuttihibenna kassakkabbuhü aballika rubuün.

12. Mauttikinnikebe na kuba de ahakahakadün danika kerki ullugku hallikai umün, amassikandunnua diarru nahürkidakoana ullugku, Stadt ullugkumün küssaje lugkunu.

13. Tumaqua nadiassiabiru daijalugku, mammallikebekaje ikidduaheindin ba.

14. Damorra hiddia da bute missiren bumün: dai—Nazarenu ibenti—nassia umün, dissianije ullugkudika dassikan waburatti Umallitakoanti äme, mahittin tumaqua wastatuta ubannamün abullitissia, Prophetenu abullitissia kewai badja dallua ullugkua.

15. Nai uma rén dawâbada badja Gott ubura, namaqua assikatikubanu, massikantikubakunnu mutti, akünnekunnua mappa abbâhün ahudahü ullugkuwaria.

16. Kiänibenna juraku dansi, hiterubudanti üssan Gott umükanna, lugkuhu umükanna ba ibiti.

17. Juhuru wijua adigki dandakuba dassikinnibiaje kamonaikatti dakürküätti umün namünhittissia, offern danikuma ba udumma.

18. Gidia amaribendükittindanika kerkimün, abbanu Asiakunnana Judunnu auttikakuba tullugkumünnide, aboattu mân danika, amassikandunnua diarruje abbanu lugkunu, hallikai kurru damünnikuba hüa.

19. Jumünti auttikinnide andinnika bakussi umükanna jahamuteru, ussattuma, nahakanika hammatalli daijalugku nahakakuma.

20. Bahadakuttaliteje jahakebémutti umün, nahakanti-bu hallikakebemuttu aboattu nauttikissiakuba dakunna, tahawai Adaijanassiannu issibumün danika.

21. Tikinnikewai, dadian manika nannakannirugkumün hiddin : ahudutti akünnekunnua ahudahü ullugkuwariba ukunnaria hüllepeikattoahüssiätti dai dannuhu. man. La Paulus.

22. Felix akannabün lanika gidiamuttu, ladiaka namün hiddin : ipilti adaijanassia Lysias andiparuka damün, üs-sakebepa dahadakuttun lumün tukunnamün, Nazarenu dissiänije ukunnamünniba, adittunnua diarru. La namün.

23. Ikka lissika Capitain, umün hiddiamuttu adiahü : bikittakuttalitei Paulus maijulattün mahüa lansi, mikiahadunnua bali lujuhunnu addikati lamün, aburuwattahittiti hammadalli abbui luuria. La Gouverneur Felix lumün.

24. Mattibiattu kassakkabbuhü adigki Felix andin manika lireitu uma, tiri Drusilla, Juda ke turraha, loonnakittai Paulus, lakannaba Paulus adian mahittin Christus umün ukunnamün.

25. Gidia lumükille adiadiadün üssarémahü, mammolehü ku ukunnamün andiparu kaijaontikoanattu kassakkabbuhü ukunnamün ba, Felix abukoa üja, loonnabaka : bakujoate ba, wahaddia dakannabahittiparukan, dassimakittipa dibitiwa bu. ma.

26. Luwâbadün Paulus assikinnikubama platta lumün ubura, apussidahünnibiai lumün, lan udumjuhussâbbün aonnakittin libitiwai, adian lumünnikoawa.

27. Biama wijua adigki Portius Festus anda Felix adigki lugku, Gouverneur biai, ikka Felix ahallikebbéda hittika Judunnu umün, luiboa i Paulus akkürrahühüakoan.

CAP XXV.

FESTUS lanibenna andin kia uhurruru muniru, kab-
I buin kassakkabbuhü adigki luussa Cesariawaria Je-
 rusalem muniru.

2. Jumünti ipillibetti Priesternu Judunnu adainas-
 siannu mutti addikaka lamün, nadiaka lumün Paulus
 üjalugku.

3. Nakujaba kewai ba i, limmekudünnibia Jerusalem
 mün i Paulus ukunnamün, naparrahittin hinna waburugku
 lugku udumma i.

4. Festus aonnabaka nadian, Paulus ikittakuttahüka
 Cesariamün hinna, oapa kurru dai dawaja dakujupa ju-
 müniru ba.

5. Akunnahittiti dama, akunnama allepeikattoan diarru
 lüjalugku, hammatalli aboattu lanissia lukunnaparuka.
 La.

6. Biamadakkabbu lanibenna adumkin Jerusalem mün,
 lakujoa juwaria Cesariamuniru hidda ba, abba kiänibenna
 abaltin lanika kia adaijahünnu adiakoana alantina ullugku
 loonnakitta badja jumuniru i Paulus.

7. Landinnibenna namün, Jerusalem wariätti Judunnu
 adinama likiraddi, akaussanî, naussa manswakebé ihittar-
 ran i, namorrua mammallikuka ikidduabeindin nadiassia
 lüjalugku.

8. Ikka ke Paulus badja adiaka la hiddin: daikurru
 amassikandoakuba Judunnu üstatuta üjalugku, nahürki-
 dakoana umün küssa, Kaiser üjalugku ba. mo rubu la
 Paulus.

9. Festus anihittin Judunnu kansissia ullugkudi, lan
 udumma aonnaban, adian Paulus umün: bakunnahittika
 Jerusalem muniru baha, tumaqua gidiamuttu ukunnamün
 aijaontahün damün jumünni bu? ma.

10. Paulus adiaka hidda ba : dadinamabu Kaiser adaijahü adiakoana ahabula amün, danîn ullugkudünnibia dannikin daijaunawa ; badittissia hûa üssaré, hammakan kurru aboattu danissiakuba Judunnu umün.

11. Makuburugkuatti kewai danikakubama, daninnika hallikai umün aboattu, kakunnariattuma haikande, dikiahaddoama tuuria kurru de ; tumorraa mullikahü rubu parukan nadiassibiru daijalugku, hallikai kurru assikinikubama namün de. Assikunnua kebé dappa Kaiser issibumünnide. La Paulus.

12. Festus adianibenna ahürküdati adainassiannu umamünnikoawa, loonnabaka Paulus adian : Kaiser ibiti akunnahittikabu, lamünnikebépa bandin badja. ma.

13. Mattibiattu kassakkabbuhü adigki, ipilti Adaijahu —koning—liri Agrippa, Bernice mutti anda Cesaria müniru, nahakubanti i Festus.

14. Kebenna ku nanibenna adumkin lamün, Festus ahakaka koning Agrippa umün Paulus ukunnamüntu haddi-aman : Felix Gouverneur manika uwaria ré Siba lugkumünnikai abbaliwai ;

15. Lui kewai udumma Jerusalem münti ipilti Priester-
nu, Judunnu tujukûti ku araijattoa damün, jumün addi-kan danika, nakujabaka daparrükittoamai ukunnamünnide ;

16. Damorraa daonnabaka nadian : dissia hinna kurruje Romakunnana, assikinni abbaliwai diarru haikanibiai aus-sü rubuün, ihittarrassia maraijakoamanika, ihittarrati issibumün, mammallikunnika mallepeikattoaru lüjalugku adian lawa ubura. man.

17. Hürküre nanibenna andin jahamuteru, debendaka kurru, dabaltakuba abba kiânibenna Adaijahü adiakoana Stuhl adiaku namükanna, dakudukuttate kiahanna wan-nakannirugkumün badja i ;

18. Namorraa jahakebe adinamuttikunnu ihittarran i,

mabamuttu kurru rubu nadiassia lüjalugku dawaja dikis-sidunnua damonnuan erabuddigki.

19. Ahadakuttun rubu na lukunnamün, adian diarru lüjalugku, dissia kurru Gott äme assikahü ukunnaria, ikka hidda ba ahuduttikubali Jesus ukunnamün, kakunnamünkil Paulus adiaka baha kaküka hidda ba i. mo rubu na lüjalugku.

20. Madittinnikebe danika, hallika dama tamün, dadiaka Paulus umün hiddin : bakunna hittikuma Jerusalem muniru, jumünnike nanibia ahadakuttun bukunnamün, imissidin diarru nadiassiakurru büjalugku ba ? ma.

21. Lumorrua luwâbadahittika loaja Kaiser adian lamün ubura, kiahanna üssare dikittakuttakuba jaha dimekudun Kaiser ibiti kewai ubura i. La—la din Agrippas umün.

22. Agrippas aonnabaka lumünni ba : dai dawaja dakannabama lihi lugkuhu adiân. ma. Festus adiaka lumünni ba : Mauti rén bakannabupa i se. la.

23. Abba kia adigki Agrippas Bernice mutti nanibenna andin manswattu mamonaikahü lugku jumuniru, akudunnu ba ipiltikil Soldarunu adainassia uma, abbanu Stadt münti adainassiannu uma kukia adiakoanattu bahü mün, Festus assikissia adiahü ullugkudi kuba Paulus adinamukittin nassibumün.

24. Ikka Festus adiaka : Koning Agrippa, humaqua jahakoamutti wadîlinu, haddikate i lihi, kakunnamünkil namaqua jahakkinnana, Jerusalem kunnana Judunnu mutti uijuhu akujabaka de, assimakan badja, kakunnibiapa kurru sabbunni.

25. Damorrua mauttikin dan hammatalli aboattu lanissia lukunna, kakunnariattuma haikani, loaja lissikunnua hittin Kaiser issibumün, dan udumma, dimmekudupa libiti badja i, dakuburugkuamonua.

26. Madittinnirubuda dannuhu, hallikakebe dama abul-

litin Kaiser ibiti lukunnamün, kia kei udumma dandikitta humükanna jahamuterui, keben bui koning Agrippa issi-bumünni, tumaqua udumma üssan dahadakuttunbenna lukunnamün, da uttikintin hammatalli abullitikü lamün.

27. Dimmekudunnika abba akkürrahüssia jumuniru madittikittin mahüa tabbu wakaijätu lanissia ba ukunnamün, ikka makuburugkuan ti dia ta gidiamuttu damün.

CAP XXVI.

AGRIPPA adiaka kiahanna Paulus umün: dikiahadda kurru bu, bussa, bahakalite bawa. La. Ikka Paulus aküllekaka lükkabbuwa, ladiaka hiddin lawa:

2. Manswakebé da hallikebbén, koning Agrippa, dahakanibu bussibumün tumaqua Judunnu adiassiakubaru daijalugku ukunnamün daburamün udumma.

3. Keben dadittin hinna, badittissia tumaqua Judunnu dissiatu ukunnamün, nahadakuttun namünnikoawa ukunnamünni ba. Kiahanna dakujaba bumün, mimihitté banti akannabün dadiân.

4. Namaqua Judunnu aditta hinna tumaqua danin daijahaddün ba delonîn uwaria rén, Jerusalem umün kewai daijuhunnu ukuburugku ibikiddunnuakuba hüa de.

5. Ikka wakil uwaria adittitikubanu de ahakannika, üssahüabu nahakakuma bumün Phariseernu ibentinninde ukunnamün, dissiänije tattaré nassikan Gott äme, dia dai kuba badja de—nama damün bumün.

6. Dannuhu jahakoade, allepeikattoahüssia de, dawâbadün kia Gott wakil assikahittissia wattinatti umün ubura.

7. Kibititu andahittikaje naha biamakuttihibennakunnu ügkürküatti Gott äme assikananika kassakkuda kassakkabbuhü rén ku; kia kewai dawâbadan udumma Judunnu ihittarranide koning Agrippa,

8. Hallika ta baha? makidduaheinika kiahanna humün Gott akünnekukuttunnuaje ahuduttikubanu ahudahü ullugkuwaria ba?

9. Wakil dai badja ikissidoakuba ballin damonnua, danissiabiapa manswattu karritu Jesus Nazarethkundi iri üjalugku ukunnamün.

10. Kia ké danissiakuba dai badja Jerusalem mün; dabbukünbenna ipillibetti Priesternu uria ütattahü ukunna, dassikakuba Siba ullugkumünnije juhulli üssakebemutti ibennatti, dai dawaja adiassiakuba naijalugku, hainibiaje.

11. Tumaqua nahürküdakoana lugku daijulattünnikuba nansi juhuhükün, damassikandikittin Gott adiahü ämeje, nimitanti tüjalugku; aijauditti dia da kuba naijalugku ba, kaimahü abbu awahüddün nibiti tahawai abbawariätti Stadtnu ullugkumuniru rén.

12. Ipillikumutti Priesternu adian ullugkudi, nassikis-siaru ütattahü damün abbu ba, dakunnukulle Damascus muniru, gidiamuttu kewai ibiti,

13. Daddika, koning! haddalli wamün manika, abba aruleti haddalli äditu kallimén, kassakkuwaria akündün dai damatti ku ikiraddi waburugku lugku.

14. Wamaquatti wai wanibenna attikidin wunapuddi, dakannaba abba adiahü ahakatu hebräika adian ullugku damün hiddin: Saul, Saul, hamma bia kaimahü abbu awahüddün dibiti bu? manswakebépa bumün küddün, butattadunnua darabuddigki. mâ.

15. Dahakaka ba: hallikai baha bui, Adaijahu? da. Loonnabaka dadianiwa: Jesus kewai dai, kibititi kaimahü abbu bawahüddabute.

16. Bakünnekoate, adinamün ké buppa (bukuttiwa), tuhu daraijattunnua abbu dassimakabute ba bu, dassanti bia bu, ahakati kewai bia ma bui ku tumaqua baddikissi-

äbiru ukunnamün, kia wahadja wai daraijattikittissiaparu bumün ukunnamünniba.

17. Dapussidüpa naha lugkunnu uria, Heidinu uria badja bu, kibititti dimmekudabute dannuhu kebé bu ;

18. Butulludanibian nakussiwa, adittikittin diarruje, nassipudanti wulirugkuhu uria aruleti ibitiwa, manswattu Jawahü ütattahü uria Namallitakoanti ibiti ba, kabbukünikebénama kia abaikassiakoanawa namassikan uria namonnuan, düüssadüssiannu ukuburugkumüntu kiddu-ahointu üssattu ba, nawaja nänibian, nassikan dāme udumma muttu.

19. Kiahanna damassikandoa kurru kassakuwariattu araijattoakurru umün, koning Agrippa ;

20. Damorra dadittikittakuba bānjaje Damascus kunnana umün, Jerusalemkunnana mutti umün, Judaea uhurrura ukunnamān ba Heidinu umün badja, mammal-
lihü ukuburugku abbu nanibia assipuddan Namallitako-
anti ibiti namassikan uria, anin Gott umariattu ba ukun-
namün.

21. Tikin udumma Judunnu abbukuttakuba kerki lug-
kumunnide, napurrahittika badja de.

22. Kihia Gott aburuwattüde udumma dannuhu jaha-
koade, ahakati hinna de ipillibetti Adaijahünnu umün,
bassabanikebemutti umün badja, tikin Prophetenu Moses
mutti adiassiakubaru tukuda anihüssiabiapakurru ukun-
namün wakil tuburamün ullugkudikade dai badja ;

23. Hallikakebe lanibiapa Christus amonaikadunnua,
karrin ba, atteninnuwaria akünnekunnua ahudahü ullug-
kuwaria badja, aruleti dia lānti akündün, amaijanattoan,
lugkunnu, Heidinu mutti umün. Mo rubu la Paulus.

24. Gidialumükille adian lawa, kakannakükuka Festus
ahakan : aijauditti a bui Paulus ; manswattu kakuburug-
kuahü udumma gidia kebé baha bui. Ma.

25. Paulus aonnabaka: aijauditti a kurru dai, katauti-wabu Festus; kidduaheintu kakuburugkuattu adiahü ahakarubu húa de.

26. Koning adittissia hinna tumaqua, dan udumma mammarrunnihüa dahakabi lumünnin, aijakattoahü lugku turraha tumaqua manihüssiahüan, kiahanna mammallikebeka madittinnimanin lui, kidduaheinikebe damün damonnuan.

27. Bui koning Agrippa, mahittika Prophetenu abullitissia umün baha? Kidduahein bahittika namün bullua ullugku, dadittissia hinna daise. La.

28. Agrippa aonnabaka Paulus adian: buttikidama kebén baha de, Christianus bia de badja. Ma.

29. Paulus adiaka hidda ba: hallikebbekudama, Gott assikinnika bumün, bui rubuün kurru ballin, namaqua akannabuttibi dadian badja, dai dia kebe nanti, makürrahü koa danika. La Paulus.

30. Gidia lanibenna adian, koning Agrippa akünnekoa, Gouverneur badja, Bernice ba, namaqua jumünti abaltin mutti.

31. Nakunnunnibenna abbamuniru, nadiaka namünnikoawa hiddiaman: lihi wadili mani rubu la hammatalli, kakunnariattuma akkürrahün, haikan ba i. Na namünnikoawa.

32. Agrippa adiaka Festus umün ba: makunnunhittinikubamai Kaiser umamuniru, apussidahünnika lui, üssama. La koning Agrippa Paulus ukunnamün.

CAP. XXVII.

GIDEA tanibenna ikissidahün, weweledunnua manibia Italia muniru ukunnamün, nassikai Paulus abbanu akkürrahüssiannu uma Capitain—liri Julius—umün,

2. Kaiser üsoldarunu uijuhu ibennatti kewai lui. Aikinwanibenna Adramijtenkundu meju ullukku, weweledunnuanti Asia üllebumaria, waussa juwaria hidda: Aristarchus Thessalonica wariätti, Macedoniakundikil ba akuña baddia wama.

3. Abba kiänibenna wanda Sidon mün hidda. Julius biakikakuba Paulus umün, lakunnukutta jumunti luijuhunnu ibiti baddia i, lütattadünti lansiwa namün.

4. Juwaria wanibenna akujunnua, weweladoa Cýprus maria awadulli warabuddikkinin uduña.

5. Wâkunnakunnadünbenna Cilicia ukunnattu, Pamphilia ukunnattu bara ba ubandi, wanda Lÿcia ubannattu Stadt—tiri Myra—mün hidda.

6. Capitain auttikin lanika jumünniké abba Alexandria-kundu meju akunnussiabiattu Italiamuniru, luikittaka kia ullukkumünniu.

7. Mawabudikebén wanibenna eweladunnua juhurru kassakkabbuhü báradi, andin Cnidus ibiti ba, awadulli tahamutén warabuddikki, wân uduña akuña Creta tahamaria, Salmone oallaboamaria.

8. Wapaküttanibennakan tâdi, wai anda tukkuda Stadt Lasea ibitittu Gutfurth—üssakebé adelledoahü—maru lukku adiân ullukku.

9. Juhurru kassakkabbuhü wanibenna arradün, Judunnu Festdaka aballin baddia, ikkatukubá bara kaiman, aboâkan akunnun tubandi ba, lán uduña Paulus aijumudâkaje ladiâka namün:

10. Wadîlinu, wakunnunnika dannuhu baradi, ika kattikahanikubama bahán wânnakarra, meju ba, kañ wáwaja wakakü kebén baddia, kia daditta damonnua hiddan. mo rubu la Paulus.

11. Lumorrua Capitain assikaka meju Adainassia, abukuduttikil mutti äme Paulus adiassiabiru âdin.

12. Jumüntu amudäkillehü müüssa tanika mimilika ukunnamâ nin meju abbu, najuhu umün üssa ti dia ta kubá akujunnua juwaria, andinnikoananti Phenix muniru, majauqua nanibia jumün mimilika ukunnamân, üssakebétu amudäkillehü hinnan kia Creta ubannattu Phenix kewai.

13. Awadulli üssa tanika—meherapate jumün bahá u—nân uduña aussa juwaria hidda nu, neweladoa Creta ibiti kebé ;

14. Tumorra oákurru Seribokkilliu—Euroclydon—nasia umün, aussa narabuddikki.

15. Waméju abulledahün manika tabbu, mammallikebéka u eweladunnua awadulli erabuddikki, wattündupa ne—wa wamonnua hidda, amalladünnirubuwa.

16. Gidia wamükille andin abba kairi—tiri Clauda—üjaboamün hidda, mansuattu kemekebbuhü abbu wabukutta bootu.

17. Namudükittin bennan bootu meju adiakumün, tumaquebé nadittissia nanika ballin, tau abbu nattimetta meju ahabu ukunna: muttuku adia ku nahattadoama, nân uduña addûkkudun Wela, wamallada gidin baradi.

18. Kaimattu awadulli, mansuattu sibassibaru ba uduña meju alammalañadün tanika, nabulleda abba kiänibenna meju ullukkuaria tannakarra ukunnattu bara irakkumün.

19. Tekabbuintedunnua wáwaja wakkabbuwa abbu wabulleheda meju ullukkuaria talinua.

20. Juhurru kassakkabbuhü ukunnamân haddalli wijua ku máraijakebé manika, awadulli bara mutti mansuaku tanika kaiman koan, wettekahapa wamaqua ne—wa wamonnua hiddan.

21. Kebenuakú nanibenna mábujunnua, Paulus akünnekoa nannakannirukkuwaria, ladiâka hiddin: Wadilinu, kissikanika wakill dadian äme, makujunnuahanika tulluk-

kudi Creta waria ba, üssattuma ballin, ika mauttikinnikubámau tuhu diamaru manswattu kamonaikahü jaha.

22. Kañ dannuhu daijumudabute hü, hütattadoali hansywa, hallikai kurru webennatti haikapa, amassunnua diarru meju uria.

23. Tuhukebé kassakkuda ukuña adinama abbalüwai Wamallitakoanti Engel damün, lüssanti kewai dai, lui äme dassikâka dai baddia.

24. Lihi Engel adiâka damün: mammarunré bupa Paulus, adinamukittunnua kebemappa Kaiser issibumün-nibu; badittoali, Gott ké assikakubá namaqua bumatti meju ullukkumün bumün, (haikama kurru je)—ma Engel damün.

25. Hahaikadate kiahanna hukuburukkuwa, Wadîlinu! tumaqua Gott ahakakuttussia de ullukkudipan anihün baddia, kia ké kidduaheinika damün.

26. Kihia wabulledahüpan abba kairi amün. la Paulus.

27. Tuhu bára—tiri adriatica—ubandi jahamaria tahamaria wanibenna aijuladdunnua bibitikuttihibenna wulikahü umân, tannaküddü rén Matrosenu—Meju alininu—ikissidoa wandinnikubama hurrurumüniru sabbun.

28. Nikissidinbenna tuttullá, attubaddün bállá bara irakkumün abbu, abba lukku fadem Adinamahü uma ta abba fadem tullakubán: humünnikan juwaria nakunnunbenna nikissidaka ba, ika abbamaria kuttihibenna fadem tullán.

29. Muttuku, Siba küssa adiâku nahattadoama, nân uduña attubaddan bibiti Anker meju uinaria, jurahü 'lukku ansi haddalli aputtîkidin ibiti.

30. Matrosenu attukudukuttun nanikan boot meju adiakuwaria—tissirukkuwaria wattubaddüpan Anker—na mullîkahü abbu, nattüddahittin tullukku nauria hinna;

31. Lân uduma Paulus adiâka Capitain umün, Soldarunu umün baddia: majauqua na paruka naha kurru meju ullukku, mañallikebépa hü mamassunnua—ma.

32. Nikebén Soldarunu assukâ boot ukunnattu tau, nat-tîkidikittin bara irakkumünnîn.

33. Wullissebbeju tanika, Paulus aijumudâkaje namaqua nabujunnuânti, adiâ lanika hiddin: bibitikuttihiben-nali kassakkabbuhü dannuhu hinnan awâbaddün wanika mâkini mahüa, mabujunnuakebé hinna u.

34. Kiahanna dabute humün: üssahuabupa hukuttun, atattadunnua hansywa, üssakû hânti; abbâkan kurru u-barra attîkidipa hissî adiakuwaria—ma.

35. Gidia lanibenna adiân, annikin Mehli ba, üssanüwai la namaqua umükanna Gott umün, lükarridâbün bennan, luussa akuttun tabbu.

36. Namaqua nanibenna ahaikadün nakuburukkuwa, nabuja baddian.

37. Meju ullukkumünti uijuhu biama hondert kabbuin lukku biamattiman kuttihibenna tupaküttân kubá wabbu-koawa.

38. Hurrussün benna je, nabulleda meju ullukkuwarian aîkaru mehli iwi bara irakkumün, maküddün tanti uduña.

39. Harrunnaha tanika, madittinnirubu na naburamün, karaijaru uhurrura, kañ taddebu tüllebu abbu ba araijat-toa namün, kibitittu nakunnukuttahittikan meju.

40. Tumaqua Anker nanibenna aijurukun, addúkkudun ipirrubettu Riem ba, najjuladdoa baradi, kiänibenna najjurukan abba Wela, nakunna tüllebumaria.

41. Gidia andin wanika mansuattu bara ukuburukku, meju aijukoan, tissiri hatta kebé hiddan, mañallikebéka tuijuladdükü, tuina akarridahükan mansuattu Sibassibaru abbu.

42. Soldarunu ahakanibenna nabbukoawa—waparrüpaje akkürrahüssiannu, máttüddünkebénânti nattimün abbu—na nabbukoawa ballín.

43. Lumorrua Capitain ikittahittikai Paulus, kiahanna luübukutta gidiamuttu nanihittissia uria je Soldarunu, ladiâka namün: üssakümutti, attimün huttükudate bara irrakkumün bânja, attimün tüllebmuniruru naburamün, abbanu howahüddate planka adiáku,

44. Awallassaru meju ukunnattu adda adiáku diarru handinti nainabbu jumuniru ba—la namün. Gidia namaqua kebe üssa ré anda hurrurumün hidda.

CAP XXVIII.

BARA irragkumün attikahan uria nanibenna attiddün hurrurumüniruru, kia kairi Melite man—na adittissia hidda.

2. Ni rubu kurru üsseikakuba biakikan diarruje jumünkunnana pallettiju wamün. Ipirrutu hikkihü namallitin benna, nakuddukutta nassiqua ullugkumüniruru wamaqua-kebe nanswattu wuin udumma, mimili udumma ba.

3. Paulus ahurrudukuttun benna ihimewa, assikin hikkihü aku badjan, abba karritu wuri anda takulugkuwaria Paulus ükkabbu ukunna.

4. Pallettiju addikin manikan wuri juhuakoatanika lükkabbu ukunna, nadiaka namünnikoawa hiddiaman: kap-parkati lihi né, bara attikahanika kurru ballini, kihia lanissia baha ukunnaria mammallikebbépa kakünnissabbünni. na Paulus ukunnamün.

5. Kan Paulus attullebeda lükkabbu uria hikkihü aku-llugkumünnin wuri manimahüan.

6. Manswakebepai ahakunnua, abbákarén luübunnua ahakubün, na awábadakoaré; gidia namü kille awábadün

kebennakun, addikin badja i makarri hinna lanika,—umal-
litakoanti lihi bahá né—na hidda ba nakuburugkuamon-
nua lamün.

7. Mawaikillen jaharian kairi adainassia—liri Publius
kamünnikan abba Plantasi, lihi annika lumonnua u, halli-
kebbehü abbu ladumkitta lüssiquamün badja u kabbuin-
nihü ré.

8. Ikka ke ahudahüssia i Publius itti, kulé—uttü—
assurredün udumma dorroakoala lugkurra 'lugku: Lihi
amün Paulus akudoa, akujabuan lanibenna lukunnamün,
lui assika lükkabbu lissi adiaku, lüüssada lügkarri uria
badja i.

9. Gidia tanibenna anihün abbanu karriti kia kairi uban-
naria anda lamünniba, nüüssadükittoa nakarrin uria
badja.

10. Adajjahünnu umün dia nanibenna wäme assikan,
adajjahükittunnua diarru, nassika juhurru abujoahü wad-
dikoä wamün, waburugku aliniwa.

11. Kabbuin katti adigki waussa jaharia abba mimilika
ukunnamán tuhu kairi münnikubaru Alexandriakundu
meju ullugku, Castor Pollux mutti—nassia umün.

12. Syracussa mün wanibenna andin, kabbuin角度 ju-
münniwakoa u.

13. Juwaria eweledunnua wanika tüllebumaria, wanda
Rhegium mün hidda, abba kianibenna awadulli a ussa
wallebuwaria, kiahanna wanda tibiamattedunnua Puteoli
mün.

14. Jumünnike wauttikaje Wahukijutti—Gott kansissi-
annu kewai, nai akujabaka u, biamattimannahü wanti
adumkin namün: kianibenna wakunna Roma muniru
hidda.

15. Jumünkunnana Wahukijutti umün kamaijananiben-
na wandinnin, nanda warabuddigki Appii forum mün,

Tres tabernas muniru má—nannekanti wama. Paulus addikin manikaje, üssanüwai la Gott umün, lütattadoabu lansiwa ba.

16. Romamün andin wanibenna, Capitain assikaje akkürrahussiannu Fort amünti Soldarunu adainassia umün: kan Paulus nadumkitta loaja likissitu abbaliwai Soldaru ikittati bia i uma ré.

17. Kabbuin kassakkabbuhü kia adigki Paulus ahürküdakuttaje Judunnu adainassiannu. Gidia nanibenna ahürküdün, Paulus adiaka namün hiddiaman: Wadilinu Dabukeinutti mutti!—manimahüa hammatalli aboattu wakürküätti umün, dissiänije waburatti üjalugku küssa assikahüssiätti de dai Jerusalemkunnana umün Romakunnana ükkabburugkumün.

18. Naha üssa huabünni benna ahadakuttun tumaqua ukunnamünnide, abbakan kurru danissia nauttikin dakunna; kakunnariattuma haikanide, nan udumma apussidahittikaba de.

19. Namorraua Judunnu adia nanika manswakebé terabuddigki, dai mammallika hallika män, dandikittoa Kaiser ibiti de, dallepeikattoanti dakürküa üjalugku udumma kurru ballin, kia män dappa.

20. Tudumma ré dahürküdakuttabute dibitiwahü, dadikinnibiahü, adian humünnikoawa ba: tukuda Israelinu awábadahü udumma, kallena abbu akkürrahüssia hinna de. mo rubu la Paulus namün.

21. Naonnabaka ladián: abba kurru bukunnamüntu karta anda Judea waria wamün buburamün, dia na juwaria addikatikubanu jaha mamaijanattoa kébé ka hammatalli aboattu banissia wamün, ahakan diarru ba u.

22. Wamorraua wakannabupa badiassiabiattu wamün ukunnamün: Nazarenu üjalugku adiahüpa ballin tuma-

quadikebé, kia ke waditta hinna bumattikunnu ukunnamün. Na.

23. Nawaja lumün assikissia ikissihü ullugkudi, juhullikebé anda lussiquamün, nai umün Paulus ahakahakada—amaijanattoan—Gott adajahükoana ukunnamün, luussa Moses üstatuta diamaru adiahü ullugkudi, Prophetenu ükartaniwa ubannaria badja adittikittin namünni Jesus, assikakuttun lämeje mauttika uwaria ma bakküllama muniru rén.

24. Abbanu nebenna assikaka hidda ladiassiabiru äme, kan abbanu manirubu na.

25. Mammallikebé manika hürkükü nakuburugku, nakujoa naurekoawa Paulus adiani benna hiddia muttu adiahü: Kidduahein üssatti üjahü ahakakutta kuba Prophet Esaias umün wattinutti umün hiddin:

26. Bakunte nai lugkunnu ibiti, bahakate: hukkujugkuwa abbu akannabupa ballinnihü, kihia mabbukuttunkebepa humonnuan: hakussiwa abbu haddikipa ballin, tumorra palle ti dia tупpa humünnin, madittipan.

27. Tuhu ükürküahü ullua manswakuta tattan, maika rubuna, nakkujugku aboáka hinnan, nattaka hüan nakussiwa, abba hüre manikebé bia addikin nakussiwa abbu, akannabün nakujugku abbu ba, annikin diarru nalluamonnuan, adittinnin, assipuddün aboattu uria dibitiwa, düüssadünti badja je.—Maru üssatti üjahü Prophet Esaias abbu namün. La Paulus.

28. Ikka aussünnüwai ba: tuhu Gott üwüsseikahü ukunnamüntu adiahü immekudahüssia Heidinu ibiti hiddanu, nakannabünti tukunnamün, hadittoali kiahanna Paulus.

29. Gidia lanibenna adian, Judunnu akujoa juwaria hidda, aimaimadünrubuna namünnekoawa.

30. Biama wijua rén jumünniwakoa la Paulus kia bahü

mün, platta üjauna abbu lannikakubaru kabbujälti uria lumonnuan, hallikebbehü abbu lui annika lumonnua baje 'addikati lamün.

31. Lahakahakada Gott adajahükoana ukunnamünnije, amallikuttan Adajahü Jesus Christus ukunnaje mam-marrunnihüa, namaqua umükanna ba.

